анонс
НОМЕРА

Літня практика 10 ст.

Випуск -2021 12-13 ст.

Спортивне життя 22-23 ст.

30 вересня 2021 року, № 13-18 (349-354)

ЗАМОК

Газета Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

Щиро вітаємо

колектив нашої академії з Днем працівників освіти! Бажаємо вам міцного здоров'я, особистого щастя і достатку, а найголовніше – вистояти у час непростих випробувань і надалі нести молодому поколінню свою благородну місію!

Ректорат, адміністрація, редакція газети «Замок»

ЗІ СВЯТОМ!

Ваше свято на крилах несуть журавлі,
Відлітаючи в дальню дорогу,
Світлий смуток лишаючи вам на чолі,
Дорогі наші педагоги.

Та ви вкотре заходите в сонячний клас
Чи в студентську аудиторію,
Відчайдушно й цікаво ведете нас
У новітню життєву історію.

Разом з нами тривожитесь завжди у час,
Як печалі та болі тримають,
І радієте радістю кожного з нас,
Коли очі від успіхів сяють.

Щоби мудрими й гідними стати людьми
Під учительською опікою,
З вами знань золотих набираємось ми,
Що корисними будуть довіку.

Не страшний нам із вами ніякий онлайн,
Всі підступні «корони» ми скинем,
Тільки б мирна й щаслива довіку була
Доля в рідної України.

Хай тримає у серці вас віра свята
І вершиться воля Господня:
Ваша місія, нелегка й непроста,
Ще діждеться свого Великодня!

І любов, і турбота, жертовний ваш труд,
Й зерна ваших наук нетлінні
Щедро й рясно у цілому світі зростуть,
Як надія людська на спасіння.

АЛЬМА МАТЕР – ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ

(до 30-річчя Незалежності України)

Анатолій БАГНЮК,
головний редактор газети «Замок»

Все, що творилося нашими руками, розумом і серцем чи просто з нашою участю, вже належить історії. Навіть батьки нинішнього покоління студентів не зможуть достатньо чітко відтворити вікопомні події тридцятирічної давності, літа–осені 1991 року – вирішального періоду становлення нашої державності. Літо того року – то була пропедевтика до проголошення Акту про державну незалежність України. Вже червень місяць для Кременця став особливим: місто отримало перший в Україні (!) коледж – навчальний заклад європейського типу і форми, в який було реформоване педагогічне училище, а при коледжі відкрили ліцей – за аналогом ліцею, що ним славилося наше місто в попередні часи.

Але основна особливість і новизна полягали не в нових і відновлених назвах освітніх установ, а в тому, що на куполі центрального корпусу коледжу, на офіційній державній установі при чинній радянській владі (!) зняли червоно-синій радянський і встановили національний синьо-жовтий Прапор України. Причому зміна прапорів відбулася легітимно: попередньо за ініціативи та під патронатом тодішнього голови студентського профкому Миколи Лазаровича (нині – доктор політичних наук, професор Тернопільського НЕУ) і автора цих рядків (тоді – заступника директора з навчально-виховної роботи) було проведено внутрішній референдум щодо державної символіки в навчальному закладі. Студенство і викладачі-учасники висловилися «ЗА» синьо-жовтий Прапор і Тризуб. Це було викликом комуністичному режиму та засвідчувало нову світоглядно-духовну орієнтацію нашої освітньої установи – орієнтацію європейську, демократичну, національну, одним словом – українську!

І в ті дні відбувалося ще одне символічне дійство: вперше на сцені актової зали старовинного Ліцейного корпусу наш духовий оркестр під керуванням викладача музики Миколи Сапіги розучував козацькі марші та священну мелодію національно-духовного (не державного!) Гімну «Ще не вмерла Україна», тоді ще забороненого, репресованого! Згадаймо добрим словом нашого диригента-духовика за виявлену громадянську мужність, бо в розумінні тодішньої влади його дії були явно «крамольними і антирадянськими», адже єдино чинними вважалися Гімн СРСР та Гімн УРСР, а він із оркестрантами-студентами розучував «націоналістичний»!

Ніхто не знав і не міг передбачити, яка «музика» буде завтра і чи не доведеться аж дуже серйозно відповідати за таку музично-оркестрову крамолу, однак наш Микола Сапіга із властивим йому душевним спокоєм впевнено готував своїх «духовиків» до участі в небувалій для того часу події. І ця подія таки відбулася: перший в Україні коледж вручав дипломи своїм першим випускникам вперше у районному Будинку культури та ще й на сцені, прикрашеній Тризубом і синьо-жовтим Національним Прапором. І вперше майбутні педагоги отримували дипломи про освіту під мелодію Національного Гімну України.

Це дійсно був виклик радянському режиму: ще існував СРСР, діяли органи КПРС і КДБ в усіх їх ланках – від Москви до Кременця. Хоча в коледжі власних приміщень для урочистого вручення дипломів вистачало (як вистачає і тепер), але районний Будинок культури було обрано не випадково: випускники – майбутнє незалежної України – урочистою ходою під Національним Прапором та в супроводі мелодії козацьких маршів пройшли центральною вулицею міста. Їх зустрічали та вітали кременчани та гості Кременця, їх бачили з вікон кременецького «Білого дому» працівники райкому компартії та райвиконкому – діячі режиму приреченого, але здатного на найнесподіваніші неадекватні дії (що і підтвердиться через неповних два місяці). Таким чином, тоді було продемонстровано, що є в нашому місті організована національно-патріотична сила – студентський і викладацький колективи педагогічного коледжу, котрі готові активно, усвідомлено та цілеспрямовано діяти в складних соціально-політичних ситуаціях.

Тогочасні дії студентства і викладачів коледжу стали відповіддю тим, хто скептично (а були і такі!) віднісся до реформування педучилища в педколедж, називаючи це «зміною вивіски». Були і горе-критики, що публікували недоброзичливі статті у «районці». В одному з таких компартійних пасквілів навіть дійшло до сміховинного і безграмотного звинувачення в тому, чому, мовляв, у реформованого навчального закладу не національна, а іноземна назва – «коледж»? Райкомівські «писаки» чи то забули, чи через недостатню освіту не знали, що всі прийняті назви навчальних закладів мають греко-латинське походження: школа, ліцей, гімназія, технікум, інститут, академія, університет, в тому числі й коледж (згадаймо Києво-Могилянський колегіум). Та річ не в назві, а в тому, що коледж у той рік почав утверджуватися як європейський за формою та національний за змістом навчальний заклад. А викликом чинній радянській системі освіти він став не стільки назвою, скільки кардинальною реконструкцією змісту навчального процесу.

Насамперед, із навчальних планів усіх спеціальностей коледжу зникла «Історія СРСР»: в усіх інших освітніх інституціях ця навчальна дисципліна ще була (бо імперія продовжувала існувати), а в нас її місце зайняла «Історія України». Порожнім залишився рядок «Русскій язик», а солідну кількість годин, передбачених раніше на вивчення цієї «общепонятної» мови, ми передали, точніше, додали на мови українську та іноземні, які планували вивчати упродовж всього періоду навчання і на всіх спеціальностях, а не лише на перших курсах, як це було в «радянських» навчальних планах. Замість марксизму-ленінізму вводили курси політології, соціології та філософії – як у всіх цивілізованих країнах. Міністерські чиновники «на вуха ставали», аби не допустити затвердження таких, як вони висловлювались, «буржуазно-націоналістичних навчальних документів». І тільки за сприяння колишнього кременчанина, голови фракції Народної Ради у Верховній Раді УРСР, академіка Ігоря Юхновського, та інших депутатів від Західного регіону України вдалося досягти нашої мети – основні документи коледжу отримали легітимність!

Безвідносно до того, яка доля чекала їх пізніше, слід відзначити наполегливі зусилля тодішнього директора коледжу Володимира Стародубця та директора ліцею Анатолія Курасова (обидва – тодішні депутати Тернопільської обласної Ради, а Курасов – навіть голова депутатської комісії з питань освіти і науки!) в утвердженні та становленні коледжу та ліцею на початку 90-их років у Кременці. Вони обидва, а разом із ними й автор цих рядків, «намотали» десятки годино-кілометрів столичними чиновницькими кабінетами – від Міністерства освіти і науки до Верховної Ради – аби коледж і ліцей у Кременці набули державного статусу. Опір чиновників базувався на лінії «Київ–Москва» (на загальносоюзних законах і нормах), а наш активний наступ – на лінії «Кременець–Тернопіль» (на рішеннях Тернопільської обласної Ради).

Наша перемога, забезпечена потужною підтримкою національно-демократичної опозиції в тодішньому парламенті, означала дуже багато і була корисною та своєчасною не лише в освітньому, а й загальнополітичному планах.

(Закінчення на стор.2)

АЛЬМА МАТЕР – ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ

(до 30-річчя Незалежності України)

Анатолій БАГНЮК,
головний редактор газети «Замок»

Бо настав місяць серпень 1991 року. Насамперед неділя, 18-го числа – перепоховання останків полеглих воїнів Української Повстанської Армії в с. Очеретне (Почаївська зона Кременеччини), з Хресною ходою, Поминальним Богослужінням, з участю маси народу та народних депутатів УРСР та ще чинного тоді СРСР, зокрема Георгія Петрука-Попика. Першу домовину з останками полеглих героїв доручили нести Голові районної організації Народного Руху України Анатолію Курасову, голові Кременецької організації Всеукраїнського Товариства «Просвіта» Богдану Кульчинському, директору нашого коледжу Володимиру Стародубцю й автору цієї статті. За нами – решта домовин, уся траурна процесія. А збоку, трохи відстаючи, йшов «газик» із працівниками райвідділу КДБ (Комітету держбезпеки), яких ми добре «знали в обличчя», бо саме вони «патронували» наш навчальний заклад, контролювали нашу службову і позаслужбову діяльність, неодноразово проводили відповідні бесіди… Хтось сказав, що в «газику» працює відеокамера: знімають. І тоді подумалося: для чого б не знімали, нехай знімають – залишиться для історії. Це було за тиждень до проголошення Незалежності України…

Назавтра прийшов серпневий понеділок, число 19-те. До вікопомного рішення Верховної Ради залишалося ще 5 днів. А з динаміків радіо прозвучало повідомлення, з якого всі дізналися, що в Москві відбувся державний переворот: усунули від влади Президента СРСР Михайла Горбачова і до управління прийшла військово-партійна хунта під загадковою для багатьох назвою ГКЧП, а по-українськи «ДКНС» (Державний Комітет із Надзвичайного Стану). Задовго до 9 години ранку, тобто до початку робочого дня, кабінети дирек-

тора коледжу Володимира Стародубця та мій, як заступника директора, як кажуть, були «битком набиті». Зібралися керівники й актив РУХу, «Просвіти», Республіканської і Демократичної партій і просто небайдужі до долі України люди. Проблема вирішувалася одна, класична: що робити?! Адже до влади рветься чи вже дорвалася чорна диктатура, щоб припинити всі демократичні процеси та призупинити розвал СРСР, не допустити встановлення державності колишніх союзних республік, в тому числі і насамперед – України. На це чітко вказувала хунтівська заява…Пропозиції були найполярніші: від «Піднімати народ!» (але проти кого конкретно? Як поведе себе військова частина у Білокриниці, адже їх міністр оборони в хунті? Хто відповідатиме за життя людей, яких підняли?) і до «Зачекати, що буде далі!» (а допоки чекати? до чого таке очікування призведе? чи не переловлять демократів і патріотів, як кроликів?).

Зупинилися на наступному: розпочати з протесту – направити відповідного змісту телеграму-протест на адресу Верховної Ради Союзу та УРСР і оприлюднити її у Кременці, на стенді РУХу (був тоді такий на тому місці, де зараз знаходиться пам'ятник Степану Бандері). Запропонований мною текст телеграми прийняли практично без поправок і доповнень. Справа стала за підписом – від чийого імені?! Першою була пропозиція – від представлених тут організацій. Але виник контраргумент: чи маємо право «підставляти» тих людей, членів цих організацій, які навіть не відають про нашу акцію протесту, а ми не знаємо їхньої реакції на нинішню ситуацію і, що найголовніше, як діятимуть щодо учасників акції протесту каральні імперські органи (очільники КДБ і МВС, що також увійшли до складу хунти)?! І дійшли до висновку: для підпису телеграми-протесту кожен подає своє прізвище особисто, за власною згодою. Так під телеграмою з'явилися прізвища Анатолія Курасова, Богдана Кульчинського, Анатолія Багнюка, Володимира Чуби, Володимира Стародубця, Володимира Голоти, Юрія Блощука. Текст телеграми-протесту, відправленої через відділення зв'язку, було оприлюднено великим плакатом-відозвою і розміщено на згаданому стенді. Виготовив плакат-відозву викладач образотворчого мистецтва нашого коледжу Богдан Романюк, талановита і смілива людина, якому ми все-таки дали слово, що ні за яких обставин тодішні владні органи не знатимуть імені художнього виконавця цього «крамольного» твору…

Вже о 10 годині ранку 19 серпня плакат прочитали не тільки рядові кременчани, а й ті, хто йшов на надзвичайну нараду в райком компартії з приводу виконання рішень ГКЧП. На цій нараді з уст партійного керівника прозвучало: «З тих, хто підписався, треба і розпочинати!». Малося на увазі наступне: після цієї наради той же партійний очільник спільно з керівниками відповідних силових структур оглядали підвальні приміщення Кременецького профтехучилища як місця ізоляції опозиційних елементів міста і району, до яких відносили активістів РУХу, «Просвіти», інших, непідконтрольних компартії організацій. Ми про це дізналися ще до завершення такого специфічного «огляду». Від працівника райкому! Тому хочу звернутися до тих, хто огульно відносить до «ворогів народу та України» всіх, хто в радянські часи був дотичним до діяльності компартії: багато партійних працівників, окрім «обов'язків перед партією», достатньо гостро відчували обов'язки перед своїм позапартійним оточенням, перед конкретними людьми, і не тільки по-людськи, а й патріотично поступали в багатьох критичних ситуаціях.

Саме таким був Микола Рудик, батько нашої студентки, а потім і працівника Валентини Рудик (у заміжжі – Цимбалюк), секретар райкому партії з ідеологічних питань: його гуманна позиція вберегла від «радикальних заходів» багатьох кременчан, педагогів, в тому числі, трьох із нашого навчального закладу (це я знаю не із розповідей, а як безпосередній учасник позитивного вирішення їх справ). Такою була Ніна Ситнікова, мати нашого науковця, кандидата філологічних наук, доцента Олени Пасічник: саме за її підтримки не була виключена з педучилища і отримала диплом вихователя ДНЗ студентка, яка вийшла заміж за священика, що в радянські часи було «непростимим гріхом». І саме Ніна Ситнікова, росіянка і працівник райкому, повідомила мені, сину бандерівця і педагогу, що рік тому вийшов із компартії, про огляд підвалів профтехучилища, про можливі арешти активістів, насамперед «підписантів» плакату-протесту, і порадила: «Вдома краще не ночувати, бо, найімовірніше, «брати» будуть вночі. Передай усім своїм». Думаю, нікого не треба переконувати, якою мірою ризикувала ця відважна жінка, якби обставини склалися інакше та партійному керівництву чи відповідним органам стало відомо про такий «злив» інформації. А її порадою кожен скористався належним чином і по-своєму...

Однак, із Ласки Божої, спроба перевороту безславно провалилася, а хтось із наших навіть пожартував: «Жаль, що не встигли нас «взяти»! Довго не протримали б, а на статус і пільги репресованих можна було б претендувати!». Це добрий знак, коли люди жартують в таких ситуаціях: з'являється впевненість, що незабаром прийде успіх! А ГКЧП, як і кожне негативне соціально-політичне явище, мав і позитивний вплив на перебіг не тільки загальнодержавних процесів (прискорив розпад СРСР), а й позначився на стану місцевих справ, навіть по-справжньому висвітлив «хто є хто» у складних і не прогнозованих ситуаціях: в дні ГКЧП одні готові були «йти на барикади», інші очікували, «що з того вийде», а треті шукали, кому заплатити заборгованість із партійних внесків…

Оцінка діяльності нашого студентського і викладацького колективів влітку і восени 1991 року однозначна: студентська молодь і педагоги виступали активною си-

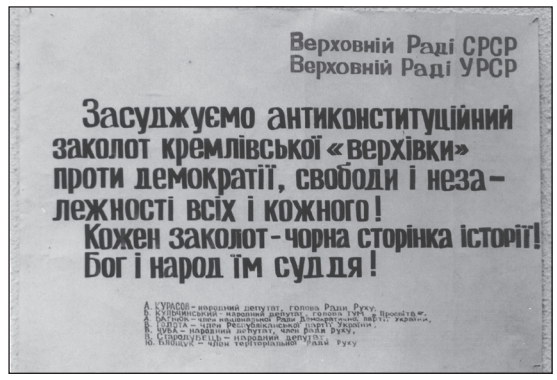

Верховній Раді СРСР
Верховній Раді УРСР

Засуджуємо антиконституційний заколот кремлівської «верхівки» проти демократії, свободи і незалежності всіх і кожного!
Кожен заколот - чорна сторінка історії!
Бог і народ їм суддя!

лою національно-демократичних процесів у краї, а навчальний заклад – своєрідним штабом підготовки та проведення багатьох прогресивних демократичних акцій. Це підтвердилося і наступними подіями: вже в листопаді 1991 року наші пропагандистські «десанти» у складі студентів і викладачів коледжу працювали на Всеукраїнський референдум з питань державної незалежності України, призначений на 1 грудня цього ж року. Географія такого «десантування» була дійсно всеукраїнською: від Сковородинівки на Харківщині – до Татарбунар на Одещині, від Чернігівщини на півночі – до Херсонщини на півдні нашої країни. Через десятиліття наступні покоління студентів і викладачів стануть повноцінними учасниками нової хвилі національно-демократичних процесів – Помаранчевої революції та Революції Гідності, чим підтвердять духовну та практичну вірність колективу рідної освітньої установи ідеалам національної свободи і державної незалежності України.

Наш навчальний заклад – символічний ровесник незалежної України: тридцять років тому, в останній рік існування УРСР і в рік відновлення Української державної незалежності, відбулося оновлення радянського педагогічного училища шляхом його реорганізації в національний педагогічний коледж – освітній заклад демократичного європейського типу. Тож можемо пишатися своєю Альма-матер в її оновленому форматі: вона тридцять років тому повернулася до європейського освітнього простору, як Україна – до вільної європейської спільноти народів.

КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відповідно до Закону України «Про вищу освіту»

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення вакантних посад:

1. Гуманітарно-технологічний факультет:
декана – 1

2. Кафедра іноземних мов та методик їх навчання:
завідувача кафедри – 1
доцента кафедри – 1

3. Кафедра теоретико-біологічних основ фізичного виховання:
завідувача кафедри – 1
професора кафедри – 1

4. Кафедра теорії та методики фізичного виховання:
завідувача кафедри – 1

5. Кафедра мистецьких дисциплін та методик їх навчання:
завідувача кафедри – 1
професора кафедри – 1
доцента кафедри – 1
старшого викладача – 1
асистента – 2

6. Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти:
завідувача кафедри – 1
старшого викладача – 1

7. Кафедра теорії і методики трудового навчання та технологій:
старшого викладача – 1

8. Кафедра педагогіки та психології:
доцента кафедри – 1
старшого викладача – 1

Перелік документів, які подають на ім'я ректора академії: заява, список наукових праць і винаходів; документи, які підтверджують підвищення кваліфікації протягом останніх п'яти років (дипломи, сертифікати, свідоцтва, інші передбачені законодавством України документи); письмовий звіт за попередній період про наукову, навчальну, методичну, організаційну роботу.

Претенденти, які не працюють в академії, крім заяви, подають особовий листок з обліку кадрів (засвідчений за попереднім місцем роботи); 2 фотокартки розміром 4×6 см, автобіографію; копії документів про повну вищу освіту, науковий ступінь, вчене звання, засвідчені в установленому порядку; копію паспорта громадянина України (стор. 1, 2 і 11); копію трудової книжки, засвідчену кадровою службою за основним місцем роботи із зазначенням дати засвідчення; список наукових праць і винаходів та інші документи, які свідчать про професійні якості претендента.

Термін подання документів на участь у конкурсі – 30 днів від дня опублікування оголошення у пресі (газета «Замок») та на офіційному веб-сайті навчального закладу.

Документи подаються у відділ кадрів академії за адресою: вул. Ліцейна, 1, м. Кременець, 47003.

Телефон для довідок: (03546) 2-19-91, 2-24-15.

СТАРТУВАВ 2021/2022 НАВЧАЛЬНИЙ!

У перший день осені вчорашні дев'ятикласники вперше переступили поріг Фахового коледжу Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка у якості представників студентської родини.

Гімн України відкрив урочистості з нагоди свята, після чого їх ведучий, молодий педагог Сергій Колісецький, запросив до вітального слова директора коледжу Оксану Камінську та студентку четвертого курсу спеціальності «Музичне мистецтво» Андріану Москалюк.

Свої пісенні вітання першокурсникам презентували одногрупниця Андріани Софія Коваль та її колеги-випускники.

Теплими посмішками та радісними оплесками зустріли присутні наставників нової студентської хвилі, групових керівників Тетяну Романюк («Дошкільна освіта»), Оксану Терп'як («Фізична культура»), Віталія Писаренка («Трудове навчання та технології»), Олену Новик («Музичне мистецтво») і Богдану Гуменюк («Образотворче мистецтво»).

Головним документом студентського життя є залікова книжка, яка віддзеркалює здобуті знання на шляху до поставленої мети – отримання диплома висококваліфікованого, освіченого, конкурентоспроможного фахівця. Тож випускниця Андріана Москалюк урочисто вручила символічну Залікову книжку своїй молодшій колезі Інні Воронко – володарці найвищого конкурсного балу під час вступу. Представник першокурсників Олександр Фурсик прийняв із рук Софії Коваль ще один важливий для студентства документ – символічний Студентський квиток.

Після цього наступила дуже відповідальна мить: студентка першого курсу Марія Сухомлин зачитала текст Присяги вірності традиціям нашої Альма-матер.

На завершення прозвучала музична композиція від представниці наймолодшого студентства Софії Кравчук та Гімн України, який закрив святкову програму урочистостей.

Старт навчання у Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка пройшов у дещо іншому форматі. Студентів-першокурсників привітав ректор академії, професор Афанасій Ломакович. Проректор з виховної роботи, доцент Микола Сиротюк познайомив нове студентство з керівництвом освітнього закладу та деканами факультетів. Кандидат історичних наук, доцент Володимир Собчук провів зі студентами відкриту лекцію «Культурно-освітній простір м. Кременця: від давнини до сьогодення».

У добру путь, першокурсники! Хай на ній завжди будуть дружба, підтримка і повага, а також мрія, натхнення і наполегливість для досягнення найкращих успіхів!

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ: АКОРД П'ЯТИЙ

Валентина БЕНЕРА, доктор педагогічних наук, професор

Видавничий центр Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка опублікував Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації у вищій школі: тенденції та перспективи розвитку», рекомендований до друку Вченою радою нашого навчального закладу. Наукове видання редагували доктори педагогічних наук, професори В.Є.Бенера, Н.М.Дем'яненко, Т.О.Дороніна. До Збірника увійшли тези доповідей учених, науково-педагогічних працівників, молодих науковців з актуальних проблем входження України до європейського освітнього простору. Автори досліджують широкий спектр проблем і питань, що стосуються інноваційних тенденцій сучасної вищої школи: трансформації освітньо-наукового простору вищої школи у викликах сьогодення, тенденції та орієнтири освіти впродовж життя, професійна підготовка фахівців у контексті інтернаціоналізації освітніх систем, розвиток відкритого освітньо-виховного середовища вищої школи, компетентнісний підхід у проектуванні та впровадженні інноваційних освітніх технологій, академічний капіталізм як інтеграція освіти, науки та бізнесу, принцип автономії в управлінні закладом вищої освіти, неформальна та інформальна освіту як ресурс розвитку особистості.

Розділ «Трансформації освітньо-наукового простору у викликах сьогодення» відкриває член-кореспондент НАПН України А.М. Бойко статтею «Партнерська педагогіка у вищій школі», де характеризує суб'єкт-суб'єктні відносини в системі «викладач–студент» на їх трьох рівнях: співпідпорядкування, співробітництво та співтворчість. Колектив авторів, до якого увійшли О.С.Бойчук (КНЕУ імені Вадима Гетьмана), К.В.Корсак (Київський медуніверситет), Ю.К.Корсак (Інститут вищої освіти НАПН України), Л.М.Ляшенко (КНУ імені Тараса Шевченка), А.К.Похресник (Київський технікум електронних приладів), розробляє тему «Перспективні нооінновації у розвитку освітньо-наукової сфери України в постпандемічну нооепоху». Доктор педагогічних наук А.В.Василюк (Вінницький педуніверситет імені Михайла Коцюбинського) досліджує «Дидактичні інновації у вищій школі» і приходить до висновку, що впровадження в освітній процес вищої школи дидактичних інновацій сприяє ефективному використанню навчального часу, опануванню студентами основними методами дослідницької роботи та необхідними компетентностями, отриманню ними досвіду та професійних навичок.

«Феномен трансформації в освітньо-науковому просторі вищої школи» склав зміст наукового дослідження завідувача кафедри мистецьких дисциплін і методик їх навчання нашої академії, професора О.Н.Дем'янчука. У статті здійснена відповідна диференціація термінів: трансформація виховного ідеалу у широкому педагогічному значенні як зміни форми і змісту освітньо-виховної політики держави та у вузькому педагогічному значенні як зміни у змісті, структурі та спрямованості діяльності вчителів і вихователів. Одного із редакторів Збірника, професора Т.О.Дороніну, зацікавив «Процес акредитаційної експертизи освітніх програм», в якому вона бачить дві проблеми (дві, за її словами, «інституційні пастки»): необхідність дослідження не минулого вищого закладу освіти, не діяльності окремих осіб-суб'єктів осітнього процесу, а якості реального процесу навчання; підвищення та забезпечення ступеня моральної готовності експертів і представників закладу освіти до процесу акредитації. Наші науковці, кандидати біологічних наук, доценти О.І.Дух, О.К.Галаган і Н.І.Цицюра запропонували тему «Упровадження концепції «Zero waste» в освітніх закладах», якою переконують, що без дотримання концепції «нульового рівня відходів» неможлива успішна реалізація наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» в освітніх закладах і екологізація освітнього простору загалом.

Доцент Криворізького державного педуніверситету В.В.Іванова досліджувала проблему «Формування інноваційної компетентності майбутніх педагогів в умовах інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти», де здійснила характеристику окремих інноваційних технологій навчання («перевернутого», розвитку емоційного інтелекту, інтерактивного, імерсійного). Її колега, доцент А.М.Король охарактеризувала «Дистанційне навчання як одну з форм інновацій у сучасній освіті». Вона означила тенденції розвитку дистанційної освіти: зростання кількості дистанційних курсів, лекцій, вебінарів; розробка повноцінних програм дистанційного навчання; поєднання дистанційного навчання з класичною очною формою на постійній основі. Аспірант цього ж вищого закладу освіти М.В.Микитенко висвітлює масштабну проблему «Глобалізація світу та освіти», через яку аналізує напрями реформування й адаптації вищої школи України. «Психолого-педагогічні аспекти проблеми розвитку культури самовираження майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти» аналізує наш науковець, доктор педагогічних наук І.А.Онищук. На її думку, культура самовираження є здатністю педагога не лише ефективно вирішувати навчально-виховні завдання, а й самовизначатися, самовдосконалюватися, виявляти творчість у соціально та особистісно значущих видах професійної діяльності. Польський науковець, професор Люблінської політехніки Г. Рарот розглядає супер актуальні з позицій новітнього технологічного підходу «Соціальні аспекти дидактики автоматизації та кібернетики», де наголошує на важливості дослідження надмірно і небезпечно зростаючої ролі техніки в сучасному суспільстві на рубежі XX і XXI століть, а звідси робить висновок про необхідність контролю за розвитком точних і технічних наук засобами філософії техніки, соціології технологій, соціології кібернетики і в загальному «олюднити» технологічні процеси.

Важливі та складні проблеми соціально-педагогічного характеру вирішують науковці – автори розділу «Концепція освіти впродовж життя: тенденції та орієнтири». Науковий дискурс статтею «Герогогіка як складова концепції освіти впродовж життя», в якій йдеться про проблеми навчання та освіти людей похилого віку, розпочинає доктор педагогічних наук, професор Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова Н.М.Дем'яненко і пропонує формування освіти осіб похилого віку сприймати як синергетичний феномен, що вимагає партнерської взаємодії усіх вікових груп соціуму. Специфічну професійну тематику «Аксіологічний підхід в ітерпретаційній підготовці майбутніх дизайнерів» розробляє аспірант Криворізького ДПУ В.І.Івченко. У розвідці наголошується, що такий підхід передбачає організацію навчально-виховного процесу та модулів програми з урахуванням традиційних культурних цінностей суспільства та суб'єктивних ціннісних орієнтацій. Важливі думки висловлює доцент Криворізького педуніверситету І.Є.Макаренко: задовольнити нові освітні потреби населення, сформувати попит на робочу силу, забезпечити високу якість людського капіталу неможливо без створення необхідних умов для розвитку освіти дорослих. Продовжує аналіз означеної проблематики науковець із Дніпра Л.В.Пасічник статтею «Освіта впродовж життя: пріоритетні напрями розвитку Дніпровської академії неперервної освіти».

Проблема «Професійна підготовка фахівців у контексті інтернаціоналізації освітніх систем» привернула увагу значної групи науковців. «Формування психолого-освітніх компетентностей магістрів-педагогів» досліджує професор Національного педуніверситету імені М.П. Драгоманова А.А.Булда. У дослідженні аргументується, що компетентнісний підхід виступає одним із дієвих факторів підготовки педагогів з інноваційним стилем мислення, здатним до творчого підходу у вирішенні навчально-виховних завдань. Конкретний підхід до вирішення проблематики розділу здійснили науковці нашої академії, кандидати педагогічних наук, доцент Л.І.Врочинська та старший викладач О.М.Доманюк: це вони продемонстрували у своїй науковій розвідці «Воркшоп і проблемна лекція як інтерактивні методи формування фахових компетентностей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі вивчення «Педагогіки дошкільної». Науковці підкреслюють: відмінна риса інтерактивних методів – змога здобувачів освіти виявляти ініціативу в опануванні освітнім компонентом, що дозволяє їм сформувати навики самостійного вирішення проблем, розвивати розумові здібності та оволодівати вмінням аналізувати і робити висновки. Не меш важливу тематику дослідження обрали наші науковці-філологи, кандидати філологічних наук, доценти І.О.Волянюк і Р.О.Дубровський, котрі вивчали «Формування соціальних навичок у студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням». В статті чітко окреслені завдання згаданої навчальної дисципліни: формування мовної компетенції майбутніх педагогів, яка передбачає знання і практичне оволодіння нормами літературної професійної мови, навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні та вмінь і навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері, оперування фаховою термінологією, а також редагування, корегування та перекладу наукових текстів.

Дослідженню «Наукові орієнтири створення структурно-функціональної моделі неперервної підготовки вчителів початкової школи до професійної діяльності» доцент Рівненського ОІППО Т.В.Джаман надає методологічного акценту та пропонує модель, що забезпечує підготовку сучасного компетентного вчителя початкових класів, який володіє знаннями, вміннями та навичками, здобутими у вищій школі, та постійно поглиблює свої професійні знання шляхом самоосвіти. Київські науковці, кандидати педагогічних наук, доценти Н.М.Духаніна (НТУ «КПІ імені Ігоря Сікорського) і Г.В.Лесик (НАУ) характеризують «Інформаційно-освітнє середовище як засіб підвищення ефективності навчального процесу». На їх переконання, саме освітнє середовище забезпечує відкритість, варіативність, індивідуалізацію та інтенсифікацію навчання, забезпечує необхідні умови для якісної підготовки конкурентоспроможних фахівців. У статті «Креативне освітнє середовище як фактор професійної підготовки майбутнього вчителя»! їх ідеї продовжують науковці Криворізького ДПУ, доценти В.В.Іванова та О.Б.Потапенко. Вони підкреслюють: механізм створення креативного освітнього середовища обов'язково передбачає формування позитивного ставлення студента до навчального процесу, в чому важливу роль відіграє педагогічна комунікація на основі розвитку почуття престижності професії вчителя.

Професор Полтавського НПУ імені В.Г.Короленка О.Ю.Ільченко розробляє тему «Підготовка вчителя до професійної діяльності: роль і значення стійких мотивів». У підході до проблематики автор виходить із тези «Поганий вчитель повідомляє істину, а хороший – вчить її знаходити» і наголошує: мотивація учня до навчальної діяльності залежить від професійності педагога, його такту, моральності, поведінки, здатності викликати в учнів пізнавальний інтерес і навчальну активність. Проблему «Онлайн-курс як елемент змішаного навчання у підготовці магістрів» вирішує аспірант Криворізького ДПУ Р.Ю.Калугін, який наголошує, що навчання онлайн ще не в змозі замінити традиційної системи навчання, але вже тепер заслуговує уваги технологія змішаного навчання. Тему «Фахова підготовка майбутніх учителів англійської мови у вищих навчальних закладах західних областей України у другій половині XX – на початку XXI століття» пропонує секретар кафедри іноземних мов і методики їх навчання Н.Р.Колодійчук і аргументує її актуальність необхідністю вивчення нормативно-правового регулювання, теорії і практики фахового навчання вчителів іноземних мов у ретроспективі, що гарантує єдність логіко-проблемної послідовності навчання та творчого застосування досвіду в процесі фахової підготовки філологів-іншомовників.

«До проблеми професійного росту науково-педагогічних працівників» звертається доцент Уманського державного педуніверситету імені Павла Тичини Н.А.Коломієць. Основну проблему науковець бачить в кардинальних змінах системи генерації та передачі знань, зокрема, у стрімкому зростанні їх обсягу (щороку оновлюється 5% теоретичних і 20% фахових знань), що спричинює фактор «старіння знань фахівця», і акцентує на необхідності оновлення методики професійного росту педагогічних працівників. Цікаву фахову тематику «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до художньо-естетичного виховання засобами технологій контекстного навчання» розробляє науковець Рівненського МЕГУ імені академіка Степана Дем'янчука І.П.Мисько. Науковець характеризує впровадження технологій контекстного навчання на інформаційно-операційному, діяльнісно-технологічному та рефлексивно-творчому рівнях. Науковий працівник Дніпровської академії неперервної освіти Т.В.Мотуз своєрідно підходить «До питання професійної підготовки майбутнього вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти» та робить висновок: оновлення освітніх програм, застосування діяльнісного і компетентнісного підходів вимагає перегляду функцій вчителя як суб'єкта освітнього процесу. Ще один представник цієї наукової інституції, кандидат педагогічних наук Т.Д.Побоча аналізує «Поняття «підвищення кваліфікації» в історико-педагогічному та сучасному аспектах» і переконує, що підвищення кваліфікації має відбуватися в процесі додаткового навчання у напрямку здобуття нових знань і розширення фахових компетентностей.

Доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти В.В.Павелко висвітлює «Особливості використання інтеграції в освітньому просторі (XX століття)». Автор дослідження визначає інтегроване навчання як систему і процес поєднання знань з різних навчальних дисциплін у єдине ціле з метою формування в учнів (студентів) цілісного сприйняття світу. Науковці кафедри мистецьких дисциплін і методики їх навчання нашої академії І.В.Ратинська та В.М.Райчук визначають «Культурно-освітній потенціал інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в освітньому процесі вищої школи». Одним із шляхів підвищення такого потенціалу, на думку авторів, – є організація процесу інструментально-виконавської підготовки за моделлю майбутньої професійної діяльності студентів з конкретними педагогічними орієнтирами. Доцент Глухівського НПУ імені Олександра Довженка С.А.Тітаренко аналізує «Використання мікронавчання у процесі фахової підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Автор наголошує на кардинальній важливості розробки і застосування методів активізації пізнавальної діяльності студентів для перетворення студента в активного учасника освітнього процесу, де важлива роль належить мікронавчанню як цілеспрямованому та систематичному оволодінню окремими вміннями та навичками (компонентами педагогічної майстерності).

Про «Особливості професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва у країнах Європи» розповідає аспірант нашої академії А.О.Фурсик. На думку автора дослідження, особливої уваги заслуговує європейський досвід у запровадженні позакласної та позашкільної практики і системи обміну мистецтвознавчою інформацією, в залученні до навчальної роботи митців і культурологів, у використанні інформаційних технологій та мережі Інтернет. Аспірантка Криворізького ДПУ Т.І.Ховрякова предметом вивчення обрала конкретну методологічну тему «Етика і психологія сімейного життя» як навчальна дисципліна: гендерний аспект», актуальність якої бачить у проблемі старіння населення України, в необхідності структурування безконфліктних стосунків у сім'ї, в подоланні будь-яких дискримінаційних практик. Доцент Полтавського НПУ імені В.Г.Короленка А.В.Хоменко заглиблюється в тему «Науково-педагогічні знання як основа професійної підготовки та інноваційної практики», висвітлюючи яку стверджує, що парадигма вищої освіти в Україні визначається процесами глобалізації, інтеграції та інформатизації, масштабним впливом науки на життєдіяльність людини, входженням до світового освітнього простору, формуванням сучасної особистості з планетарним типом мислення. Тандем науковців-мистецтвознавців у складі заслуженого артиста України М.Л.Швидківа та заслуженого працівника культури України Г.Р.Швидків розробляють конкретну методологічну проблематику «Інноваційні форми проведення індивідуальних занять з постановки голосу на ранніх етапах становлення співаків». Автори окреслюють сучасні психолого-педагогічні аспекти виховання співака через інноваційні форми організації та проведення занять із постановки голосу з метою формування його вокальної культури.

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ: АКОРД П'ЯТИЙ

Валентина БЕНЕРА, доктор педагогічних наук, професор

Розділ «Розвиток відкритого освітньо-виховного середовища» став пріоритетним для наукових пошуків науковців нашої академії. Проблему «Обдарованість у психолого-педагогічних дослідженнях» вирішує професор кафедри педагогіки та психології нашої академії О.О.Безносюк у співавторстві з педагогом-практиком Петропавлівсько-Борщагівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Н.В.Тодавчич. Автори обґрунтовують психологічні основи всіх видів обдарованості: духовний розвиток (сфера цінностей), психічний розвиток (сфера самосвідомості), інтелектуальна зрілість (сфера інтелектуального опанування дійсності). Проректор академії з навчальної роботи, доцент М.Б.Боднар на основі аналізу проблеми «Вплив етнічної ідентифікації на шляхи життєздійснення особистості» стверджує, що в незалежній Україні працюють механізми докорінних змін у масовій етнопсихологічній свідомості, зокрема, розпочалася поступова реідентифікація та демаргіналізація особистостей; відбуваються суттєві зміни в масовій етнопсихологічній свідомості, що розширює можливості усвідомлення цінностей етносоціальної культури та самореалізації особистості. Професор Глухівського НПУ імені Олександра Довженка Л.В.Артемова характеризує «Принцип природовідповідності у сучасному розвитку немовлят», який, на думку науковця, передбачає успішний розвиток дитини за умови розуміння та забезпечення її природних потреб і психолого-сенсорних можливостей. «Творчий доробок і педагогічна практика І. Падалка та Р. Лісовського в мистецькій освіті початку ХХ століття» досліджує аспірантка Криворізького ДПУ О.В.Большаніна.

Доктор медичних наук, професор кафедри біології, екології та методик їх навчання нашої академії В.М.Василюк висвітлює тему «Здоров'язбережувальна компетентність як важлива складова професійної компетентності сучасного педагога» і стверджує, що ставлення до свого здоров'я, розвиток здоров'язберігаючих компетентностей педагога забезпечує високий рівень реального здоров'я, озброює необхідним багажем знань, умінь і навичок, необхідних для дотримання принципів здорового способу життя та виховання в учнів високої культури здоров'я. «Сучасний стан підготовки майбутніх соціальних працівників до соціалізації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у закладах вищої освіти України» аналізує викладач нашого фахового коледжу О.М.Галан. Аспірантка А.В.Жданкіна темою дослідження обрала «Патріотичне виховання молоді як педагогічну проблему сучасності» і приходить до висновку, що підґрунтям такої проблеми виступають розбіжності між вимогами до патріотичного виховання учнів та існуючими умовами, методами, технологіями його повноцінної реалізації. «Роль авторитету викладача у формуванні особистості студента» доцент кафедри педагогіки Криворізького ДПУ Н.І.Зеленкова визначає таким чином: важливе значення має сама постать викладача як суб'єкта освітнього процесу, його професійна компетентність, володіння предметом і ефективною методикою викладання, його імідж, авторитет і педагогічний такт.

Спеціальну професійну тему «Інформаційні засоби реалізації маніпуляцій кінцівкою у тварин і людини» запропонував доктор біологічних наук, професор М.М.Ільєнко. Доцент кафедри педагогіки та психології Л.М.Кравець спільно з магістринею Д.В. Гаврилюк аналізують «Виховне середовище в закладах освіти в умовах дистанційного навчання». Вони переконують, що формат карантинного навчання додав нових форм роботи: організація активу класу дистанційно, використання соцмереж для виховної роботи, проведення виховних заходів у режимі онлайн, налагодження взаємодії в системі «вчитель–учень–батьки». Науковець Київського НУ імені Тараса Шевченка Л.В.Кругленко досліджує «Відображення проблем полікультурної освіти у вітчизняному дисертаційному дискурсі» і приходить до висновку, що на сьогодні історико-педагогічний аспект розвитку ідей полікультурності торкається переважно питань зарубіжного освітнього досвіду, а вітчизняний досвід висвітлюється з акцентом на регіональний підхід. «Формування гендерної культури молодших школярів» стало предметом вивчення для аспірантки Криворізького ДПУ А.Ю. Ланецької, яка свою роботу закінчує тезою: від цілеспрямованого формування гендерної культури дітей «залежить, якою жінкою стане дівчинка та яким чоловіком виросте хлопчик». Викладачі нашого фахового коледжу Л.О.Мишаківська та Н.В.Сербай охарактеризували «Аналіз дитячих малюнків як метод дослідження дитячої психіки» і вважають, що дитячі малюнки відображають їх реакцію на відомі та доступні їм життєві процеси, на діяльність дорослих, і в підсумку стають оригінальними документами свого часу.

Магістрантка Криворізького ДПУ І.В.Никитюк обрала достатньо тривожну проблематику «Протидія насильству: гендерні аспекти сучасної освіти». Авторка вказує на прямий зв'язок між вітчизняною освітньою нормативною базою щодо булінгу та Стамбульською конвенцією, яка має бути залучена до освітнього контенту через спеціальне навчання всіх суб'єктів освітнього процесу з питань протидії булінгу, зокрема, за гендерною ознакою. До дотичної проблематики звертається її колега, аспірантка Д.І.Шумська. У статті «Гендерна освіта: стан проблеми у науково-педагогічному дискурсі» вона наголошує: для того, щоб людина була всебічно обізнаною у гендерно зорієнтованому світі, їй необхідно оволодіти знаннями щодо гендерних стереотипів, питань та проблем цієї сфери. Аспірант цього ж вищого закладу освіти Я.В.Приступа висвітлює «Актуальні тенденції розвитку природничої освіти», де вказує, що такі тенденції спрямовані на врахування змін у потребах людини як особистості та на забезпечення конкурентоспроможності фахівців-природознавців на ринку праці через формування необхідних компетентностей. Наші науково-педагогічні працівники, доцент С.Б.Шабага, кандидат технічних наук Р.Т.Гарматюк, аспірант М.М.Панчук і вчитель Тишківського НВК (Івано-Франківська область) В.Б.Шабага працювали над тематикою «Технічна творчість, винахідництво і раціоналізаторство у виробничій діяльності». Вони дали характеристику всім згаданим видам творчої діяльності, висвітлили низку конкретних питань і практичних аспектів проблематики. Молодий науковець, аспірант П.М.Яловський описує «Освітнє середовище закладу вищої освіти як чинник формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва». В його тлумаченні, освітнє середовище – це сукупність факторів, які обумовлюють ефективність фахової підготовки здобувачів вищої музично-педагогічної освіти, забезпечують їх творче самовираження та особистісний розвиток.

Над проблематикою «Компетентнісного підходу у проектуванні та впровадженні інноваційних освітніх технологій» активно працюють наші науковці та представники інших науково-освітніх інституцій. Доцент кафедри теоретико-біологічних основ фізичного виховання В.І.Банах обрав тему «Комп'ютерні технології в системі фізичного виховання закладів вищої освіти». Він акцентує, що використання програмних продуктів дозволяє здійснювати особистісний підхід та індивідуалізувати процес фізичного виховання студентської молоді, надати йому характеру цілеспрямованого процесу пізнання та формувати мотиваційно-ціннісне ставлення до фізкультурно-оздоровчих занять. «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього фахівця під час дистанційного навчання» привабило науковця Криворізького ДПУ І.А.Волощук. Стаття завершується висновком: «Якість фахової підготовки майбутнього вчителя залежить від багатьох чинників, серед яких важливе місце належить використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання».

Науково-педагогічні працівники кафедри біології, екології та методик їх навчання нашої академії А.М.Гура та О.В.Гурська висвітлюють «Особливості навчання біології з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у Новій українській школі» і підкреслюють, що таке навчання має ряд переваг: активізація сприйняття матеріалу учнями, підвищення їх зацікавленості в оволодінні предметом, індивідуалізація знання, розвиток творчих здібностей, створення умов для самостійної роботи, мінімізація непродуктивної праці учня, застосування новітніх засобів щодо посилення мотивації навчання. Наша аспірантка О.О.Зіза в науковій розвідці «Особливості реалізації компетентнісного підходу в умовах формування мисленнєвої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва» стверджує, що впровадження такого підходу до формування музичного мислення учителів-музикознавців є важливим етапом поглиблення музичної освіченості загалом. Викладач кафедри іноземних мов Національного медуніверситету імені Ю.О.Богомольця Т.В.Коломієць повідомляє про «Досвід впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в дистанційну освіту (на прикладі НМУ ім. О.О. Богомольця) і на цій основі приходить до висновку про необхідність постійного вдосконалення ІКТ в дистанційній освіті як комплексу новітніх освітніх технологій шляхом використання сучасних освітніх платформ, якісного методичного наповнення Інтернет-ресурсів, запровадження ефективної системи оцінювання та контролю якості навчання.

Тандем науковців Харківського національного університету, професор Г.В.Красильникова і доцент С.Р.Красильников розробляють тему «Реалізація освітнього процесу в умовах пандемії на базі комп'ютерних і цифрових технологій», де наголошують, що нові підходи до підготовки фахівців вимагають змін в організації освітнього процесу, оновлення форм і методів комунікації викладача і студента. Завідувач кафедри педагогіки та психології нашої академії, доцент В.В.Терпелюк у співавторстві з доцентом Волинського НУ імені Лесі Українки І.Б.Кузавою висвітлюють «Формування базових компетентностей майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти засобами інноваційних технологій» і вважають, що використання ІКТ сприяє поглибленню і розширенню сфери пізнавальної діяльності студентів, створює атмосферу мотивованого і творчого навчання. «Сучасні методи розвитку вокальних компетенцій студентів мистецьких факультетів на прикладі вітчизняного та зарубіжного досвідів» розглядає науковець кафедри мистецьких дисциплін і методик їх викладання О.А.Пуцик, яка стверджує: розвиток вокальної майстерності виконавців вимагає від них володіння різними співочими техніками і манерами, уміння знаходити відповідний стиль.

Є серед авторів Збірника і представники загальноосвітньої школи: вчителька англійської мови Славутської ЗОШ І–ІІІ ступенів №1 Л.Г.Свідніцька запропонувала наукову розвідку «Семантизація лексичних одиниць на уроках іноземної мови». Педагог-практик підкреслює, що існують різні практики семантизації лексики, але всі вони мають свої переваги та навчальні наслідки, тому остаточний вибір способу презентації лексичних одиниць залишається за вчителем. Доктор історичних наук, завідувач кафедри історії та методики її навчання, професор І.Б.Скакальська аналізує проблему «Комунікація викладача та здобувача як засіб ефективної передачі інформації в умовах дистанційного навчання», і надважливими освітніми навиками ХХІ століття називає вміння комунікувати онлайн, ефективно працювати на відстані, розумітися на новітніх технологіях, володіти належним рівнем медіаграмотності. «Використання сучасних інноваційних методів у професійній підготовці майбутніх педагогів в умовах магістратури» привернуло увагу доцента кафедри педагогіки Криворізького ДПУ С.М.Щербини, який підкреслює, що методи, засоби та форми інноваційної діяльності виступають інструментом засвоєння нових знань, стимулюють пізнавальний інтерес і стають інструментарієм удосконалення навчальної діяльності студента.

У розділі «Принцип автономії в управлінні закладом вищої освіти» увага науковців зосереджена на проблемах функціонування університету як особливого типу вищої навчальної інституції. Доктор педагогічних наук, завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського НПУ імені В.Г.Короленка, доцент В.М.Мокляк зупинився на проблемі «Категорія «ідея університету» в предметному полі педагогіки вищої школи». Науковець трактує поняття «ідея університету» як синтез комплексу знань і уявлень про університет: мети, завдань, принципів, структури, функцій, внутрішніх і зовнішніх відносин, місця та ролі в суспільстві на певному конкретно-історичному етапі. Тематику продовжує аспірантка Криворізького ДПУ О.О.Поляковська в дослідженні «Дистанційна інтернаціоналізація як компонент стратегії сучасного університету», де визнає, що розвиток інформаційних технологій та умови пандемії останніх років значною мірою вплинули на процеси інтернаціоналізації у вищій освіті, змінивши її форми та функції, тому стратегія розвитку сучасного університету потребує переосмислення та врахування нових форм інтернаціоналізації.

«Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості» – заключний розділ Збірника. Його відкриває стаття нашого науковця, доктора педагогічних наук, професора В.Є.Бенери «Інформальна освіта як ресурс професійного розвитку майбутнього педагога». Інформальна освіта, тлумачить науковець, виступає як вікно можливостей розвитку компетентностей, що можуть допомогти майбутньому педагогу в пошуку його ідентичності із професією та успішній самореалізації. В цьому імперативи зміщуються на самостійність навчання, причому не стільки на отримання певної суми нових знань, скільки на вдосконалення знань і навичок, вже здобутих індивідом. А в підсумку, запровадження індивідуального наглядового супроводу особистості майбутнього педагога в умовах інформальної освіти, поряд із формальною, сприятиме результативній його соціалізації, набуттю нових професійних і соціальних компетентностей, стратегій самонавчання, здатності успішно самореалізовуватися та автономно навчатися упродовж життя. Дотичну тематику розробляє доцент кафедри історії та методики її навчання нашої академії Л.К.Грицюк, яка досліджує «Необхідність та виклики неформальної освіти в Україні». Вона звертає увагу на позитивне значення неформальної освіти, як такої, що багатьма показниками доповнює і навіть перевершує освіту формальну (мобільність, оперативна реакція на світові освітні тренди, актуальна зміна контенту освітньої підготовки, розширення продуктивних форм, методів і прийомів навчання).

Аспірантка Криворізького ДПУ В.І.Плотнікова характеризує «Подорож як вид інформальної освіти в українських народних казках». Найпоширенішими шляхами такої освіти героїв народних казок вважаються зустрічі з новими людьми, виконання обов'язкових доручень, вивчення нових об'єктів – саме це позначається на розвиткові особистості та виступає вагомим фактором у здобутті нових знань, умінь і навичок. Дослідниця зауважує, що в українських народних казках простежується ідея інформальної освіти героїв під час подорожей, бо саме тоді виникає суперечність між наявним і необхідним рівнем знань, умінь і навичок; між наявними знаннями та можливостями їх застосування; між власними прагненнями героя та вимогами оточення. Завершується наукове видання статтею доцента кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти нашої академії О.В.Швець «Українські освітні платформи та ресурси для професійного зростання педагогів». Авторка наголошує на новій ролі сучасного педагога: бути не просто джерелом знань для своїх учнів, а компетентною особистістю, прикладом з високими особистісними якостями, яка здатна навчити вчитися кожного учня з урахуванням його індивідуальних особливостей та специфіки освітнього середовища.

Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації у вищій школі: проблеми та перспективи» може бути використаним фахівцями-освітянами, науковцями-представниками різних напрямків педагогічної науки, дослідниками психолого-педагогічних і управлінських проблем розвитку вищої освіти в Україні та в міжнародному освітньо-науковому просторі.

«ДІАЛОГ ДВОХ КУЛЬТУР»: XXI – У 2021-МУ

Останніми роками для кременчан, зокрема, для науково-педагогічного та студентського колективу Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, старт першого місяця золотої осені знаменується не лише початком нового навчального року, а й проведенням традиційного українсько-польського літературно-мистецького форуму «Діалог двох культур». Організаторами цьогорічного Форуму виступили Тернопільська облдержадміністрація, Тернопільська обласна рада, Департамент культури і туризму Тернопільської ОДА, Кременецька міська рада, Кременецький міський відділ культури і туризму міськради, обласний Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького у Кременці, а співорганізаторами – Генеральне Консульство Республіки Польща в Луцьку, Кременецька райдержадміністрація та Кременецька гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка.

Традиційним був початок міжнародного культурно-мистецького дійства: учасники Форуму урочисто поклали квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку у центральному парку м. Кременця та на могилу матері Юліуша Словацького Саломеї Словацької-Бекю і родини Словацьких на Туницькому кладовищі; відбулося урочисте Богослужіння в Кременцькому костелі св.. Станіслава, яке провів архієпископ, Митрополит Мечислав Мокшицький, а проповідь виголосив проректор Люблінського Католицького університету Іоанна Павла II, професор, ксьондз Мирослав Сітаж. Учасники Служби Божої поклали квіти до пам'ятника Юліушу Словацькому у парафіяльному костелі. Тут же пройшла церемонія передачі реставрованого органу, під час якої відбувся концерт органної музики: у виконанні музиканта Віктора Лияка прозвучали твори Владислава Маркіяна і Маркіяна Желенського.

Урочисте відкриття XXI «Діалогу двох культур» відбулося в Обласному літературно-меморіальному музеї Юліуша Словацького. Учасників та гостей Форуму вітали представники місцевої влади та організатори цього міжнародного культурно-мистецького дійства. В залі Музею «Салон Саломеї» була представлена музично-концертна програма із фондів музичної класики та сучасної музики. Під час Форуму експонувалися тематичні виставки із колекцій Тернопільського обласного художнього музею, Тернопільського краєзнавчого музею, Обласного літературно-меморіального музею Юліуша Словацького у Кременці.

Важливими моментами цьогорічного «кременецького» сектора «Діалогу двох культур» стали наукові конференції «Польський та український романтизм в його сучасній інтерпретації» і «Польські та українські музеї – скарбниці культурної спадщини обох народів», а також насичена програма «Літературних презентацій».

Розмову про «Польський та український романтизм в його сучасній інтерпретації» розпочала професор кафедри літератури позитивізму і Молодої Польщі Католицького Університету Іоанна Павла II в Любліні Беата Обсулєвич-Нєвінська науковим повідомленням «Юліан Волошиновський читає романтиків. «Оповідання подільські». Професор кафедри польської мови цього ж Університету Генрик Дуда запропонував оригінальну тему «Слово в контексті епохи – «балагула». Ще один науковець, представник Університету Іоанна Павла II в Любліні, магістр Ольга Ільчина виголосила «Кілька слів про зв'язки Івана Франка з польським романтизмом на прикладі статті «Поет зради», а член Спілки польських письменників, магістр Маріуш Ольбромський запропонував наукову розвідку «Іоанн Павло II і Норвід. Рефлексія на честь 20-ої річниці візиту Іоанна Павла II в Україну». Академічною відповіддю українських вчених стали виступи академіка, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Ростислава Радишевського («Ципріан Норвід і Леся Українка. Слов'янські контексти неволі»), науковця Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України Наталії Лисенко («Смислові значення виразу «іскра Божа» у творах Григорія Сковороди та українсько-польських романтиків»), поета і перекладача Станіслава Шевченка («Про поезію Антонія Мальчевського із «журливих нічних дум українських степів і ярів») та нашого дослідника, доктора філологічних наук, професора Дениса Чика («Помста і каяття: традиційний образ розбійника у прозі Тараса Шевченка, Елізабет Гаскелл і Елізи Ожешко»).

Наукову конференцію «Польські та українські музеї – скарбниці культурної спадщини обох народів» супроводжувала виставка Тернопільського художнього музею «Мистецтво Польщі XVIII–XX століть». І розпочалася вона виступом виконувача обов'язків директора цього музею, магістра Ольги Ваврик «Мистецтво Польщі XVIII–XX століть у збірці Тернопільського художнього музею». Голова Варшавського відділу Спілки польських письменників, магістр Кароліна Пекарська охарактеризувала «Мистецькі літні табори у Кременці та їх романтичні інспірації». Завідувач кафедри історії та методики її навчання, доктор історичних наук, професор Ірина Скакальська розкрила «Шлях артефакту від розкопок до музею». Учасники наукових конференцій, окрім тематичної виставки з фондів Тернопільського художнього музею, отримали ще один мистецький подарунок – концерт студентів Тернопільського музичного коледжу імені Соломії Крушельницької.

Під час «Літературних презентацій» учасники «Діалогу» ознайомилися з новими українським та польськими публікаціями та виданнями, здійсненими авторами двох країн у «міждіалоговий» період. Науковий працівник Музею Юзефа Пілсудського у Сулеювку Еміль Ноінський насамперед презентував новий щорічник «Діалог двох культур – 2019». Представник Жешувського Університету Ян Вольський розповів про власне дослідження «Волинські ярмарки» у репортерському баченні Наталії Брижко-Занур», а член Спілки польських письменників, магістр Кароліна Пекарська здійснила авторську презентацію книжок «Клас пані Чайки», «Ло–теорія», «Ліцензія на дорослість» (характерно, що ці книги побачили світ і українською мовою), а її колега, письменник Маріуш

Ольбромський, з яким ми неодноразово зустрічалися в стінах нашої академії, – нові авторські книги «На шляху Діалогу» та «Балагулка Порубіжжя».

Українську літературну творчість представляли автори, члени Національної спілки письменників України: наш краянин Олександр Смик (поетичні збірки «Для Бога все вчасно», «Пам'ять води», «Шлях серця»), магістри, тернополянка Зоряна Замкова («Маленька крапка знаку запитання», «Клопоти з ідеалом») та хмельничанин Василь Горбатюк («Вигнані з раю»). Професор Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України Надія Богданець звернула увагу присутніх на польський аспект опублікованих в Україні поетичних видань для національних меншин. Тернопільська журналістка і перекладач, керівник Будинку грузинсько-української преси і книги Тамта Гугушвілі розповіла про видання поетичних творів українських і польських авторів у грузинських перекладах Рауля Чічалави.

Своє продовження «Діалог двох культур–2021» отримав уже на польських теренах – в Будинку літератури у Варшаві та Музеї Романтизму в Опіногурі. В польській столиці учасників «Діалогу» вітали професор Університету Адама Міцкевича в Познані Бартош Коженєвський, голова Спілки польських письменників Анна Насіловська, співорганізатор «Діалогу двох культур» Маріуш Ольбромський, а відома піаністка Марія Бака-Вільчек зробила музичний акцент у церемонії відкриття виконанням твору Фридеріка Шопена «Ноктюрн». До стартової програми польської частини «Діалогу» увійшли виступи українських гостей – вітальне слово директора Департаменту культури і туризму Тернопільської обласної державної адміністрації Світлани Байталюк і директора Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького у Кременці Тамари Сєніної, яка зробила презентаційне повідомлення «Музей Юліуша Словацького у Кременці та його роль в організації культурної польсько-української співпраці». Цього ж дня господарі та гості «Діалогу» поклали квти до пам'ятників Юліуша Словацького і Тараса Шевченка у Варшаві.

Учасники наукової конференції «Юліуш Словацький очима сучасників» заслухали тематичні доповіді професора Вроцлавського Університету Єви Гженди «Юнацькі мандрівки Юліуша Словацького», мистецтвознавця з Інституту мистецтв Польської Академії Наук Уршулі Маковської «Блиск картини. Візуальна інтерпретація творчості Юліуша Словацького», професора Університету імені Адама Міцкевича у Познані Бартоша Коженєвські «Словацький як інтерпретація до творчості Яцека Мальчевського», професора Інституту літературних досліджень Польської Академії Наук Анни Насіловської «Історична візія Польщі у творах Юліуша Словацького». Професор Варшавського університету Марек Трошинський інформував присутніх про твори Юліуша Словацького в їх новому виданні.

В рамках «Діалогу» була проведена ювілейна наукова конференція «Ципріан Норвід і його зв'язки з українською романтичною школою», приурочена 200-річчю з дня народженн письменника. Доповіді про класика польської літератури виголосили професор Університету Миколая Коперника в Торуні Гражина Халькевич («Ципріан Норвід і Юзеф Богдан Залєський»), професор Католицького Університету Іоанна Павла II у Любліні Влодзімеж Торунь («Юліуш Словацький і Ципріан Норвід»), професор Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні Людмила Сірик («Норвід, Словацький і Міцкевич в перекладах українською мовою»), член Спілки польських письменників, магістр Маріуш Ольбромський («Норвід і Порубіжжя»).

Продовжилася робота «Діалогу» в Музеї Романтизму (в польському місті Опіногура) науковою конференцією «Опіногура Зигмунта Красіньського». Тут прозвучали наукові доповіді професора Варшавського університету Анджея Фабіяновського «Політичні меморіали Зигмунта Красінського. Спроба раціоналізації месіанізму», завідуючих відділами Музею Романтизму, магістра Альдони Лишковської «Опіногура – шляхом Зигмунат Красінського» та Йозефа Єжи Гурчика «Рід Красовських».

Завершилася академічна частина програми «Діалогу двох культур–2021» науковою конференцією «Юліуш Словацький – з ракурсу сьогодення», на якій результати своїх аналітичних досліджень оприлюднили голова Варшавського відділу Спілки польських письменників Малгожата Пєкарська («Про візерунки королів і гетьманів на замку у Збаражі»), письменник, головний редактор часопису «З-над Вілії» Ромуальд Мєчковський («Словацький і Вільно»), польський науковець Куба Козловський («Діяльність і значення гімназії та Кременецького ліцею»). Кременчанка і колишній працівник нашого навчального закладу, магістр Олена Гаськевич доповіла учасникам конференції «Про природу у творчості Юліуша Словацького».

Культурно-мистецька програма «Діалогу» завершилася Літературною прогулянкою визначними місцями Опіногури та концертом музики Фредеріка Шопена у виконання інструменталіста Марціна Вєчорека.

Організатори та учасники Літературно-мистецького форуму «Діалогу двох культур – 2021» зустрінуться в наступному році на черговому етапі розгортання культурно-мистецької співпраці митців і науковців України та Польщі – на форумі «Діалог двох культур – 2022».

Пропонуємо увазі читачів «Замку» скорочений виклад виступів наших учасників «Діалогу», доктора філологічних наук, професора Дениса Чика та доктора історичних наук, завідувача кафедри історії та методики її навчання, професора Ірини Скакальської.

«Помста і каяття: традиційний образ розбійника у прозі Тараса Шевченка, Елізабет Гаскелл і Елізи Ожешко»

Доктор філологічних наук, професор Денис Чик

Увага до творчості Тараса Шевченка постійно актуалізується. Щоправда, навіть поверхневий аналіз наукових студій над літературною спадщиною Т.Шевченка засвідчує значне переважання досліджень поезій митця й порівняно незначну кількість праць, де б спеціально розглядалась його проза. Не становить винятку й повість «Варнак», яку долцільно порівняти з прозовими творами періоду сучасної йому літератури – романом «Mary Barton: A Tale of Manchester Life» («Мері Бартон: Оповідь з життя Манчестера») англійської письменниці Елізабет Ґаскелл і новелою «W zimowy wieczór» («Зимового вечора») білорусько-польської письменниці Елізи Ожешко.

Повісті Т. Шевченка й понині належно не досліджено в сучасному йому західноєвропейському літературному контексті, зокрема й у контексті англійської та польської реалістичної літератури. Для прикладу, попри активне дослідження літературознавцями рецепції творчості Т.Шевченка Елізою Ожешко, питання безпосереднього зіставлення повісті «Варнак» із її творами на «розбійницьку» тематику, зокрема із новелою «W zimowy wieczór» нами зафіксовано не було.

З дебютним романом англійської письменниці Елізабет Ґаскелл Т. Шевченко не був ознайомлений: перше польське видання «Mary Barton…» з'являється лише 1956 року, а перший російський переклад – в 1861 р. Можливим є знайомство Елізи Ожешко з повістю «Варнак» Т. Шевченка, вперше опубліковану в 1886 році. Письменниця цікавилася творчістю Т. Шевченка, тому її знайомство з повістями Т. Шевченка, зокрема і «Варнаком», є цілком імовірним.

«Mary Barton…» Е. Ґаскелл – дебютний роман письменниці про важке життя та відчайдушний страйк манчестерських робітників.

На наше переконання, перебування в одній стильовій парадигмі раннього реалізму, якому ще властиві романтичні рудименти, дає додаткові підстави здійснити компаративний аналіз повісті «Варнак» Т. Шевченка і роману «Mary Barton…» Е. Ґаскелл. Наголосимо, що такі ж ознаки романтичної прози має і новела «W zimowy wieczór» Е. Ожешко.

Розбійник Кирило із Шевченкового «Варнака» – репрезентант літературного архетипу Робіна Гуда. Оповідь колишнього варнака історизовано – його буремна юність минає на Волині перших десятиліть XIX ст. Життєвий шлях Шевченкового героя теж чітко розділено на три частини – законослухняне життя, розбійництво, розкаяння. Як і в «Mary Barton…», у повісті зображено, як на заваді щастю простолюду стають знатні люди, котрим невластиві гуманність, співчуття та увага до представників нижчих соціальних прошарків. Е. Ожешко також чітко показує три етапи життя розбійника Дзиги: життя до розбійництва, період розбоїв і ув'язнення, зустріч із рідними і розкаяння. Як і Кирило Т. Шевченка, Дзиґа стає розбійником волею випадку – спершу він активно заступається за земельний інтерес власної сільської громади і за цей спротив владі та організацію виступу потрапляє до в'язниці.

«ДІАЛОГ ДВОХ КУЛЬТУР»: XXI – У 2021-МУ

Неминучий і назрілий соціальний конфлікт у трьох авторів змушує героїв піти на відкрите порушення закону, що завершиться глибоким каяттям та муками сумління. Так само і Е. Ожешко демонструє гуманістичний і виразно позитивістський підхід до проблеми формування злочинця як особистості, відшукуючи факти, які б виглядали як наукові докази у поясненні психології переступника, та які б виправдовували його як результат збігу певних обставин у житті. Шевченко вдається спершу до загальних розмірковувань про соціально-економічні причини бідності.

Мотив соціальної помсти у творах Е. Ґаскелл і Т. Шевченка розпочинається спочатку як реалізація особистої відплати персонажів. Для Джона Бартона, якому випадково випадає жереб здійснити замах на життя молодого фабриканта Карсона, майбутнє вбивство видається одним із необхідних елементів боротьби проти власників заводів. Е. Ґаскелл пояснює покірну готовність, із якою Джон Бартон прийняв свій випадковий жереб, його пристрастю до опіуму, яка вже стала доконаним фактом хворобливої узалежненості. Тож якщо легковажне рішення пристати до розбійників учорашній управитель панського маєтку Кирило з повісті Т.Шевченка приймає під впливом значної дози алкоголю, то Джон Бартон на момент здійснення вбивства, за задумом письменниці, теж не усвідомлював своїх вчинків, бо перебував на останній стадії наркоманії.

Головний герой повісті «Варнак», як і персонажі «Mary Barton…» і «W zimowy wieczór», ніколи не був схильним до злочинної поведінки – розбійником він стає вимушено, зазнавши кривди від дворянина, супроти якого не міг чинити опору.

Кирило, Ясь і Джон – жертви трагічних обставин, які письменники не виводять із природного наслідку несправедливих суспільних норм, а вважають результатом необдуманого та нерозважливого рішення стати бунтівником через брак справжньої християнської віри та покори. Осуд злочинців у повісті «Варнак» Т. Шевченка, романі «Mary Barton…» Е. Ґаскелл і новелі «W zimowy wieczór» Е. Ожешко оснований на християнському усвідомленні меж добра та зла. Зло, яке зароджується в серцях розбійників, спрямоване нібито на досягнення добра: так, Кирило грабує багатих і віддає гроші бідним, у революційний «монетарний» спосіб вирішуючи проблему достатку нижчих соціальних верств. У романі Е. Ґаскелл раптовий спалах люті чартистів через нерозважливий учинок молодого фабриканта виливається у планування терористичного акту, щоб залякати власників заводів і змусити їх підвищити зарплатню робітникам на їхніх умовах. У новелі Е. Ожешко Яська стає злочинцем унаслідок несприятливих обставин, без яких з молодого хлопця навряд чи б виріс бандит, який на усіх наводить жах.

Бунти, в яких беруть участь Джон Бартон, Кирило та Яська, не належать до надзвичайних суспільних феноменів. Відчуття маргіналізованості у статусі вигнанців спонукало до пошуку форми протистояння зі суспільством, у якому вони не мають можливостей реалізуватися як повноправні громадяни. Такою формою стала участь у чартистській організації та розбійницькому загоні, де чоловіки здобувають успіх та набувають авторитету.

Важливим складником інтерпретації традиційного образу розбійника в повісті «Варнак» Т. Шевченка, романі «Mary Barton: A Tale of Manchester Life» Е. Ґаскелл, новелі «W zimowy wieczór» Е. Ожешко став мотив соціальної помсти. Т. Шевченко, Е. Ґаскелл і Е. Ожешко завершують історії розбійницької звитяги своїх персонажів щиросердним покаянням. В цих текстах розвинуто тему бунту проти влади та вбивства в ім'я суспільної справедливості. Водночас мотив соціальної помсти ґрунтується на індивідуальних бунтах героїв, які переживають внутрішні драми й намагаються проєктувати свою помсту в антисоціальний спосіб. Мотив соціальної помсти у творах Т. Шевченка, Е. Ґаскелл і Е.Ожешко втілює авторські ідеї «бунтівної людини» в першій половині XIX ст. в конкретних історичних обставинах. Письменники засуджують організований бунт і його вияви в терористичних акціях, приводячи їхніх виконавців до щиросердного каяття та в однаковий спосіб пропагують ідею суспільного примирення та прощення.

«Шлях артефакту з розкопок до музею»

Доктор історичних наук, професор Ірина Скакальська

Шлях артефакту від моменту, коли його знайшли археологи і до часу, коли він потрапив до музею як експонат є тривалим. Артефакти і колекції, виявлені під час археологічних розкопок, відносяться до Музейного Фонду України. Краєзнавчі музеї активно співпрацюють з науковими археологічними установами, проте в своєму штаті

не завжди мають фахових археологів. У Кременецькому Краєзнавчому музеї є експозиція з археологічних знахідок різних історичних періодів, які потрапили до музею з розкопок, починаючи ще від Олександра Цинкаловського.

Маю досвід праці в археологічних експедиціях, оскільки студенти спеціальності «Історія» КОГПА вивчають не лише теоретичну частину археології, але й практичну. У 2017р. була укладена угода між КОГПА та Інститутом археології НААУ про те, що здобувачі вищої освіти будуть брати участь в археологічних експедиціях. Значний досвід проведення розкопок отримано у Волинській археологічній експедиції в с. Хрінники Рівненської обл., на берегах Хрінницького водосховища. Пам'ятка, яку досліджували, була багатошарова і містила культурні шари бронзового віку, ранньозалізного часу, поморсько-кльошової культури та періоду Київської держави. На окремих ділянках траплялися й палеолітичні знахідки.

Археологічною експедицією, в складі якої була я зі студентами, виявлено поселення ранньозалізного часу на Волині. Воно займало високий правий берег р. Стир. На поселенні виявлено кілька житлових споруд, велику кількість господарських будівель та ям-погребів, зібрано велику колекцію кераміки, кістяних знарядь праці (проколки, шпильки), глиняних преслиць, кілька бронзових прикрас (шпилька, витий браслет, заколка ін.). Фрагменти кераміки, виявлені у житлі, належали горщикам і мискам. Один уламок чорнолощеної посудини був орнаментований заглибленими лініями і штампованими візерунками.

Зазначені артефакти поповнюють колекцію музею. Проте артефакт ще має пройти шлях її «наукового опрацювання археологічного матеріалу». Цей етап включає чищення, реставрацію, графічне відтворення, фотографування. Далі вчений-археолог починає займатися пошуком аналогії, визначенням наявності чи відсутності специфіки у даного археологічного об'єкту. Відбувається відкриття й невідомих науці культур.

Після наукового опрацювання артефакти переходять у стадію історичного джерела. Аналізу цих джерел присвячена більшість наукових праць. Це і є метою класичної археології. В археологічних музейних колекціях зберігаються не лише індивідуальні знахідки або експозиційні матеріали, а всі артефакти, отримані під час розкопок.

Матеріали, які надходять до музею внаслідок розкопок, проведених археологічними експедиціями, певним чином облікуються. При заповненні інвентарних карток наукові працівники музею консультуються з археологами, які передали в музей археологічні колекції. Також археологи надають музейникам фахові рекомендації щодо самих артефактів.

Цьогоріч разом зі студентами 11-І групи були учасниками археологічної експедиції при Залозецькому краєзнавчому музеї, який лише створений й ще урочистого відкриття не відбулося. Розкопки велися поблизу с. Загір'я Залозецької ОТГ під керівництвом директора, археолога із значним стажем роботи Василя Ільчишина. Спершу було проведено археологічну розвідку спецтехнікою, яка сканувала територію і показала якісь скупчення (то можуть бути різні вироби, кераміка, кістки, метал тощо). Експедицією було розкопано житло ранньозалізного віку (глиняні стіни будинку із залишками обпаленого дерева), виявлено піч, фрагменти кераміки, кістки тварин та залізну голку для пошиття одягу. За матеріалами експедиції планується виставка з розміщенням на банерах фото артефактів і представлення їх на науково-методичному семінарі з історії, археології та краєзнавства. Знайдені артефакти поповнять колекцію краєзнавчого музею.

Під час розкопок було також розчищено бункер часів Першої світової війни (адже знахідки – стаціонарні і мобільні). Основне завдання музею не лише зберігати артефакти, а саме експонувати матеріали, тому що закриті у фондах, вони цікаві для вузького кола спеціалістів. Постійна експозиція чи тимчасова виставка дозволяє не просто показати усім бажаючим результати роботи археологів, але й популяризувати археологічні джерела і власну історію.

ЩЕ РАЗ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Олена ТРИГУБА,
голова Ради молодих науковців

Проблема академічної доброчесності належить до проблем постійної та гострої актуальності, бо стосується вічно нового, неповторного, навіть значною мірою суперечливого процесу наукової творчості та й не менше осітньо-педагогічної роботи. Такій «вічній» тематиці було

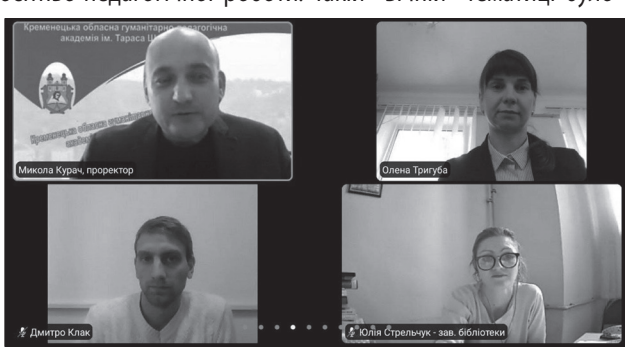

приурочено круглий стіл «Академічна доброчесність як запорука якісної освіти», підготовлений Радою молодих науковців академії та коледжу у співпраці з бібліотекою нашого навчального закладу, участь в якому брали не лише молоді науковці, а й представники Студентського наукового товариства. Зрозуміло, що засідання круглого столу проходило в режимі онлайн, що не вплинуло на активність учасників, а відтак і на ефективність та рівень обговорення заявленої проблематики.

Учасників онлайн-дійства привітав проректор з наукової роботи академії, доктор педагогічних наук Микола Курач. Функції модератора виконувала голова Ради молодих науковців, кандидат сільськогосподарських наук Олена Тригуба. Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Оксана Швець аналізувала «Особливості дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти» – тематичну проблематику, що особливо цікавила учасників круглого столу – студентів академії та коледжу. Не тільки практично корисну, а й навчально-теоретично необхідну проблему «Культура академічної доброчесності: роль бібліотеки» вирішувала завідувач бібліотекою навчального закладу Юлія Стрельчук. Про «Академічну доброчесність педагога» говорила викладач фахового коледжу Антоніна Гура, а викладач кафедри теорії та методики трудового навчання і технологій Дмитро Клак – про «Академічну доброчесність у контексті освітнього контенту».

Тематичні плакати до заходу виготовили студенти 11-Б, 31-Е та 11-ТОк груп. Технічне забезпечення полілогу за круглим столом здійснили студенти перших курсів, і вони ж, спільно з членами Студентського наукового товариства, стали повноцінними учасниками обговорення виголошених доповідей.

КЛАСИК У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ

Роман ДУБРОВСЬКИЙ,
кандидат філологічних наук

«Творчість Бориса Харчука у вимірах сьогодення» – за таким напрямом працював Всеукраїнський науковий семінар, присвячений 90-річчю з дня народження видатного письменника української літератури ХХ століття Бориса Харчука. Його ім'я дотичне до історії нашого навчального закладу, про що засвідчує меморіальна дошка на фасаді головного корпусу нинішньої академії. Науково-методичне дійство було підготовлене і проведене науково-педагогічними працівниками кафедри української мови та літератури і методики їх навчання спільно з науковцями Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка і під патронатом Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації.

Учасників семінару привітали доктор філологічних наук, академік НАН України, директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України М.Г.Жулинський і завідувач кафедри-організатора семінару, кандидат філологічних наук, доцент Р.О.Дубровський, а також викладачі спеціальності «Музичне виховання» нашої академії виконанням улюбленої пісні Бориса Харчука «Йшли корови з темної діброви…».

До програми семінару, що проходив у змішаному офлайн–онлайн форматі, увійшли спогади дочки письменника Р.Б.Харчук. Декан факультету філології та журналістики Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка, професор Т.П.Вільчинська аналізує «Творчість Бориса Харчука в контексті сучасної лексикографії», а її колега по університету, академік Академії наук вищої школи України, професор М.П.Ткачук – «Психологізм малої прози Бориса Харчука». Закономірно, що до аналізу різних сторін творчості Бориса Харчука, як нашого краянина, звертається багато тернопільських науковців-дослідників, насамперед представників педагогічного університету. Їх аналітичними зусиллями розроблена та представлена учасникам семінару актуальна та цікава тематична проблематика: «Моделювання національного характеру в романі «Кревняки» Бориса Харчука» (доцент С.В.Бородіна), «Модерністська поетика оповідань Бориса Харчука» (доцент Л.П.Вашків), «Особливості фокалізації художнього наративу оповідань Бориса Харчука» (доцент О.М.Ткачук), «Поетономія у творчості Бориса Харчука: функціонально-стилістичний аспект» (доцент Г.В.Бачинська, кандидат філологічних наук О.С.Вербовецька), «Дискурс «втраченого дитинства» у прозі Бориса Харчука» (доцент М.М.Данилевич),

Активно працювали на семінарі науковці інших вищих закладів освіти та наукових інституцій України. Доктора філологічних наук, наукового працівника Інституту української мови НАН України, професора С.Я.Ярмоленко захопила тема ««Серце скапує у слово…». Борис Харчук як мовна особистість». Кандидат філологічних наук, доцент І.Е.Співак презентує дослідження «Творчість Бориса Харчука. Проблеми поетики». Доктор філологічних наук, професор Волинського НУ імені Лесі Українки Л.К.Оляндер висвітлює «Своєрідність поетики Бориса Харчука», а доцент Дніпровського гуманітарного університету С.В.Полякова – «Стильові домінанти оповіді в романтиці Бориса Харчука». Професор Київського НУ імені Тараса Шевченка М.В.Стріха презентував своє дослідження «Борис Харчук на тлі «перебудови», а професор Національного університету «Острозька академія» П.М. Кралюк аналізував проблему «Дві Волині Бориса Харчука і Уласа Самчука: художній літопис ХХ століття». Завідувач відділу національної бібліографії Національної бібліотеки України імені Володимира Вернадського, професор С.С.Кіраль говорив про «Епістолярний діалог Бориса Харчука із Іваном Чендеєм».

Окремі учасники семінару звертаються до методологічної тематики. Зокрема, кандидат

філологічних наук, доцент Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка Л.І.Царик характеризує «Формування емоційно-ціннісних ставлень школярів у процесі вивчення творчості Бориса Харчука», її колега Т.М. Скуратко – «Інтерсуб'єктивний підхід до вивчення твору Б. Харчука «Планетник». Вчителька української мови та літератури Кременецької загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів І.Ф.Василишина у виступі «Наші ніхто не вмирають, наші всі переходять у вогонь, у слово і живуть» (до питання вивчення в навчальних закладах оповідання Б. Харчука «Шайтанка») продемонструвала особливості методики вивчення творів письменника за програмами шкільних навчальних курсів.

Вагомий внесок до виконання програми ювілейного науково-методичного дійства зробили науково-педагогічні працівники нашої академії. Доктор філологічних наук, професор Г.М.Штонь запропонував тему «Борис Харчук у духовному просторі української ліро-епічної прози», а його колега О.Л.Глотов – дослідження «Роман Бориса Харчука «Кревняки» в перекладі російською мовою». «Московський період життя і творчості Бориса Харчука» висвітлювали кандидати філологічних наук, доценти Р.О.Дубровський і О.В.Василишин. Доктор історичних наук, професор І.Б.Скакальська виступила з доповіддю «Національна культура у контексті теорії архетипів (за творчістю Бориса Харчука)». Кандидат філологічних наук, доцент Інна Волянюк аналізувала «Фразеологізми з компонентом «душа» у творах Бориса Харчука», а її колеги по кафедрі, кандидати філологічних наук, доценти І.М.Комінярська та О.В.Пасічник характеризували «Хутір як родинний «локус» у повісті Бориса Харчука «У дорозі» та в романі Уласа Самчука «Морозів хутір».

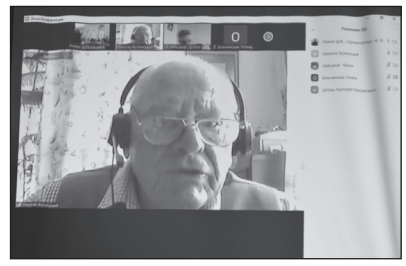

Актуальну і складну проблему «Український національно-визвольний рух 20–30-их рр. ХХ століття крізь призму творчості Бориса Харчука» висвітлював кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії та методики її навчання В.А.Галішевський. Кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та методик їх навчання Н.В.Янусь оприлюднила результати власного дослідження «Борис Харчук у перекладах». Оригінальну тему «Рослинна символіка в тетралогії «Волинь» Бориса Харчука» розробила кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології, екології та методики їх навчання О.К.Галаган.

Робота Всеукраїнського наукового семінару «Творчість Бориса Харчука у вимірах сьогодення», приуроченого 90-річчю від дня народження видатного українського прозаїка, продемонструвала важливість об'єднання творчих зусиль фахівців різних освітніх і наукових інституцій в забезпеченні успіху в конкретних тематичних наукових пошуках і в системі науково-педагогічної роботи загалом.

ЗА ПРОГРАМОЮ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ДНЯ ДОШКІЛЛЯ

Оксана ДОМАНЮК,
кандидат педагогічних наук

Серед комплексу заходів, приурочених Всеукраїнському Дню дошкілля, особливу роль відіграла Всеукраїнська наукова конференція працівників системи вітчизняної дошкільної освіти «Інноваційний поступ дошкілля в Україні», що була підготовлена з ініціативи і пройшла під патронатом Національної академії педагогічних наук України. Модератором конференції виступила завідувачка Лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук Ольга Рейпольська. Предметом наукової дискусії стали актуальні питання сучасної дошкільної освіти та інноваційні підходи до вирішення завдань її вдосконалення та розвитку.

З вітальними словами до учасників онлайн-конференції звернулися доктор педагогічних наук, академік НАПН України, професор Світлана Сисоєва і директор Інституту проблем виховання НАПН України, академік НАПН України, професор Іван Бех. На конференції доповідали відомі фахівці галузі дошкільної освіти. Тему «Дитинство у ціннісному вимірі» висвітлила доктор педагогічних наук, академік НАПН України, професор Алла Богуш. Предметом виступу начальника відділу дошкільної освіти Департаменту дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України Світлани Нерянової стала «Доступна та якісна дошкільна освіта».

Вагомі й актуальні напрямки інноваційного розвитку дошкільної освіти представили заступник Міністра освіти і науки України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Артур Селецький («Презентація цифрової платформи»), директор Дитячого центру «Mr.Leader» Наталія Піканова («Містер лідер» – інноваційна система догляду й освіти дітей раннього та дошкільного віку»), начальник відділу дошкільної та початкової освіти Українського інституту розвитку освіти Ольга Косенчук, національний експерт ECERS–3, начальник відділу інформаційно-комунікаційних технологій комплексу «Освітня агенція міста Києва» Христина Ковкрак, («Оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти України за міжнародною методикою

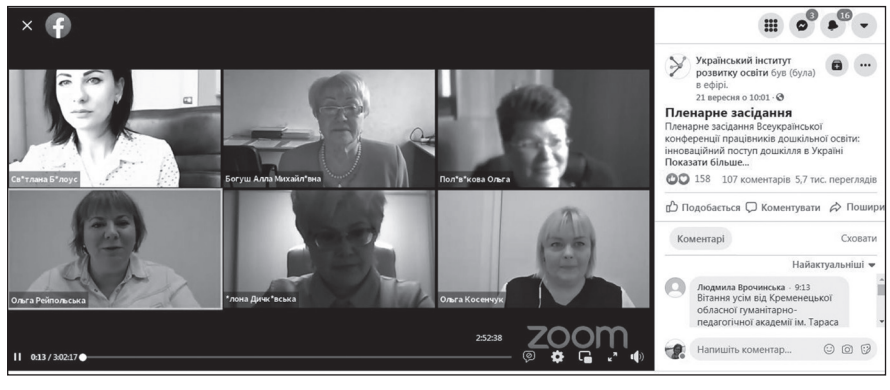

ECERS–3») і керівник брендингового агентства Voronov Agenci Corporate Branding Вероніка Богуш («Філософія лідерства як світоглядна парадигма управління закладом дошкільної освіти»).

Насиченими та інформативно багатими були секційні засідання конференції, в яких активно працювали науковці кафедри теорії та методики дошкільної і початкової освіти Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Свою активність наші автори-аналітики виявили в царині теоретичних і практичних педагогічних проблем навчально-виховного процесу в національних закладах дошкільної освіти. В першій секції конференції при обговоренні теми «Догляд і освітній розвиток дітей раннього віку в Україні: інноваційний контекст» брали участь кандидати педагогічних наук Оксана Доманюк і Оксана Швець.

У другій секції проблему «Психологічна підтримка сім'ї з питань розвитку дитини дошкільного віку: сучасні інновації» кандидат психологічних наук Юлія Тимош вирішувала зі своїми колегами з інших науково-освітніх установ України. В такому ж форматі – у співпраці з науковцями різних закладів освіти й освітніх установ – кандидат педагогічних наук Тетяна Новак-Захарчук висвітлювала тему «Інклюзивне освітнє середовище закладу дошкільної освіти: реалії та перспективи інноваційного розвитку».

«Наступність дошкільної та початкової освіти в умовах впровадження державного стандарту дошкільної освіти» у своїх виступах характеризували кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної і початкової освіти, доцент Тетяна Фасолько і кандидат педагогічних наук Вікторія Легін. На тематичному полі «Професійна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців дошкільної освіти: виклики цифрового простору» працювали доктор педагогічних наук, доцент Ірина Онищук і кандидат педагогічних наук, доцент Людмила Врочинська.

Всеукраїнська наукова конференція, присвячена Всеукраїнському Дню дошкілля продемонструвала, що науковці-дослідники науково-дослідних інституцій і науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти педагогічного профілю постійно здійснюють творчий пошук вирішення теоретичних і практичних проблем і завдань системи дошкільної та початкової освіти.

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК: ВИПУСК–17

Анастасія ПАЧКОВСЬКА,
голова Студентського наукового товариства

Видавничим центром Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка опубліковано «Студентський науковий вісник. Випуск 17». Видання містить наукові статті, виголошені студентами на щорічній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сьогодення очима молоді», і рекомендоване до друку рішенням Вченої ради нашої академії. Над випуском працювала редакційна колегія в складі кандидатів педагогічних наук Інни Клак, Вікторії Легін, Олександра Омельчука і Володмира Терпелюка, кандидатів наук із фізичного виховання та спорту Володимира Банаха і Любові Плевачук, кандидатів біологічних наук Оксани Галаган і Ольги Дух, кандидатів філологічних наук Романа Дубровського і Наталії Янусь. Комп'ютерний набір і верстку видання здійснила Ірина Жолоб, а комп'ютерний дизайн забезпечив Сергій Юрчук.

Збірник стартує розділом «Психолого-педагогічні проблеми розвитку освіти в умовах сьогодення», який відкриває стаття «Сучасний стан і перспективи розвитку Нової української школи: психологічний аспект» студентки 31-ПС групи Яни Авдіюк під науковим керівництвом викладача А.Р.Заблоцького, де через призму концепції НУШ здійснено порівняльний аналіз Нової української школи та школи традиційної, висвітлено особливості психологічного супроводу сучасного освітнього процесу. Її однокурсниця Інна Онищук (під тим же науковим керівництвом) досліджує складну роблему «Соціальн-опсихологічні особливості суїцидальної поведінки під час карантинних обмежень». У статті увага звертається на причини суїцидальної поведінки: надмірна активність, яка може призвести до виснаження, соціально-психологічна дезадаптація особистості, протиріччя внутрішнього стану та об'єктивна неможливість самостійно їх розв'язати. Магістрантка Марія Гоц під керівництвом доцента кафедри педагогіки і психології Наталії Фіголь висвітлює тему «Педагог в інноваційному освітньому просторі»: розкриває особливості інноваційної діяльності педагога в системі сучасної освіти та визначає якості вихователя нового типу і складові його інноваційної компетентності. Під науковим керівництвом доцента О.В.Василишина студентка-третьокурсниця спеціальності «Українська мова і література» Олена Дячук характеризує «Наочність та мультимедійні засоби на уроках української літератури» і переконує, що за допомогою згаданих засобів розширюються можливості вдосконалення фахової підготовки майбутніх учителів української словесності. Під науковим керівництвом викладача Д.С.Клака студентка 41-ІФ групи Анастасія Пачковська досліджує «Tinkercad як засіб ознайомлення зі світом 3D моделювання» та описує загальні характеристики онлайн-сервісу Tinkercad, історію програми та загальні функції онлайн-платформ, доводить перспективність та зручність використання цього сервісу як способу ознайомлення учнів із середовищем 3D-моделювання. Магістрантка Людмила Плетюк під керівництвом кандидата педагогічних наук М.П. Олексюк працює над конкретною методологічною тематикою «Педагогічні та психологічні особливості використання практичних методів на уроках трудового навчання в 7-му класі». Авторка роботи приходить до висновку, що при плануванні уроків трудового навчання в сьомому класі учителю варто приділяти особливу увагу психологічним і педагогічним особливостям школярів цього вікового періоду; створювати відповідні завдання для практичних робіт, які б спрямовували учнів до самостійності, до вміння себе реалізовувати, вбачати ціль у виконаній роботі. Майбутній учитель німецької мови Юлія Радченко (науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н.І.Яценюк) висвітлює «Особливості структури навчально-методичних комплексів», де наголошує, що навчально-методичний комплекс має включати такі елементи: навчальний матеріал, структурований на елементи відповідно до його засвоєння; дидактичні цілі, які повинні бути магістральною програмою дій для здобувача вищої освіти; інформацію щодо способів засвоєння навчального матеріалу, методів контролю та самоконтролю, пояснення щодо шкали оцінювання результатів, засвоєння матеріалу з даної дисципліни.

Другий розділ «Студентського вісника» стосується проблематики «Актуальні аспекти розвитку дошкільної та початкової освіти». Його відкриває стаття магістрантки Анастасії Гейної «Теоретико-методичні аспекти організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти» (науковий керівник – доцент Л.І.Врочинська). У роботі виокремлено теоретико-методичні аспекти організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти; уточнено принципи взаємодії дорослих і дітей; охарактеризовано знання та вміння, якими має володіти сучасний педагог. Проблему «Класифікаційні уміння як складова сенсорно-пізнавальної компетентності дітей старшого дошкільного віку» досліджує студентка 31-ДО Зоряна Герасимюк під керівництвом кандидата педагогічних наук О.М.Доманюк. Юна дослідниця обґрунтовує актуальність проблеми формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку, розкриває окремі аспекти роботи за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», характеризує особливості формування класифікаційних умінь дошкільників як складових сенсорно-пізнавальної компетентності. Під тим же науковим керівництвом магістрантка Оксана Горецька висвітлює тему «Народознавча компетентність дошкільника як необхідна складова гармонійної особистості», де обґрунтовує необхідність використання засобів народознавства у формуванні життєвої компетентності старших дошкільників, представляє основні засоби та завдання формування народознавчої компетентності дітей, основні умови ефективного їх використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Дослідження проблеми «Використання мультимедійних засобів на заняттях із дітьми старшого дошкільного віку» магістрантка Михайлина Єремійчук здійснила під науковим керівництвом професора О.О.Безносюка. Авторкою розкриті загальні відомості про розвиток дітей старшого дошкільного віку, проаналізовано вплив використання мультимедійних засобів (презентації, відео, аудіоматеріали) на їх розвиток. Тему «Ігрові технології як засіб формування у школярів здоров'язбережувльної компетентності» представила другокурсниця спеціальності «Біологія» Соломія Кулінчук (науковий керівник – кандидат педагогічних наук Т.Є.Бондаренко). У дослідженні розглядаються особливості використання ігрових технологій з метою формування здоров'язбережувальної компетентності школярів, наведено конкретні приклади організації ігрової діяльності учнів, що сприяє збереженню здоров'я учнів. Досить складну тему «Використання блоків Золтана Дьєнеша у формуванні логіко-математичної компетентності дітей старшого дошкільного віку» обрала для дослідження студентка 31-ДО групи Юлія Марчук. Під науковим керівництвом кандидата педагогічних наук О.М.Доманюк вона обґрунтувала ефективність використання інноваційного дидактичного матеріалу – блоків Золтана Дьєнеша, представила характеристику дидактичного матеріалу, запропонована тематику ігор та вправ, які спрямовані на розвиток логічного мислення. Майбутній вчитель молодших класів Жанна Михайловська під керівництвом доцента І.М.Комінярської досліджували проблему «Методична компетентність вчителя початкової школи на уроках української мови в 2 класі». Досліджено, що методична компетентність вчителя початкової школи залежить від його професійної компетентності. Виокремлено якості успішного та сучасного компетентного педагога. Доведено, що методична компетентність вчителя має теоретичну та практичну складові. Магістрантка спеціальності «Дошкільна освіта» Ілона Мишковська (науковий керівник – кандидат педагогічник наук О.М.Доманюк) розглядає «Взаємодію закладів дошкільної освіти та батьків у формуванні ціннісних орієнтацій дітей передшкільного віку». Стаття присвячена психолого-педагогічним аспектам партнерської взаємодії педагогів закладів дошкільної освіти з батьками дошкільників. Розглянуто сутність, принципи та основні форми педагогічного співробітництва дошкільного закладу з сім'єю, як значущого засобу формування ціннісних орієнтирів у дітей старшого дошкільного віку. Під науковим керівництвом професора О.О.Безносюка магістрантка Ольга Скрипковська вивчала «Інноваційні тенденції розвитку сучасної дошкільної освіти». Вона обґрунтувала актуальність використання інноваційних підходів до організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти, представила орієнтовний перелік інноваційних технологій українських авторів, рекомендованих до використання у роботі з дітьми передшкільного віку. Її колега Оксана Тітар підготувала статтю «Гра як засіб формування базових якостей особистості дітей дошкільного віку» (науковий керівник – кандидат педагогічних наук О.М.Доманюк). У роботі визначено, що гра є засобом включення дитини в соціальні відносини, сприяє засвоєнню дитиною суспільного досвіду, орієнтації в людських стосунках і мотивах діяльності, виконує функцію соціалізації.

У контексті проблем сучасного літературного процесу особливого звучання набуває третій розділ Збірника «Автор–твір–читач в об'єктиві літературознавчих студій». Його розпочинає літературно-краєзнавче дослідження тандему юних науковців, майбутніх українських філологів Ірини Вітичук і Владислави Українець «Художній образ Кременця у творах Галини Гордасевия і Дзвінки Торохтушко» (науковий керівник – доцент О.В.Пасічник). Тут аналізується художній образ Кременця у творчому доробку Галини Гордасевич і Дзвінки Торохтушко; акцентується на поезії і прозі цих мисткинь слова, в яких візуалізується їхня мала батьківщина; підкреслюється, що авторки народилися у Кременці, і саме тому присвятили низку творів Волинським Афінам. Тему «Професійна компетентність вчителя української мови і літератури» під науковим керівництвом доцента І.М.Комінярської розробляє магістрантка Дарія Голяновська, котра проаналізувала професійну компетентність як педагогічну майстерність, її аспекти та зміст, і довела, що професійна компетентність – це комплекс знань, умінь і особистих якостей педагога-словесника. Її колега, магістрантка Наталія Горохівська, під тим же науковим керівництвом дослідила тематику «Фольклорна компетентність учителя української мови і літератури у 5 класі». Вона розглянула підручники О. Авраменко та Л. Коваленко, що містять фольклорний матеріал, його жанрову специфіку та різновиди, а також довела, що фольклорна компетентність залежить від використання підручника з української літератури та типології уроків. До теми «Інтегрований урок з української літератури» звернулася третьокурсниця спеціальності «Українська мова і література» Іванна Драчук (науковий керівник – доцент О.В.Василишин). У її статті розглядається інтегрований урок з української літератури як ефективна форма навчання. Висвітлено класифікацію та структуру інтегрованих уроків у закладах загальної середньої освіти. Розкрито мету інтегрованого уроку та його переваги. «Естетизація смерті в новелі Михайла Коцюбинського «Цвіт яблуні»» – таку тему дослідження обрала магістрантка Ірина Жолоб (науковий керівник – доцент Р.О.Дубровський). У статті особливу увагу зосереджено на символах, фоновізуальних маркерах танатологічного, здійснено розгляд гіперсенсорики як рефлексії межової ситуації між життям і смертю. Під цим же науковим керівництвом четвертокурсниці спеціальності «Українська мова і література» Вікторія Зіновкіна і Христина Новосельська розробили конкретну навчально-методичну тему «Вивчення елементів комічного на уроках української літератури в 6-му класі на прикладі пригодницької повісті Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки», де проаналізували засоби комічного в шкільному курсі української літератури і довели, що елементи комічного займають вагоме місце на уроках словесності. Магістрантка Аліна Крисюк (науковий керівник – доцент О.В.Пасічник) запропонувала статтю «Творчість О.Турянського і В.Бикова: компаративний аспект», де подає дефініцію компаративістики, акцентує на воєнно-таборовій тематиці у низці творів митців слова, аналізує фактори, необхідні для порівняльної характеристики відповідних творів О.Турянського і В.Бикова. «Поліська сага Володимира Лиса» – об'єкт дослідження магістрантки Анастасії Михайлюк (науковий керівник – доцент Р.О.Дубровський). Стаття присвячена дослідженню романістики Володимира Лиса. Здійснено спробу з'ясувати значення творів письменника для української літератури та історії. Розглянуто основні теми романів Володимира Лиса, події яких відбуваються на Поліссі. Під тим же науковим керівництвом магістрантка Ольга Орленко вивчає «Особливості прозописьма Сергія Лойка». З'ясовано, що в індивідуальній творчості письменника своєрідно реалізуються художні засоби-тропи, а винятковість колориту прози автора забезпечує багатство мови і поетичність стилю, дискретність зображеного досягається завдяки використанню прийому монтажу. Доцент О.В.Василишин спрямовував наукові пошуки третьокурсниці Віталії Редькви при дослідженні теми «Особливості вивчення літератури в різних вікових групах». Дослідниця розглянула особливості вивчення процесу розвитку національної шкільної літературної освіти, загальні характеристики учнів-підлітків, особливості вивчення літератури у різних вікових категоріях, педагогічні концепти Івана Франка. Магістрантка Ірина Савка під науковим керівництвом доцента О.В.Пасічник досліджує «Інтелектуальність у творчості Івана Багряного». У статті не тільки аналізується творчість Івана Багряного у річищі інтертекстуальності, а й згадуються дослідження на цю тему. Увага акцентується на творах Івана Багряного «Тигролови» і «Сад Гетсиманський», в яких чітко прослідковується інтертекстуальність. А її колега Руслана Сагат під науковим керівництвом доцента О.В.Василишина аналізує «Тематичне багатство та проблематику малої прози Івана Франка», де робить спробу класифікувати малу прозу українського класика за тематико-проблемним принципом, визначає низку циклів та субциклів у прозі письменника, а також аналізує розвиток сучасного франкознавства та роль відомих наукових осередків у франкознавчих дослідженнях. Доцент О.В.Василишин консультативно допомагав студентці спеціальності «Українська мова і література» Надії Ярмолюк у підготовці теми «Знакові постаті літературної Волині», де описані знакові постаті літературної Волині від давніших часів до сьогодення, досліджено їх внесок у всеукраїнський фонд літератури та в культурно-літературний розвиток самого Поліського краю. Доведено, що вони є тими витязями з народу, які дбають про чистоту нашої словесності та збагачують її творами високого класичного стилю.

(Закінчення у наступному номері)

ТЕОРІЯ СИЛЬНА ПРАКТИКОЮ

Василь ТРИФОНЮК

Завершилася педагогічна практика студентів третіх курсів усіх спеціальностей нашої академії в літніх оздоровчих таборах. Важливість цього виду практичної підготовки майбутніх педагогів безсумнівна і має конкретні дійові виміри: здобувачі вищої освіти в особливо цікавих і незвичних для них умовах отримують змогу продемонструвати рівень засвоєння теоретичних знань у конкретній практичній роботі зі своїми завтрашніми вихованцями. За період літньої педагогічної практики наші здобувачі вищої освіти перевірили та розширили теоретичний сектор своїх фахових педагогічних знань, оволоділи основами методики та необхідними навиками навчально-виховної роботи з дітьми та підлітками в літній

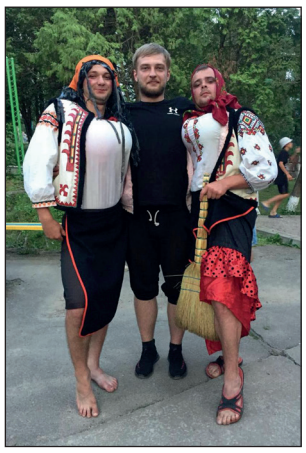

період у дитячих оздоровчих таборах, на пришкільних майданчиках, у таборах праці та відпочинку.

Студенти-практиканти набули практичного досвіду у визначенні мети і завдань педагогічної роботи з дітьми в літній період: формували плани та організовували виконання виховних заходів у дитячих колективах з урахуванням інтересів дітей і завдань колективної та індивідуальної роботи з ними. Вони не тільки виявили, а й вдосконалили свої загальнопедагогічні та конкретно-фахові компетентності, заклали основи власного досвіду роботи з дітьми та підлітками в позанавчальному форматі. Це підтвердила їх успішна діяльність в основних напрямках практичної роботи: в організаційному, виховному та культурно-масовому, зокрема, у проведенні культурно-дозвіллєвих заходів, у забезпеченні натуралістичної та природоохоронної компетенції вихованців.

Здобувачі вищої освіти 11 академічних груп третіх курсів усіх спеціальностей нашої академії працювали у 25 лікувально-оздоровчих інституціях системи дошкільної освіти і загальноосвітньої школи Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської та Рівненської областей. Традиційно, найбільшу кількість наших студентів-практикантів прийняли дитячі лікувально-оздоровчі комплекси «Едельвейс» селища Микуличин (29 чоловік) і «Дружба» села Новоселиця (20 чоловік) Івано-Франківської області. В загальному, наші студенти працювали в дев'яти навчально-оздоровчих комплексахпри закладах загальної середньої освіти, в семи оздоровчих комплексах обласного підпорядкування, в шести – при закладах дошкільної освіти, а також у двох освітньо-оздоровчих таборах при духовних установах.

Необхідно зазначити, що літня педагогічна практика цьогоріч мала чітку фахову спрямованість. Зокрема, майбутні вчителі іноземної мови практикувалися в спеціалізованих дитячих освітніх закладах: в «Клубі іноземних мов», що успішно діє на Теребовлянщині, та в мовній школі Bright Language, яка функціонує в Кременецькому районі. Сюди ж варто віднести і навчальний центр «Ерудит», створений у Золочівському районі на Львівщині.

Керівництво установ, де наші студенти пройшли літню педагогічну практику, дає позитивні відгуки про якість і рівень організаційної та виховної роботи майбутніх педагогів і відзначає їх сумлінне ставлення до виконання програми практики на основі застосування отриманих теоретичних знань, вміння контактувати з дітьми через індивідуальний підхід до них, активну участь у роботі закладу, володіння основами методики навчальної роботи з дітьми, активізації їх розумової діяльності та залучення до різноманітних ігрових і навчальних заходів. Варто також подивитися на проходження практики очима самих студентів. Тож надамо їм слово.

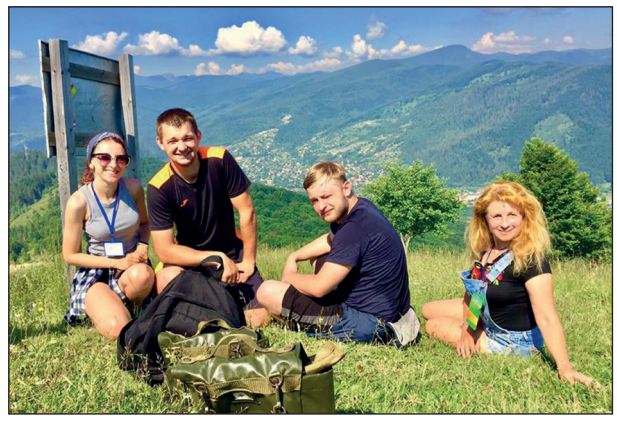

Наталія Войтович: «Табір «Карпатські мрії» розташований у селі Микуличин Івано-Франківської області. Для дітей створені всі необхідні умови: стадіон, ігрові майданчики, велика кількість альтанок, їдальня з 5-разовим харчуванням, медпункт, по-сучасному умебльовані кімнати, душові кабінки, різноманітний спортивний інвентар для організації ігор. Умови для практики були сприятливими».

Рената Нікітенко: «Під час роботи в таборі «Едельвейс» я навчилася організовувати себе для плідної праці, долати труднощі. Формувалося почуття відповідальності не лише за результати своєї роботи, а й за життя та здоров'я дітей, за прищеплення їм комунікативних навичок, прагнення до пізнання світу та розкриття у собі нових якостей. Я навчилася працювати з молодшими школярами, розуміти їх інтереси, звички та прагнення».

Ольга Ониськів: «У таборі «Дружба», неподалік прикарпатського міста Долина, створена достатня база для проведення культурно-масових заходів, і це дозволило практично щодня організовувати ігри, конкурси, тематичні свята. Зокрема, «Танцювальний батл», «Фотоквест», дискотеки, тематичні зустрічі. Особливе значення мали екскурсії до Скель Олекси Довбуша, в Трускавецький дельфінарій і зоопарк, музей у Вигоді. Все це вимагало відповідної підготовчої роботи й активного спілкування з дітьми – основними учасниками проведених заходів».

В ПОХОДІ ЗА АРТЕФАКТАМИ

Ірина СКАКАЛЬСЬКА,
доктор історичних наук

Згідно із навчальним планом підготовки фахівців спеціальності «Історія» в Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії імен Тараса Шевченка передбачається проходження студентами молодших курсів археологічної практики. Цьогоріч наші студенти набували практичних археологічних навиків на базі Залозецької археологічної експедиції.

Залізці розташовані по обидва боки річки Серет. На східних околицях селища в неї впадає ріка Гук. На правому березі ріки Серет знаходяться Старі Залізці, на лівобережжі – Нові Залізці, хоча адміністративно – це один населений пункт. Частина селища прилягає до мальовничого ставу, який тягнеться аж до села Чистопади.

Місце проходження археологічної практики було обране не випадково: Залізці як населений пункт вартий уваги істориків-науковців, нинішніх студентів – майбутніх фахівців педагогічної та історичної науки. Історія Залізців нараховує вже понад п'ять віків. Перша згадка про це поселення над Серетом належить до 1477 року, коли воно мало назву Розточа. Вже в 1483 році його згадують під сучасною назвою. Тоді Залізці були частиною Олеських маєтностей. 1516 року Залізці отримали статус міста, а 1520 року – Магдебурзьке право. 1649-го полк Максима Кривоноса здобув місцевий замок. 1675 року татари, не взявши фортеці, настільки знищили будівлі та посіви, що польський сейм для відновлення місцевого господарства звільнив жителів містечка від сплати податків на 12 років. Під час Північної війни 1705 –1712 років Залізці зазнали частих нападів і руйнувань, а 1772 року були прилучені до Австрії. Містечко належало до Бродівського, а від 1788 – до Золочівського округів (циркулів). У середині XVIII століття тут споруджено суконну фабрику, а в другій половині XIX ст. збудовані водяний млин, цегельня, винокурний завод. У роки І світової війни Залізці зазнали значних руйнувань, населення було евакуйоване. Від вересня 1920 містечко було під владою Польщі. Діяли «Просвіта», «Сокіл», «Відродження» та інші українські товариства. 17 вересня 1939 в Залізці увійшла Червона Армія. У січні 1940р. створено Заложцівський район (існував до кінця 1962 р., коли Залізці перейшли до Зборівського р-ну). Від 9 липня 1941 до 23 березня 1944 р. Залізці перебували під німецько-нацистською окупацією. У 1961 року Залізцям надано статус селища міського типу.

Під час археологічної практики ми співпрацювали з цікавою і творчою людиною, ефективним організатором і керівником науково-пошукових робіт – Василем Ільчишиним, істориком і педагогом, науковцем і археологом, членом Спілки археологів України та Наукового Товариства імені Тараса Шевченка. Він – випускник історичного факультету Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка, працював у середній школі, завідувачем відділу охоронних робіт на пам'ятках археології в Тернопільській обласній інспекції охорони пам'яток історії та культури, науковим співробітником науково-дослідного центру «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України. Ініціатор заснування і директор Залозецького краєзнавчого музею. На цій посаді – всього один рік, але вже має серйозний перелік виконаних фахових робіт: розроблено календар «Пам'ятки Залозецького краю»; оприлюднено цікаві факти про місцеві фігури святих; завершено інсталяцію виявлених надгробних плит на давньому єврейському кладовищі; під час розкопок в Залізцях було виявлено 10 людських скелетів 17 – початку 19-го століття.

Від 2007 року фахівець керує багатьма археологічними експедиціями на території Тернопільської та Львівської областей. За результатами власних досліджень опублікував понад 20 наукових статей в українських та іноземних спеціалізованих виданнях. Був учасником багатьох науково-практичних конференцій на території України та за її межами (Польща, Угорщина, Словаччина, Молдова, Білорусь). В лютому 2020 року у Кременецькому краєзнавчому музеї відкрив виставку «Археологічні дослідження в смт Залізці на Зборівщині у 2019 році».

У квітні 2021 року разом з директоркою Тернопільського обласного центру охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини Мариною Ягодинською, археологом Володимиром Добрянським та іншими розкопав поховання приблизно III тисячоліття до н.е., яке знайшли поблизу села Білий Потік на Чортківщині.

Наші студенти включилися в широкий комплекс археологічних робіт, що проводяться в рамках Залозецької археологічної експедиції. Сайт Залозецького музею повідомляв: «Розпочався третій сезон «Залозецької археологічної експедиції» Охоронної археологічної служби України Інституту археології НАН України та Залозецького краєзнавчого музею. На базі експедиції зараз проходять практику студенти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка під кураторством доктора історичних наук, завідувачки кафедри історії та методики її навчання, професора Ірини Скакальської. Експедицією розпочато дослідження поселення ранньозалізного віку (I тис. р. до н.е.) біля мальовничого села Загір'я на території Залозецької територіальної громади. Окрім студентів-практикантів в експедиції беруть участь і волонтери із числа місцевих жителів, що дуже приємно бачити.

Окрім наших студентів, на території Залозецької археологічної експедицій працювали і студенти Національного університету «Києво-Могилянська академія», проводила роботи палеографічна експедиція Львівського національного університету імені Івана Франка. Метою експедиції було вивчення розрізу Чистопади, встановлення віку відкладів, у яких виявлено палеолітичні артефакти. Попередньо встановлено, що артефакти залишила середньопалеолітична людина. У цьому ж розрізі виявлено декілька етапів прояву мерзлотних процесів, що розвивались на цій території тисячі років тому. Результати цих досліджень дадуть змогу реконструювати природні умови, у яких проживала давня людина на території Залозецького краю.

Окрім цього, професійні археологи, студенти-практиканти спільно із волонтерами досліджують територію біля костелу Св. Антонія XVI-XVII ст., де виявлено цивільне кладовище того ж періоду. Після завершення досліджень антропологічні рештки будуть відправленні в Київ на експертизу, за результатами якої буде отримана інформація про давніх мешканців, зокрема, про їхні хвороби, патології, травми, професійні деформації, дієту харчування. Артефакти з розкопок після реставраційних і консерваційних робіт передаються Залозецькому музею.

Цікавою була знахідка фронтового бункера часів Першої світової війни, у дослідженні якого вдалося попрацювати і нашим студентам. Керівник археологічної експедиції Василь Ільчишин пояснив, що Залізці знаходяться неподалік колишнього кордону між Австро-Угорською та Російською імперіями. Археологи встановили, що біля згаданого бункера перебував штаб австро-угорських військ і фронтовий шпиталь. А сам бункер призначався для вищого командного складу тієї частини військ, що дислокувалася в Залізцях, на випадок артобстрілу чи бомбардувань. Під час розкопок в бункері знайдені чорнильниці із написами – доказ того, що тут дійсно знаходився військовий штаб. Були й елементи тогочасного посуду. А час визначили просто і безпомилково: знайдені в бункері та біля бункера гільзи від австро-угорських патронів датовані 1915 і 1916 роками.

Про виконання програми археологічної практики студентами спеціальності «Історія» йшлося на на-

уково-методичному семінарі з історії, археології та краєзнавства, проведений науково-педагогічними працівниками кафедри історії та методики її навчання і Центру краєзнавства і туризму Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка та співробітниками Залозецького краєзнавчого музею. Модератором семінару виступила завідувач профільної кафедри, професор Ірина Скакальська, а його учасників привітав виконувач обов'язків декана гуманітарно-технологічного факультету, доцент Олександр Омельчук. Завідувач педагогічною практикою академії Василь Трифонюк висвітлив «Роль практичної підготовки у формуванні педагогічних компетентностей студентів». Особливо важливими для учасників семінару стали аналітичні виступи члена Спілки археологів України, директора Залозецького краєзнавчого музею, керівника археологічної експедиції Василя Ільчишина «Археологічна практика 2021 року в Залізцях: підсумки та перспективи» та доктора історичних наук, професора Ірини Скакальської «Шлях артефакту від розкопок до музею». Кандидат історичних наук, доцент кафедри Галина Сеньківська проаналізувала «Краєзнавчі дослідження на Тернопіллі в другій половині XX століття», а старший викладач кафедри Ірина Самойленко розкрила «Роль громадськості у популяризації краєзнавства».

Основні учасники археологічні практики – наші студенти спеціальності «Історія»– власну оцінку своєї участі в археологічних розкопках і враження від практичної роботи на базі Залозецької археологічної експедиції висловили у підсумкових звітах і персональних щоденниках, підтверджених відповідними ілюстративними матеріалами.

Оксана Козодой: «Нас навчили проводити археологічні розкопки до материка, до того рівня, на якому жили найдавніші люди, а також визначати місце, де потенційно могли б міститися цікаві археологічні об'єкти. Я зрозуміла, що археологи – це не тільки ті люди, які знаходять цінні старовинні речі, а й віддаються роботі на всі 100%».

Ольга Ковальчук: «По приїзді на місце розкопу кожен учасник експедиції мав свої інструменти та знав визначений напрям і обсяг роботи. За допомогою щіточок і кельм ми дуже обережно знімали грунт. Зустрічалися уламки кераміки. Мені пощастило знайти голку, яка, ймовірно, слугувала для ручного прядіння».

Наталія Самара: «Перше, що ми зробили, – це виміряли потрібну територію, розпочали зачищати і відкопувати поверхню грунту. Обгородили розкоп стрічкою. Отримані результати, а саме зафіксовані розміри, креслення, заносили в журнал. Зробили фото нашого розкопу».

Олена Сорока: «Було виявлено житло, по центру якого зафіксували завал глини, вірогідно пов'язаний із пожежею або здійснений з умислом. Збоку завалу знайшли сліди господарської будівлі, на що вказував відповідний колір грунту – значно темніший, з домішками гумусу. Приміщення, безсумнівно, належали до Черняхівської культури… Працювали в бункері часів Першої світової війни. Розчистили вхід до бункера. Поставили розмітку і розпочали власне розкоп».

Пізнавальне, науково-практичне та виховне значення археологічної практики майбутніх істориків безсумнівне. Під час перебування на базі Залозецької археологічної експедиції студенти здійснили пізнавальні історико-краєзнавчі екскурсії, відвідали Залозецький краєзнавчий музей, що знаходиться на стадії становлення, колишню тюрму НКВС, яку також реконструюють, єврейське кладовище, руїни Залозецького замку і послухали цікаві історії та легенди з історії замку та Залозеччини. Практичний набуток за час перебування на базі Залозецької археологічної експедиції стане вагомим доповненням до теоретичних знань і відчутно розширить практичний досвід майбутніх істориків.

У ЩАСЛИВУ ДОРОГУ, ВИПУСКНИКИ АКАДЕМІЇ - 2021!

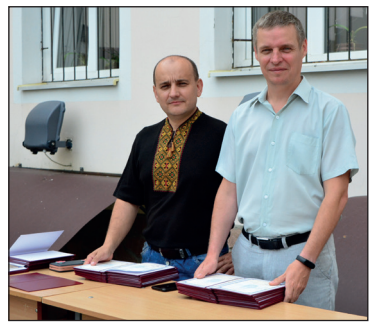

Святкові урочистості з нагоди вручення дипломів випускникам КОГПА ім.Тараса Шевченка відкрила ведуча Вікторія Бершеда. Після виконання Гімну України традиційно кращі студенти поклали квіти до підніжжя пам'ятника Тарасові Шевченку, а ведуча запросила до слова ректора академії, професора Афанасія Ломаковича, який привітав винуватців заходу із такою важливою у їхньому житті подією, побажав подальших успіхів і реалізації своїх планів та задумів.

Наказ про вручення дипломів із відзнакою зачитала проректор з навчальної роботи Марія Боднар, а ректор академії Афанасій Ломакович виконав почесну місію вручення цих документів кращим із кращих випускників нашої альма-матер.

Від імені своїх юних колег виступила студентка-випускниця спеціальності «Українська мова і література» Юлія Копиловська. А в перервах між врученнями свої вітання друзям подарували соліст Олексій Боднар з піснею «Де би я не був» та народний ансамбль танцю «Горлиця» під керівництвом Андрія Медецького з народним танцем «Козачок». Завершальне виконання Гімну України відкрило нашим випускникам дорогу у самостійне життя.

Сценарій дійства підготував проректор з виховної роботи Микола Сиротюк. За звукове оформлення свята відповідали Лев Харамбура та Олександр Ковень.

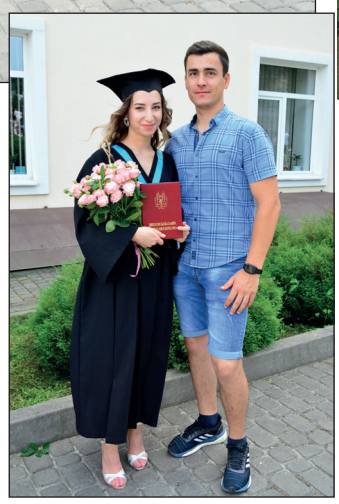

СВЯТО РАДОСТІ, ВДЯЧНОСТІ, СМУТКУ

У Фаховому коледжі Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка відбулося чергове урочисте, найочікуваніше і хвилююче свято – вручення дипломів випускникам, які прощаються з рідним коледжем, зі своїми улюбленими викладачами, залишаючи в серці яскраві спогади про цікаві та незабутні роки навчання. Під звуки Гімну України наша краса і гордість, майбутні педагоги закладів освіти, щиро радіють досягненням ще однієї гідної висоти у своєму житті. Ведучі Ольга Цимбалюк і Сергій Колісецький дали слово директору Фахового коледжу Оксані Камінській, яка побажала своїм вихованцям невичерпної енергії, натхненного творчого пошуку і щасливої життєвої дороги.

Наказ про вручення дипломів оголосила заступник директора з навчально-виховної роботи Лариса Рац. Групові керівники, батьки, друзі привітали винуватців із отриманням дипломів, а слова вдячності викладачам від своїх колег зачитала Вікторія Заяць. Першокурсниця спеціальності «Музичне мистецтво» Вікторія Грицюк презентувала випускникам пісенний дарунок у супроводі гітари, а переможець Міжнародного конкурсу «Слав'янски Венец» у Болгарії Сергій Доротюк висловив свої почуття вдячності піснею «Материнська любов» та у дуеті з Іванною Воробйовою виконали вальс «Допоки зорі не згаснуть», яким запросили усіх до танцю з наступною фотосесією.

Хвилина спокою під завершальний Гімн України – і вперед, до танців, нових мрій та планів, до нового і цікавого життя. Хай же воно буде для вас мирним і щасливим!

ВІД АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІОНЕРІВ АЛЬБЕРТИ

Ольга СТАВІНСЬКА

Бібліотека Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка поповнилася потужним ресурсом у кількості 510 примірників науково-популярної, довідкової, художньої літератури. Історико-публіцистичні та періодичні видання українською мовою і 14 – англійською (більшість із них вийшли друком за межами України), перетнувши океан, надійшли із далекої Канади до нашої книгозбірні за сприяння Ukrainian Pioneers Association of Alberta (Асоціації Українських піонерів Альберти).

Товариство (Асоціацію) українців-піонерів Альберти було створено 1941 року зусиллями емігрантів із західноукраїнських земель. Перша хвиля української еміграції почалася в кінці XIX століття. Мрія володіти землею привабила тисячі західних українців. Цілі сім'ї та великі частини сіл приєдналися до цієї еміграційної хвилі і поселилися в Західній Канаді. На 1914 рік більше 250 тисяч українців сформували величезний блок компактного поселення в Альберті, пізніше відомий як "Східно-Центральна Альберта". Протягом наступних десятиліть на цій території розвинулися українські сільські громади – унікальні культурні осередки з власними організаціями, побутом та звичаями. По закінченні Другої світової війни відбулася третя хвиля української еміграції – цього разу біженців, які були змушені покинути свої рідні місця і не могли чи не хотіли повертатися на Україну під радянську владу. Багато з цих нових емігрантів, число яких становило близько 30 тисяч осіб, були національно свідомою інтелігенцією і зробили помітний внесок в розбудову культурного життя регіону. На сьогоднішній день кожний п'ятий мешканець Альберти має українське коріння, а місцева українська спільнота є однією з найбільших за межами України.

Розлогий документально-літературний опис української колонізації на заході Канади кінця XIX – початку XX століть читач отримає з епічної трилогії Іллі Кириляка "Сини землі" (Едмонтон, 1939). Любителі літератури відкриють для себе світ соціального, культурного й економічного життя перших українських переселенців, що подужали канадські степи, неприступний ліс, перетворюючи цю землю на лани пшениці, будуючи транснаціональні залізниці, прокладаючи шляхи й дороги, словом, перетворюючи цю дику тоді країну на культурну, величну, сучасну та СВОЮ Канаду. Твір представляє інтерес не тільки для читачів художньої літератури, а й для студентів, майбутніх істориків, соціологів та етнографів. Він багатий на фольклорні ідіоми та приказки і в той же час є безцінним записом української мови, якою розмовляли "русинські" іммігранти з колишньої Габсбургської (Австро-угорської) імперії. Трилогія широко визнана критиками як одна з найважливіших та амбітних літературних праць, які будь-коли були написані українською мовою в Канаді. Даний примірник є прижиттєвим виданням автора.

Серед презентованих книг особливу увагу привертають твори відомих українців світового рівня, на зразок Уласа Самчука. Наприклад, друге видання книги спогадів "На білому коні. На коні вороному: Спомини і враження" (Вінніпег, 1972, 1975), де майстерно змальовано довоєнний та воєнний період в історії України. Автор прагнув будь-якою ціною зберегти свою людську і національну гідність і, будучи далеко за кордоном, зумів передати настрої земляків та неповторний менталітет людей свого краю. Персонажі та події не вигадані. Тут читач знайде багато знайомих імен: Олена Теліга, Євген Маланюк, Олег Ольжич. Книга буде цікавою для українського читача, зокрема істориків, літераторів, для тих, хто не байдужий до питань національно-визвольної боротьби українців. Перше видання спогадів було надруковано у 1956 році.

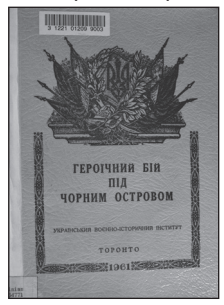

Фонд бібліотеки поповнили також 23 примірники творів митрополита Іларіона (І. Огієнка). Доктор Іван Огієнко (1882 – 1972) – державний і громадський діяч, філософ, історик, педагог, книгознавець, редактор, богослов, теоретик канонічного права, учений-мовознавець, поет, прозаїк, есеїст, приїхав до Канади 1947 року. Важко сказати, в якій іпостасі Іван Огієнко залишив найпомітніший слід. Одне незаперечне: він чесно та віддано служив українській справі, до останніх днів життя не полишав подвижницької діяльності на ниві відродження нації, її мови й культури і тут продовжував наукову й літературну діяльність. Хронологічно першим післявоєнним виданням новоприбулого у Канаду митрополита була поема із символічною назвою "Іларіон, митрополит. Прометей. Смерк грецьких богів. Ч. 9" (Вінніпег, 1948), написана чудовою літературною мовою, адже писав її визначний український мовознавець.

Наукові дослідження Івана Огієнка проникнуті суто дидактичною метою: сформувати національно свідому особистість, яка б усвідомила велич власної нації, познайомившись із життям та діяннями світочів духу, якими так багата українська історія. Саме це стало визначальною ідеєю видання "Іларіон, митрополит. Святий Димитрій Туптало, його життя й праця: історично-літературна монографія" (Вінніпег, 1960) про людину енциклопедичних знань, талановитого проповідника, письменника, стиль і мова якого були зразком витонченості, автора й укладача однієї з найпопулярніших протягом двох віків книги для сімейного читання «Книги життя святих» (Четьї Мінеї). Варто відмітити духовну близькість та спорідненість життєвих доль двох великих, хай і віддалених цілими епохами, діячів національної культури – митрополита Іларіона і християнського подвижника Димитрія Туптала.

Цінним матеріалом для філологів та істориків стануть публікації Яра Славутича (Григорія Жученка) – поета, перекладача, дослідника історії української імміграції в Канаді, автора 7 підручників з української мови (деякі мали по п'ять і сім видань), редактора і видавця літературно-мистецького альманаху "Північне Сяйво", мецената української науки. Із 1960 року він жив у Канаді, серед українських поселенців Альберти, був професором Альбертського університету. Автор першого в світі мартирологу української літератури "Розстріляна муза: сильветки" (Detroit, 1955). Над запропонованим першим виданням Яр Славутич працював в Україні під час війни, склав тоді список близько 200 поетів, письменників і літературознавців, розстріляних у в'язницях чи замучених на каторжній праці в масових таборах смерті. В Канаді до списку були додані ще 26 нарисів про визначних митців слова. Із 1960 року Яр Славутич почав викладати в Альбертському університеті українську мову та літературу, пропрацювавши тут понад 50 років. Сам написав підручник української мови для англомовних студентів (1959). Пропонуємо вашій увазі друге, перероблене видання цього підручника "Conversational Ukrainian" (Edmonton; Winnipeg, 1961). "Розмовна українська" спочатку була опублікована як підручник для середньої школи, проте автор та інші викладачі використовували його в пост-середній школі, на курсах української мови для вдосконалення розмовних навичок. Ця наукова робота багата культурним і лексичним змістом.

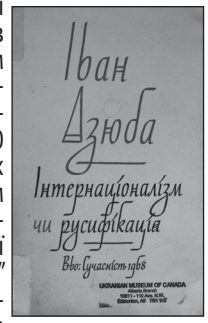

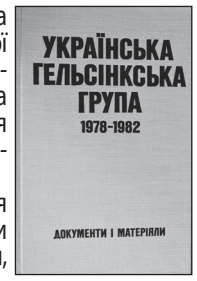

З поетичною спадщиною науковця знайомить поетична збірка "Завойовники прерій: сьома збірка поезій" (Еддмонтон, 1968), тематику якої визначають два головних мотиви: суспільний – відображення самовідданої праці українських переселенців по розбудові Канади та особистий – враження поета від нового довкілля. Композиційно збірка складається із трьох циклів: "Завойовники прерій", "Полярні сонети" і "Північне сяйво". Титульною стала поезія "Не загарбники з дальніх імперій", присвячена пам'яті перших українських переселенців. Згадуючи цих людей, яким довелося відчути на собі весь тягар освоєння цілинних земель Західної Канади, поет акцентує на їх будівничій спрямованості, адже, на відміну від першовідкривачів американського континенту, які вбачали в колоніях можливість швидко збагатитися, українськими селянами рухало споконвічне прагнення працювати на своїй землі:

Не загарбники з дальніх імперій,
не кортези з минулих віків, –
Тут пройшли завойовники прерій:
Єлиняк, Пилипівський, Леськів …

Серед подарованих книг – цінні видання, які поповнять фонд кафедри іноземних мов та методики їх викладання: науково-популярний нарис Дмитра Дорошенка "Taras Shevchenko the national poet the Ukrain /introduction G.W.Simpson" про життя та творчість Шевченка, проілюстрований цитатами з поезій для англомовної публіки (Вінніпег,1936); нариси з історії України американського українознавця, історика, доктора філософії Кларенса Меннінга "Outline of Ukreinian history" (Winnipeg, 1964) та американського науковця, вчителя українського походження Мирона Куропася "The saga of Ukraine: An Outline History. V.1. The Age of Royaity" (Chicago, 1960); із традиціями виготовлення тканин, кроєм та вишивкою, способами носіння, естетикою та гармонією костюмів Центральної України та Гуцульщини знайомить видання "Costumes of Central Ucraine and Hutsul'shchyna / comp. P. Lychak, K. Nahachewsky" (Edmonton, 1984).

Окремі видання є корисними для дослідження історії, літератури, культури, релігії України та діаспори, зокрема періодичні видання: літературно-мистецький альманах "Північне сяйво"; місячник Української Богословської думки й культури "Віра й Культура" за період 1914 – 1995 років – 118 примірників; український релігійний часопис "Віра й наука" (1964 – 1983 рр.) – 108 примірників.

Подаровані книги стануть у нагоді студентам – при написанні курсових і магістерських робіт та викладачам – для їхнього подальшого професійного зростання, нових наукових пошуків і творчих ідей.

ЗА ЧИСТОТУ ДОВКІЛЛЯ

Оксана ГАЛАГАН,
кандидат біологічних наук

З метою поліпшення екологічної ситуації України, розвитку Всеукраїнського волонтерського руху, спільного прагнення до кращого майбутнього в розбудові екологічного сектору, Всеукраїнський молодіжний рух «Let's do it Ukraine» спільно з Міжнародним рухом «Let's Do It World» і за підтримки органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, об'єднань, соціально відповідального бізнесу та медіа проводить щорічну соціально-екологічну акцію з прибирання зелених зон та благоустрою територій.

Міжнародна акція, названа Всесвітнім днем прибирання («World Cleanup Day»), цьогоріч пройшла 18 вересня у 24 регіонах України та 180 країнах світу з дотриманням карантинних норм та обмежень.

Активними учасниками акції стали 50 викладачів і здобувачів вищої освіти спеціальностей «Екологія», «Біологія» Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка та молодші бакалаври «Дошкільної освіти» з Фахового коледжу академії. Організаторами виступили кафедра біології, екології та методик їх навчання КОГПА ім. Тараса Шевченка і студдекан Анастасія Мазур.

Локацією для прибирання обрали улюблене місце відпочинку нашого студентства – гору Воловиця, з якої відкривається чудовий краєвид на місто. Частина учасників прибирали територію академії.

Акція має глибоке суспільне значення у формуванні національної культури, адже об'єднує громадянське суспільство, представників бізнесу та органи державної влади у вирішенні питань правильного поводження з відходами.

ПОСВЯТА У СТУДЕНТИ ІЗ ПРИСВЯТОЮ

Ніна БАГНЮК

Цікаву форму проведення посвяти у студенти першокурсників Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка обрали її організатори, проректор з виховної роботи Микола Сиротюк і викладач Фахового коледжу Валентина Мацкова, звукооператори Олександр Ковень і Роман Харамбура. Своє дійство вони приурочили 30-річчю Незалежності України і наповнили програму музичними виступами.

Урочистості розпочали ведучі Вікторія Бершеда і Василь Грицина поетичними рядками про Україну. Поступово представляючи студентів факультету соціально-педагогічної освіти та мистецтв на чолі із деканом, кандидатом педагогічних наук, доцентом Людмилою Врочинською, гуманітарно-технологічного факультету (виконувач обов'язків декана – кандидат педагогічних наук, доцент Олександр Омельчук) і факультету фізичного виховання, біології та психології, який очолює кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент Олександр Бережанський.

До вітального слова запросили тимчасового виконувача обов'язків ректора академії, доктора педагогічних наук, професора Миколу Курача. Із глибини віків устами Катерини Кравчук до юного поповнення академії та всіх присутніх урочисто звернулася колишня володарка Кременецького замку та довколишніх земель, королева Бона Сфорца Арагона.

Перед присутніми на святковій сцені зали Т.Чацького своє мистецтво продемонстрували ансамбль танцю «Горлиця» (керівник Андрій Медецький), солісти-вокалісти Софія Коваль, Світлана Марчук, Ілона Данилюк з концертмейстером Інною Чорноокою, баяніст Павло Яловський, а також першокурсники Валерія Листопадська, Микола Сівук, Іван Петручик, Анна Пікута та Ольга Стасюк із авторською поезією.

На завершення святкової програми першокурсники зачитали текст урочистої клятви, професор Микола Курач вручив їм символічний Студентський квиток – і вони стали повноправними студентами нашої Альма-матер. Заключним акордом став виступ камерного хору під орудою Алли Афанасенко із знаменитим студентським «Гаудеамусом».

Я ТЕПЕР СТУДЕНТ КОГПА ім.ТАРАСА ШЕВЧЕНКА!

Осінь у нашому навчальному закладі вже традиційно розпочинається із квест-посвяти першокурсників у студенти академії та коледжу. Цей рік не став винятком, тому як завжди Студентський Ректорат спільно з громадською організацією «Сокіл» у Кременці та її головою Дмитром Мельничуком організували для наших першокурсників цікаві випробування, які вимагали кмітливості, рішучості та злагодженої командної роботи від юних студентів під наставництвом їх старших колег.

Цьогоріч до фінансування цього веселого і цікавого студентського заходу долучилося Кременецьке відділення всеукраїнської мережі закладів молодіжного харчування «Мерсі» і його власник Михайло Пандела. Всі учасники дійства, і насамперед переможці випробувань, отримали солодкі призи і багато незабутніх вражень. І тепер кожен з гордістю може сказати: «Я – студент КОГПА ім. Тараса Шевченка!».

СПІВТВОРЧІСТЬ НАУКОВОГО ТАНДЕМУ

Денис ЧИК,
доктор філологічних наук, професор

Творча співпраця фахівців – явище поширене, ефективне і перспективне. Особливого акценту воно набуває у випадку, коли співпрацюють представники однієї професійної сфери, але різних і взаємонезалежних інституцій. Тоді з'являються можливості не лише розши-

рення масштабів взаємодії у вирішенні фахової проблеми, а й об'єднання професійних зусиль для підвищення ефективності виконання окреслених завдань, для взаємозбагачення теоретичним, методологічним і практичним досвідом. Яскравим прикладом такої творчої та ефективної, багаторічної професійної співпраці виступає гармонійна за всіма параметрами фахова взаємодія тандему науковців – кандидата філологічних наук, доцента Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка Анатолія Янкова і доктора філологічних наук, професора Запорізького національного університету Юрія Зацного.

Творча наукова співдружність доцента кафедри іноземної мови та методики її навчання нашої академії Анатолія Янкова і завідувача кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Запорізького НУ, професора Юрія Зацного в часі вимірюється десятиліттями, а за творчими здобутками – низкою спільних наукових публікацій, серед яких особливе місце посідають праці, де тандем науковців досліджує інновації в сучасній англійській мові. Науковий інтерес запорізького науковця (до слова, за походженням – кременчанина) спрямований на особливості розвитку словникового складу сучасної англійської мови, що співпало з науковими уподобаннями Анатолія Янкова і привело до об'єднання їх науково-дослідницьких і авторсько-публікаційних зусиль. В їх творчому доробку – серйозні академічні видання з царини англомовної філології: «Іншомовні запозичення як засоби поповнення інноваційного словникового фонду сучасної англійської мови», «Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: Англо-український словник», «Нова розмовна лексика і фразеологія. Англо-український словник».

У справжніх авторів-науковців ніякого «тайм-ауту» в авторській творчості та в наукових пошуках не буває, що оригінальним чином підтвердив наш авторсько-науковий тандем: у 2020 році з ініціативи та під керівництвом професора Юрія Зацного у видавництві Запорізького національного університету побачив світ англійсько-український словник «Лексичні та фразеологічні інновації англійської мови» авторства Юрія Зацного і Анатолія Янкова. А цьогоріч, той же англо-український словник і того ж авторства, але вже з ініціативи та за сприяння Анатолія Янкова опублікував Видавничий центр нашої академії. Так співавтори обмінялися видавничо-публікаційними люб'язностями. Єдина відмінність між виданнями: перше з них опубліковане за рекомендацією Вченої ради Запорізького національного університету, а друге – за рішенням Вченої ради гуманітарно-технологічного факультету нашої академії.

Книгу рецензували доктори філологічних наук, професор кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка І.А.Бехта і завідувач кафедри іноземних мов Сумського державного університету Н.В.Таценко.

В анотації автори повідомляють, що Словник містить майже 1100 нових слів, їх лексико-семантичних варіантів та сталих словосполучень, які з'явилися в англійській мові упродовж останнього десятиріччя, а також підкреслюють, що дві третини інновацій створені у британському варіанті, решта – в американському, за винятком кількох десятків одиниць, що надійшли з канадського й австралійського варіантів. Основному розділу «Англійсько-українського словника лексичних і фразеологічних інновацій англійської мови» передує аналітична стаття «Лінгвальні та соціолінгвальні параметри нової лексики та фразеології англійської мови». Автори зазначають: лексико-фразеологічні інновації останнього десятиліття свідчать, що англійська мова продовжує збагачувати свій словниковий склад максимально за рахунок власних мовних ресурсів, проте значна частина цих ресурсів, насамперед, лексичних одиниць, словотворчих елементів, історично була запозичена з інших мовних систем. В цьому плані, найбільшу активність і продуктивність виявляє словотвір як створення нових лексичних одиниць на базі існуючого матеріалу шляхом використання різних способів і механізмів.

Серед способів словотвору, пишуть автори, на перший план виходить префіксація, особливо, за участю препозиціональних елементів, етимонами яких були давньогрецькі лексичні одиниці, і вони демонструють, як активно створюються похідні іменники та прикметники із словотворчим елементом bio- для відображення понять, пов'язаних із живою природою: bioartificial – «створений штучно з клітин і біоматеріалів»; biodesign – «використання рослин і бактерій для створення різних виробів, у тому числі, творів мистецтва», biohacking – «використання принципів біології для підвищення ефективності функціонування власного організму», bioprinting – «друкування шарів клітин для створення штучної тканини тіла».

Не тільки лінгвістичне, а й загальнопізнавальне значення мають інновації-іменники з інтернаціональним елементом super- на позначення надзвичайності поняття: SuperAger – «людина віком понад 80 років, яка не виявляє ознак погіршення розумових здібностей», supercoffee - «кава з такими інгредієнтами, як різне насіння, спеції з метою підвищення її корисності для здоров'я», superdiversity – «надзвичайна різноманітність расово-етнічного складу населення», supertasker– «людина, яка з високою ефективністю виконує кілька завдань водночас».

Не меншою продуктивністю при утворенні нових іменників володіє елемент micro-, причому, первинне його значення щодо мікроскопічності та мініатюрності, було замінене на позначення незначної кількості, короткочасності. Наприклад, microadventure – «короткочасна діяльність, яка викликає захоплення, збудження», microcredential – «документ про освіту у вузькій сфері, отриманий після короткого періоду навчання», micro-influencer – «користувач соціальних мереж, який не має в них багато друзів, але спрямовує потенційних покупців на придбання товарів, про які інформує», micromastery – «володіння майстерністю чи здатністю високоякісно виготовляти невелику кількість малих виробів», microstay – «короткочасне, протягом кількох годин перебування в готелі, без ночівлі».

На початку XXI століття в англійській мові почав активно функціонувати префікс nano- в значенні "мікроскопічний» (від давньогрецького «nano» – карлик), оскільки цей вік іменують «наностоліттям» (nanoage) у зв'язку з «нанореволюцією» (nanorevolution), можливістю створення машин, приладів, предметів мікроскопічних розмірів (nanobot, nanocomputer, nanosatellite). Проте, значення «мікроскопічність» практично відсутнє у новотворів останнього десятиліття з префіксом nano-. Ці новотвори вводять більш реальні (для читацького загалу) кількісні та якісні поняття, і цей префікс виступає як певною мірою синонімічний елементу micro-: nanoblock – «дуже короткий замкнутий контур», nanobreak – «короткий відпочинок протягом однієї доби, проведений поза домом», nanodegree – «свідоцтво, сертифікат про відвідування певних спеціалізованих курсів у стислий термін», nanogardening – «мікросадівництво як вирощування рослин на балконі чи внутрішньому дворику», nanotecture (nano+arc hitecture)– «експериментальна архітектура малого масштабу».

Вже наприкінці XX століття лінгвісти писали про «кіберчуму» (cyberplague) – про створення великої кількості похідних із префіксом cyber- для запровадження понять, пов'язаних із інформаційними технологіями та мережею Інтернет. Формування таких похідних продовжується і тепер. Найбільш поширеними серед них виступають cyberhoarding (психологічний стан людини, коли вона прагне накопичувати інформацію на комп'ютері, причому не видаляти навіть застарілу та непотрібну), cyber-scriber (людина, яка публікує щось онлайн), cybersickness (відчуття нудоти, яке викликане довготривалою робото з електронним обладнанням, впливом екранів цього обладнання), cybersoldier (член команди військових, які займаються «кібервійною» – війною інформаційних систем).

В центрі уваги світової спільноти вже кілька десятиліть знаходяться проблеми довкілля, з чим пов'язане і активне функціонування елемента eco- у складі таких інновацій: eco-bling – «неефективна екологічно чиста технологія, що встановлюється в існуючих будинках», ecorithm – «алгоритм, який взаємодіє з навколишнім середовищем», ecosexual– «неодружена особа з розвинутою екологічною свідомістю і з естетичним сприйняттям дійсності», ecotherapy – «метод покращення самопочуття людини шляхом заохочення до різного виду діяльності на природі», ecothriller – «пригодницький гостросюжетний фільм-тріллер на екологічні теми». Однак, новоутворення більше всього концентруються навколо таких понять як зміна клімату, глобальне потепління. Насамперед, Hothouse Earth – «ситуація, що може скластися в майбутньому, коли стане неможливим контролювати зміну клімату, внаслідок чого значні території Землі перетворяться на безлюдні»; warmist (global warmist) – «людина, яка вважає, що глобальне потепління викликане антропогенними чинниками, діяльністю людства»; climate emergency – «надзвичайна кліматична ситуація, тобто стан довкілля, який потребує екстрених заходів для стримання зміни клімату та запобігання незворотної шкоди природному середовищу».

Цікаву роль у творенні мовних інновацій відіграє суфіксація. Це можна проілюструвати через суфікс -ism, через який реалізується нове значення поняття «дискримінація» окремих категорій людей: adultism – «дискримінація, спрямована на молодих людей», flexism, тобто «дискримінація службовців, які мають гнучкий графік роботи», singlism як «дискримінація, маргіналізація неодружених людей». Дослідники-філологи зазначають, що в англійській мові фактично перетворився на суфікс елемент -bot як фрагмент слова robot, виділений з цього слова внаслідок його участі в попередніх «телескопічних» формаціях. Прикладом останніх утворень з елементом -bot можуть служити неологізми nukebot (nuclear+robot) – «робот, призначений до роботи в місцях з високим рівнем радіації», chatbot – «комп'ютерна програма, яка використовує штучний інтелект для імітації розмови, діалогу з користувачем», cobot (collaborative+robot) – «робот, який працює разом з людиною, виконуючи те ж саме завдання».

Останнім часом особливо активним способом словотворення виступає телескопія (зрощення, злиття, контамінація), при якій нова мовна одиниця утворюється з фрагментів окремих слів, чим забезпечується економне відображення в цільнооформленій мовній конструкції комплексного поняття або об'єднання двох понять.

Телескопічні слова в основному представлені іменниками, але можуть зустрічатися прикметники і дієслова: beditate (bed+meditate) – «думати про щось, перебуваючи в ліжку, роздуми перед сном), bronde (brown+blonde) – «такий, що має водночас коричневий і світлорусий колір (про фарбоване волосся)», firenado (fire+tornado) – «вогняне торнадо, як велике полум'я, яке закручується у вигляді спрямованого вверх конуса, що спричинене турбулентним повітрям в умовах сильної спеки», bankster (від banker+gangster) – «банкір, який проводить незаконні фінансові операції», thrisis (thirty+crisis) – «відчуття незадоволеності, розчарування людини, яка досягає віку тридцяти років, які можуть спричинити різкі, як правило, радикальні зміни в житті», bleisure (business+leisure) – «поєднання бізнесової подорожі з відпочинком»,

Популярність телескопії зумовлена тим фактом, що вона стосується нещодавно створених неологізмів. Зокрема, слово selfie (як власна фотографія, зроблена мобільним телефоном) перетворилося на інтернаціональне і сприяло появі цілої серії мовних інновацій, зокрема, gelfie (gym+selfie) – «власна фотографія, зроблена у спортивному залі». Неологізм selfie за короткий час не тільки закріпився в англійській мові, а й набув статусу міжнародного слова і, більше того, став разком для позначення серії фотографій, зроблених власноручно мобільним телефоном і розміщених у соціальних мережах: foodfie – фото їжі, яку споживає автор; couplie – селфі, зроблене парою людей чи подружжям; shoefie – власно зроблена фотографія черевика або взуття; legsie – власно зроблена фотографія своїх ніг; shelfie – власно зроблена фотографія поличок з книгами та іншими предметами.

Інтернаціональним стало слово Brexit (як вихід Великобританії з Європейського Союзу), яке утворилося шляхом залучення телескопічного механізму Britain+exit. А само слово Brexit сприяло утворенню телескопізму Bremoaner (Brexit+moaner) – «той, хто незадоволений прагненням Великобританії вийти з Європейського Союзу». Маємо приклад вторинної телескопії як способу творення мовних інновацій. Окрім цього, неологізм Brexit почали вживати як дієслово, що означає процес виходу з Євросоюзу.

СПІВТВОРЧІСТЬ НАУКОВОГО ТАНДЕМУ

В останнє десятиліття англійська мова поповнилася значною кількістю скорочень та абревіатур. Серед скорочень є мовні одиниці, що представлені «урізаними» варіантами двох слів у словосполученні: pass-agg (passive and aggressivt) – «поводитись у пасивно-агресивній манері по відношенню до когось; fab lab (fabrication laboratory) – «наукова лабораторія, яка оснащена сучасними цифровими технологіями для вдосконаленого вивчення технічних, природничих наук та мистецтва»; gran-lit (granny literature) – «художня література, що адресована літнім жінкам».Найбільш розповсюдженим скороченням не лише англійської, а й багатьох інших мов, починаючи з кінця 2019 року стала «напівабревіатура» COVID–19 (Corona Virus Disease 2019) для позначення хвороби, яка викликана новим видом вірусу, що вперше був зафіксований серед людей у китайському місті Ухань і спричинив світову пандемію – спалах респіраторних захворювань із важкими наслідками. Пандемія знайшла своє відображення в низці лексичних і фразеологічних новоутворень. Зокрема, covexit (covid+exit) – «процес послаблення карантинних вимог під час пандемії коронавірусу», Covid era – «час, коли світ страждав від пандемії корона вірусу», long covid – «стан пацієнтів, які перехворіли ковідвірусом, однак все ще мають симптоми цієї хвороби».

Особливим чином нова лексика та фразеологія стосується суспільного життя, насамперед такої актуальної сфери сучасного соціуму як комунікація засобами модерної інформаційної техніки. Важливу характеристику першої чверті XXI століття відображає слово postmateriality, «постматеріальність», що позначає конкретний факт: XXI століття стало часом, коли для реєстрації звуку чи образу стають непридатними такі прості матеріальні носії, як фотоплівка чи магнітна стрічка. У зв'язку з цим популярними стають вирази «the internet of everything» (комунікація, взаємодія між людьми, машинами, обмін інформацією з використанням системи об'єднаних технологічних пристроїв), «the internet of me» (система об'єктів з комп'ютерними приладами в них, які здатні поєднуватися, використовувати Інтернет і обмінюватися персональними даними про користувача), splinternet (прогнозований поділ Інтернету на багато частин у відповідності з національними та комерційними інтересами). Соціальні мережі представляють фактично новий вид комунікації і для багатьох мільйонів людей не тільки перетворилися на особливий віртуальний світ, а й стали особливими формами і розширеними можливостями спілкування за допомогою сучасних лінгвотехнологічних засобів.

Значну групу інновацій останнього десятиліття складають лексеми та фразеологічні одиниці, що співвідносяться з новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою взагалі. В цих одиницях відображається популярність серед населення англомовних країн нових видів та новітньої методики фізичних прав, фітнесу. Чимала група інновацій спричинена захопленням різними дієтами, новими стравами та технологіями в кулінарії. Цікавим є позначення цілої низки дієт, мета яких – позбавлення зайвої ваги чи перехід на корисну та безпечну для здоров'я їжу. Серед них: Cinderella diet – «дієта харчування, за якою людина споживає їжу тільки протягом дев'яти годин щоденно»; intermittent fasting – «дієта, при якій кілька днів на тиждень людина нічого не їсть, а в інші дні – харчується нормально». Навіть виникли новотвори food literacy, або «обізнаність людини щодо корисного харчування» та demitarian – «людина, яка вдвічі скорочує свій м'ясний раціон».

Хоча сучасний стан розвитку людства іменують «постфеміністичним періодом», лінгвістичні інновації свідчать, що боротьба жінок не стільки «за свої права», скільки за своє місце в суспільстві, продовжується, про що свідчать окремі словотвори, як от, glass ceiling – «бар'єри, що стоять на шляху жінок і представників певних етнічних і соціальних груп у їх діловій кар'єрі», або glass wall – «бар'єри, на шляху прийняття жінок в робочий колектив». Жінки вимагають від уряду прийняття заходів, спрямованих на створення для них сприятливих умов для кар'єрного росту, забезпечення їм можливостей займати важливі посади в організаціях. Такі заходи позначаються телескопізмом womenomics, а жінок, які беруть активну участь і боротьбі за свої права, іменують новотвором shero.

Поповнюється лексика та фразеологія, які пов'язані з позначеннями та характеристиками поколінь людей. Перш за все, це стосується молодого покоління, особливості якого відображаються низкою образних фразеологічних поначень: generation scroll – «сучасна генерація людей, які практично нічого не читають, крім новин на комп'ютері та на мобільному телефоні», clipped wing generation – «генерація молодих людей, які не можуть бути незалежними від своїх батьків з економічних причин», switch and swipe generation – «молоде покоління, яке, вважається, зазнало набагато більше змін у житті порівняно з батьками, особливо стосовно роботи, життя, особистісних стосунків». Певну вагу приділено і старшому поколінню: grey tsunami – «значна кількість людей похилого віку у XXI столітті внаслідок зростання тривалості життя», silver striver – «людина, яка продовжує працювати після досягнення пенсійного віку».

Чимало інноваційних словосполучень стосуються сучасних родинних відносин: Skype family – «родина, в якій один із батьків знаходиться за кордоном і спілкується з сім'єю через Скайп», lead parent – «той із батьків, який суттєвіше та сумлінніше виконує свої батьківські обов'язки, ретельніше піклується про дітей», deputy parent – «той із батьків, який абияк виконує свої батьківські обов'язки, недостатньо піклується про дітей».

У сфері виховання та освіти відбуваються зміни, спричинені новими підходами та методиками, що відобразилося у певних новотворах: flipped learning – «форма навчання, при якій учні та студенти знайомляться зі змістом завдання вдома, а класні заняття призначені для практичного закріплення та обговорення вивченого матеріалу», flexi schooling – «гнучка система освіти, при якій учень відвідує заняття в школі лише кілька днів на тиждень, а решту часу самостійно навчається вдома (як правило, за допомогою старших членів сім'ї)», free-range parenting – «метод виховання дітей з наданням їм свободи дій з метою формування у них самостійності та відповідальності», unschooling – «концепт і метод освіти, який передбачає, що діти і підлітки самі спрямовують своє навчання згідно з власними інтересами, а не з офіційно визначеної програми».

В загальному, інновації англійської мови останніх десятиріч відображають і підтверджують значні зміни практично в усіх сферах життя англійського соціуму, причому в таких інноваціях чітко проглядається акцент на вербалізації нових форм і засобів соціальної комунікації в умовах інформаційної революції.

ДУХОВНА КУЛЬТУРА – ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Побачив світ практичний посібник «Виховання духовності та культури дітей дошкільної та початкової освіти», який підготувала кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри мистецьких дисциплін і методики їх навчання Світлана Гуральна. Посібник рекомендовано до друку Вченою радою факультету соціально-педагогічної освіти Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Видання рецензували кандидат педагогічних наук, доцент Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка Оксана Писарчук і науковці нашої академії – доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і початкової освіти Ірина Онищук і кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри мистецьких дисциплін і методик їх навчання Ліна Ільчук. У книзі подано систематизовані в змістово-хронологічному порядку авторські сценарії свят для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку з охопленням усього календарного року. Видання адресоване педагогам музичного мистецтва, музичним керівникам дошкільних навчальних закладів, учителям початкових класів загальноосвітніх шкіл і викладачам гуманітарних факультетів закладів вищої педагогічної освіти.

Авторка посібника виходить із тієї тези, що мистецтво здатне через одухотворення довкілля змінювати людину, формувати і розвивати її духовну культуру, збагачувати високими духовно-моральними та інтелектуальними якостями. Вона нагадує, що вже в античному світі педагоги знали про благотворну дію різних видів мистецтва на становлення та розвиток особистості, зокрема, вони вважали, що звуки і кольори здійснюють універсальний вплив на внутрішній стан людини: червоний колір – на життєву енергетику, синій – на внутрішній спокій, жовтий – на життєву динаміку. Тож педагоги, спрямовуючи свою діяльність на організацію змістовного і продуктивного навчання та виховання дітей, звертаються до творчих, особливо ефективних

методів впливу на внутрішній світ дитини, які знаходять у мистецькій сфері. Адже сукупна дія музики, хореографії, драматичного і образотворчого мистецтва сприяє не тільки активному засвоєнню та закріпленню одержаних знань, умінь і навичок, а й утверджує духовність, формує здатність духовного сприйняття світу та усвідомлення себе у цьому світі.

У практичному посібнику подано вже апробовані в практиці навчально-виховної роботи в початкових класах загальноосвітніх шкіл і дошкільних закладах освіти сценарії різноманітних свят. Всі сценарії містять театралізовано-ігрову, музичну і танцювальну компоненти; в них передбачено перелік і опис необхідних реквізитів, детально описані дії учасників свята, вимоги до їх образу та характеру, до їх театралізованої поведінки – все це допомагає відчути творчу глибину й образність, культурно-історичну специфіку і єдність із народними традиціями змісту і форм сучасного мистецтва, їх ролі в розширенні та поглибленні основ гуманітарних знань і духовного світосприйняття дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку. Авторка переконує, що досконалі картини барвистих дитячих свят додадуть натхнення та енергетики у творенні прекрасного традиційного у поєднанні з прекрасним сучасним заради успішного виховання гармонійно сформованої творчої особистості.

Посібник містить п'ятнадцять авторських сценаріїв театралізованих святкових дійств, приурочених традиційно визначним дням і етапам календарного року. Для Новорічних святкувань запропоновані сценарії «Новорічний карнавал» і «Новорічна пригода Сімки. Подорож у часі». Належна увага приділена традиційним релігійним святам українського народу, про що засвідчують сценарії «Різдво у господині», «Різдвяна казка», «Великдень», «Гаївки на Великдень» і «Святий Миколай». Вшановують пори року і розповідають про їх особливості сценарії «Весняні фантазії», «Ой на Івана, ой на Купала», «Осінній ярмарок», «Осіннє свято з музичним акцентом». Використано мотиви відомих дитячих казок і творів дитячої літератури в розробках сценаріїв свят «Весняні пригоди Пітера Пена» і «Червона Шапочка». Господарсько-побутова тематика прозвучала в тематичному сценарії «Мандруємо на ярмарок». І, звичайно, авторка посібника не могла обійти такої теми, як «Випускний у дитячому садку» («Випускний у ДНЗ»).

Слово про практичний посібник нашого молодого науковця-музикознавця, кандидата мистецтвознавства Світлани Гуральної сказав член Національної спілки журналістів України Богдан Плекан: «Духовність – через образність, народність, звичаєвість культури і через сучасність – саме до такого висновку я прийшов після опрацювання цього практичного посібника…Серед педагогів і тепер, як і завжди, не тільки точаться, а й буквально полум'яніють гострі дискусії про принципи, основи і методи виховання особистості». Автор післяслова резонно визначає три суттєвих складових людської особистості: духовність, освіченість і культура. І серед них домінантними називає духовність і культуру, бо, на його думку, ніякі знання та ні з яких галузей науки не здатні сформувати людську особистість, бо не мають того, що й «сьогодні для людства незбагненне – душі». Саме тому здійснювана комп'ютеризація розвитку дітей, незважаючи на окремі її позитиви, не може замінити і ніколи не замінить батьківсько-родинного та вчительського виховання дітей. У такому контексті, вважає автор післяслова, даний практичний посібник має особливе значення. Науковець-музикознавець вдало і творчо-адаптивно поєднала широкий аспект народної духовності з елементами християнської обрядовості та етики і кращих надбань національної та світової літератури для дітей. Згаданий посібник – оригінальна фахова робота з поєднанням етноукраїнського і зарубіжного елементів духовної культури, які авторка пропонує для комплексного використання у навчанні та вихованні дітей наймолодших вікових категорій.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ДОВКІЛЛЯ – НЕРОЗРИВНІ

Саме на такій фундаментальній ідеї побудований навчально-методичний посібник, підготовлений колективом авторів і опублікований у Видавничому центрі Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Над посібником працювали наші науковці, члени кафедри теорії і методики трудового навчання і технологій, кандидати педагогічних наук, доцент Іван Білосевич і доцент кафедри Марія Олексюк, а також кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційно-обчислювальних систем і управління Західноукраїнського національного університету (до 2020 року – ТНЕУ) Григорій Сапожник. Видання рекомендоване до друку Вченою радою Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Рецензентами виступили доктор технічних наук, завідувач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського ДПУ імені Павла Тичини, професор Т.Н.Азізов, кандидат технічних наук, доцент кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка І.Й.Бочар і кандидат технічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін і технологій та цивільної безпеки Рівненського ДГУ Б.Ф.Шамсутдінов.

Автори посібника виходять з того, що однією із найважливіших вимог до сучасних технологій та новітніх технічних засобів виступає забезпечення надійності та повної безпеки процесу їх експлуатації. Для застосування таких технологій і технічних засобів потрібні висококваліфіковані спеціалісти, здатні рекомендувати і застосовувати ефективні заходи з профілактики виробничого травматизму, запобігання професійним захворюванням працівників та уникнення кризових ситуацій у навколишньому середовищі. Саме з такою метою у вищих навчальних закладах при підготовці фахівців відповідного профілю здійснюється вивчення освітніх компонентів «Охорона праці та навколишнього середовища», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі». Результати наукових досліджень на виробництві стають основою постійного вдосконалення законодавства з охорони праці, яке нормативно утверджує такі умови праці та відпочинку, за яких було б забезпечено максимальну довготривалість активної життєдіяльності людини при повному розкритті її творчих і продуктивних здібностей. Звідси випливає і завдання даного навчально-методичного посібника: надання допомоги майбутнім фахівцям в одержанні знань з охорони праці та навколишнього середовища, формування професійного інтересу до здоров'язберігаючих і природоохоронних проблем, особливо до поліпшення умов праці у відповідній виробничій сфері.

Охорона праці як система правових, технічних, економічних і санітарно-гігієнічних заходів, спрямованих на створення здорових і безпечних умов праці, є одним із пріоритетних соціально-економічних завдань держави в галузі гарантування прав громадян. Важливо знати і враховувати, що в процесі праці людина цілеспрямовано взаємодіє з виробничим середовищем у кількох його виявах і форматах: і як із соціальним явищем, і як із феноменом технічного і природного характеру, і як із сукупним результатом взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин. Особливість та неперехідне значення охорони праці полягає в тому, що вона підходить до трудового процесу з позицій забезпечення здоров'я та життя працівників, які зазнають впливу багатьох виробничих чинників, різноманітних за своїм походженням, формами прояву, характером і наслідками дії. Такий вплив стає шкідливим чи просто несприятливим при розбалансованості системи «Людина – виробниче середовище» з причини відхилення кількісних показників і якісних характеристик виробничих чинників від нормативного рівня, що ускладнює функціонування людини як учасника процесу створення матеріальних благ чи надання відповідних послуг.

У навчально-методичному посібнику здійснена чітка градація виробничих чинників за критерієм їх впливу на життя та здоров'я працівників. Зокрема, виробничі чинники, дія яких за певних умов спричинює пошкодження організму (дає травми) або раптове і різке погіршення здоров'я (приводить до захворювань), обумовлює зниження працездатності людини, відносяться до небезпечних або шкідливих. В загальному, до небезпечних виробничих чинників відносять такі, що загрожують виробничим травматизмом, а до шкідливих – ті, що стають причиною професійних захворювань. Наголошено, що у зв'язку з комплексною механізацією та автоматизацією трудових процесів, запровадженням новітніх систем управління виробничими процесами, зокрема комплексів «людина–машина», виробничі функції людини зазнають суттєвих змін і разом із цим змінюються чинники, які впливають на формування умов праці. В основному, вони послаблюють фізіологічну систему людини, знижують її працездатність, і, як наслідок, зростає кількість нещасних випадків, викликаних небезпечними технологічними та психофізіолоргічними умовами праці.

Ситуація з охороною праці ускладнюється і тим, що поява ускладнених видів трудової діяльності, зумовлених технічним прогресом, виставляє підвищені стандарти стосовно рівня та змісту функціональних фахових обов'язків, швидкості виконання виробничих операцій, вимагає особливої точності та надійності їх результатів. Це актуалізує необхідність комплексного вивчення праці в сучасному технологічному її оформленні з метою гарантування безпеки учасників трудового процесу. Особливого значення набуває створення оновленої системи стандартів безпеки праці та оперативного впровадження їх у виробничу практику.

Для такої роботи необхідним виступає взаємозв'язок охорони праці з іншими науками про працю: фізіологією праці, гігієною, психологією праці, ергономікою. Якщо фізіологія праці вивчає функціонування людського організму під час трудової діяльності, гігієна праці аналізує трудову діяльність і виробниче середовище в аспекті їх впливу на людський організм, то психологія праці досліджує психологічні аспекти та закономірності трудової діяльності людини, а інженерна психологія вивчає психологічні особливості людини при її взаємодії із технічними засобами – і до них долучається ергономіка як наука, предметом якої виступає вплив на людину сучасних засобів виробництва в системі «людина–машина–виробниче середовище».

З охороною праці нерозривно пов'язана техніка безпеки як система організаційних заходів і технічних засобів, що запобігає впливу на працюючих небезпечних виробничих чинників. Сюди ж відноситься і пожежна безпека як убезпечення виробничих об'єктів і працюючих від виникнення та розвитку пожежі з метою захисту матеріальних цінностей, здоров'я і життя учасників виробничого процесу. Вирішення цієї проблеми набуває особливої актуальності в сучасних соціально-економічних умовах, в яких актуалізується потреба мінімізації екологічних ризиків, що виникають внаслідок взаємодії виробничого середовища із природним довкіллям як середовищем життєдіяльності людини та джерелом сировинних ресурсів для продуктивної діяльності людства.

Навчальний курс «Охорона праці та навколишнього середовища» – це соціально-технічна дисципліна, спрямована на формування у майбутніх фахівців знань щодо стану і проблем охорони праці, науково обґрунтованих методів гарантування безпеки праці, збереження здоров'я і працездатності людини, а також виховання в них активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників відносно завдань та результатів виробничої діяльності. Виконання навчальних завдань і досягнення освітніх цілей, передбачених даним курсом, вимагає застосування досягнень соціально-правових, технічних і медичних наук.

Головні предмети навчального курсу – людина у виробничому процесі, нормативно-правова основа і система заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини, життя, здоров'я і матеріальних цінностей користувачів послугами та продуктами виробництва. Методологічною основою курсу виступає науковий аналіз умов праці, технологічних процесів і технологічного устаткування, причин і ймовірності виникнення аварійних ситуацій та появи небезпечних чинників, на основі чого розробляються заходи з їх попередження або мінімізації їх наслідків. Це обумовлює основне завдання охорони праці – звести до мінімуму ймовірність нещасних випадків або професійних захворювань працівників з одночасним забезпеченням сприятливих умов для досягнення найвищого рівня продуктивності праці.

Цілком обґрунтовано автори посібника значну увагу надають ергономіці, яка вивчає проблеми економного розподілу та узгодження функцій між людиною і машиною, обґрунтовує оптимальні вимоги стосовно засобів і умов їх взаємодії, в результаті чого забезпечується раціональне поєднання фізичних і духовних можливостей людини з техніко-технологічними характеристиками машини і на цій основі здійснюється відповідний, точніше, оптимальний і ефективний розподіл функцій у системі «працівник–техніка–виробництво». Для організаторів виробництва ергономіка формулює чіткі вимоги: економічні – вибір безпечного обладнання й оптимальних умов праці, виключення зайвих трудових затрат і раціональна організація робочого місця; психофізіологічні – забезпечення відповідності виробничих навантажень фізіологічним можливостям людини, раціонального режиму праці та відпочинку; психологічні – забезпечення відповідності трудових, професійних навичок з можливостями працівника у сприйнятті, пам'яті та мисленні; антропометричні та біомеханічні – встановлення відповідності технічних параметрів знарядь праці особистісним характеристикам людини; гігієнічні – створення оптимальних умов для безпечного функціонування людського організму; естетичні – забезпечення відповідності виробничого середовища естетичним потребам працівників; соціальні – підвищення рівня професійної підготовки працівників і ефективності управління виробничими процесами. Зазначається, що в період інтенсивного впровадження новітньої техніки у виробництво актуалізується проблема оптимізації взаємозв'язків людини з машиною та виробничим середовищем взагалі.

Навчально-методичний посібник складається із п'яти розділів: «Правові та організаційні основи охорони праці», «Основи гігієни, фізіології праці та виробничої санітарії», «Охорона навколишнього середовища. Біологічна та екологічна безпеки», «Основи техніки безпеки», «Пожежна безпека». Кожна тема завершується відповідною системою контрольних запитань. Видання містить широкий і різноформатний комплекс тестових завдань до кожної із навчальних тем. Також подано зразки тестових завдань до модульного контролю знань з навчальних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі». Пропонується широкий перелік спеціальної літератури.

В першій темі характеризується законодавча і нормативна база охорони праці в Україні. Зокрема, йдеться про державне управління охороною праці та про організацію охорони праці на об'єктах господарювання. Тут приділена увага плануванню та фінансуванню охорони праці, контролю за дотриманням її принципів та норм. Окремо висвітлюється розслідування та облік нещасних випадків, аварій, виробничого травматизму та професійних захворювань на виробництві. Другий розділ посібника висвітлює санітарно-гігієнічні параметри виробничого середовища та характеризує заходи щодо забезпечення сприятливих умов праці на підприємствах. Тут же безпосередньо розглядаються питання освітлення і технічної естетики виробничих приміщень, захисту працівників від шуму та вібрації, інших негативних виробничих чинників. В третьому розділі описуються основні об'єкти та принципи охорони навколишнього середовища, говориться про організацію моніторингу за його станом. Розкрито поняття екологічної та біологічної безпеки, біологічного захисту. Окремо вирішуються проблеми охорони атмосферного повітря, водних ресурсів і надр, раціонального використання землі, охорони рослинного і тваринного світу. В розділі, що стосується основ техніки безпеки, розглядаються правила надання першої медичної допомоги при нещасних випадках і виробничих травмах. Особлива увага приділена правилам електробезпеки. Виокремлена проблема пожежної безпеки. В цьому розділі знаходимо основні поняття та визначення пожежної безпеки, характеристику системи попередження пожеж і організаційно-технічних заходів пожежного захисту.

Автори посібника підкреслюють, що Міністерство освіти і науки України у співпраці з відповідними відомствами організовує курси та факультети для підготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці, навчальні програми яких погоджуються з Державним комітетом України з нагляду за охороною праці. Згаданий Держкомітет, здійснюючи комплексне управління охороною праці, координує діяльність державних органів, окремих організацій та виробничих об'єднань, асоціацій, добровільних об'єднань спеціалістів і окремих громадян, що розв'язують як проблемні, так і окремі практичні питання покращення умов і забезпечення охорони праці.

ВІТАЄМО!

Атестаційна комісія МОН України присвоїла вчені звання науково-педагогічним працівникам нашого навчального закладу:

ЧИК Денис Чабович
доктор філологічних наук, професор

ГОЛОВАТЮК Людмила Михайлівна
кандидат біологічних наук, доцент

СЕМЕГИН Тетяна Станіславівна
кандидат філологічних наук, доцент

НАША МОНОГРАФІЯ – В КАТАЛОЗІ БІБЛІОТЕКИ КОНГРЕСУ США

«Безперервне навчання: тенденції, виклики і перспективи» – тема колективної монографії, опублікованої англійською мовою видавництвом Primedis eLauneh |(м. Бостон, США). Книга побачила світ за загальною редакцією В.Є.Бенери та Н.М.Дем'яненко і рекомендована до друку Вченою радою Кременецької ОГПА імені Тараса Шевченка. У монографії представлено шість тематичних розділів, сформованих за результатами науково-аналітичних досліджень їх авторів: науковців нашої академії, доктора педагогічних наук, професора В.Є.Бенери, докторів педагогічних наук, доцентів І.А.Онищук і М.Ф.Шмир, кандидата педагогічних наук, доцента Л.М.Кравець, а також аналітиків-дослідників з інших науково-освітніх інституцій України: А.М.Бойко, Н.М.Дем'яненко, О.В.Малихіна.

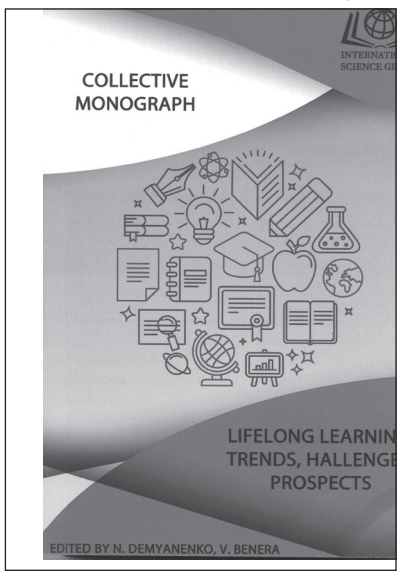

Автори монографії у своїх дослідженнях розглядають шляхи інтернаціоналізації та розвитку безперервного навчання у цивілізаційному вимірі, аналізують світові тенденції та напрямки розвитку безперервного навчання, характеризують систему безперервного навчання, розглядають теорію та практику неформальної та інформальної освіти, обґрунтовують індивідуальну підтримку людини у відкритому освітньому просторі, а також презентують інноваційні андрагогічні технології організації освітнього середовища. Видання рекомендується науковцям, дослідникам психолого-педагогічних і освітніх проблем розвитку освіти дорослих в Україні та в міжнародному науково-освітньому просторі, а також фахівцям-педагогам відповідних профілів.

Перший розділ монографії «Безперервне навчання: цивілізаційний вимір, український досвід» відкривається статтею Н.М.Дем'яненко «Ідея «безперервного навчання» у глобальному освітньому просторі: історія, проекція в перспективу» і продовжується дослідженням цього ж автора «Етапи становлення, зміст і актуальність, умови підготовки педагогічних кадрів для освіти дорослих (андрагогів і герогогів) в Україні (досвід кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ ім. М.П.Драгоманова). У розділі поміщена стаття нашого науковця М.Ф.Шмир і її співавтора О.В.Малихіна «Безперервне навчання: цивілізаційний вимір».

Тематика другого розділу – «Сучасні моделі університетської освіти». Він представлений дослідженням В.Є.Бенери «Тенденції супроводу практичної підготовки майбутніх спеціалістів із соціальної роботи: європейський вимір». У третьому розділі «Андрагогічні технології в організації освітнього середовища» опубліковані роботи «Репетиторство як засіб індивідуалізації освітнього простору» (А.М.Бойко) та «Інтегрована технологія моделювання ситуації в організації освітнього середовища» (Н.М.Дем'яненко).

«Теорія та практика неформальної та інформальної освіти» – проблематика четвертого розділу, яку конкретизують статті «Інформальна освіта як ресурс професійного розвитку майбутнього вчителя» (В.Є.Бенера) і «Методичні аспекти організації навчального процесу в закладах освіти» (Л.М.Кравець). «Інноваційні дидактичні технології в освітньому середовищі університету» склали зміст наступного розділу, який представлений трьома дослідженнями наших авторів. І.А.Онищук висвітлена «Культура самовираження майбутніх педагогів та її розвиток у сучасному культурному та освітніх просторах закладу вищої освіти», а В.Є.Бенерою розкрите «Індивідуальне забезпечення професійного розвитку особистості майбутнього вчителя» і «Кураторська підтримка у соціальній роботі (на прикладі Вармінсько-Мазурського університеті в Ольштині та Поморської академії в Слупську – Республіка Польща)». Заключний, шостий розділ «Герогогіка в системі безперервного навчання» містить статті Н.М. Дем'яненко «Герогогіка в соціокультурному та науковому вимірах» і «Особливості розробки Положення та Програми Інституту літніх людей (третього віку)».

Публікація колективної монографії «Безперервне навчання: тенденції, виклики і перспективи» стала помітним явищем у науково-методичному забезпеченні процесу підготовки спеціалістів і якісно та відчутно поповнила фаховий книжковий фонд бібліотеки нашого навчального закладу.

МУЗИКОЗНАВЦІ – ШКОЛЯРАМ НУШ

За рекомендацією Вченої ради факультету соціально-педагогічної освіти Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка Видавничим центром нашого навчального закладу опубліковано навчально-методичний посібник «Шкільні пісні у супроводі баяна (акордеона) на основі Типової освітньої програми Нової Української Школи (3 клас)», який підготували науковці кафедри мистецьких дисциплін і методик їх навчання, кандидат мистецтвознавства, доцент Оксана Легкун і член цієї ж кафедри Валерій Яскевич. Видання рецензували доктор педагогічних наук, завідувач кафедри мистецьких дисциплін і методик їх навчання, професор О.Н.Дем'янчук і заслужений артист України, завідувач кафедри гри на музичних інструментах Рівненського державного гуманітарного університету, доцент О.Л.Івченко.

Навчально-методичний посібник розроблено у відповідності з принципами та положеннями Концепції Нової Української Школи й адресовано здобувачам вищої педагогічної освіти мистецького профілю, викладачам і вчителям музичного мистецтва. У книзі здійснено переклад музичного супроводу для баяна (акордеона) пісенного репертуару, який відповідає вимогам навчальної програми предмету «Музичне мистецтво» для учнів третього класу закладів загальної середньої освіти. Видання містить відомості про життєтворчість відомих композиторів, твори яких пропонуються до вивчення; тут же повідомлені інформаційні ресурси окреслених пісень, запропоновано словник естетичних емоцій для визначення характеру звучання, виокремлено найбільш типові помилки й ускладнення, що виникають у роботі вчителя музичного мистецтва, та запропоновано шляхи їх подолання.

Автори посібника зазначають, що сучасна педагогіка розглядає урок як динамічну варіативну форму організації процесу цілеспрямованої навчально-пізнавальної взаємодії вчителя й учнів, спрямованої на вирішення конкретно окреслених даним навчальним предметом освітніх завдань. Особливе місце належить уроку музичного мистецтва, який виступає основною формою музичної освіти та музично-естетичного виховання як молодших школярів, так і учнівської молоді старшого віку. Зрозуміло, як шкільний предмет, урок музичного мистецтва відповідає основним вимогам і спрямований на виконання тих завдань, які ставляться перед педагогами та учнями на уроках з інших предметів, що передбачаються навчальними планами сучасної загальноосвітньої школи. Однак принципова особливість уроків з музичного мистецтва полягає в тому, що навчальне спілкування учнів із музикою передбачає «переінтонування» змісту загальнодидактичних вимог у відповідності з їх спрямованістю на осягнення музики як мистецтва, що зумовлює необхідність врахування вчителем особливостей уроку з музики як уроку мистецтвознавчого, покликаного озброїти учнів знаннями, навиками та вміннями музично-мистецького спрямування та характеру.

У вступному слові до видання наші науковці підкреслюють: «Музика має сприйматися як живе й захоплююче мистецтво, тому таким же живим і захоплюючим має бути навчання музики. Якщо вчитель приходить на урок з бажанням разом із учнями відчути радість спілкування з музикою, то цим він налаштовує на таке сприйняття і дітей». Щоб забезпечити такий підхід до навчання школярів музики та для їх мистецько-естетичного виховання, автори посібника компонували його змістовий матеріал на основі аналізу наукових і методичних розробок із музичного мистецтва, причому, врахували доробок сучасних українських композиторів, і, що особливо важливо, узагальнили власний досвід викладання мистецьких дисциплін у закладах вищої освіти. Вони доклали максимуму зусиль для досягнення основної мети – забезпечити якісну підготовку майбутніх учителів музики на основі освоєння шкільного пісенного репертуару на заняттях з основного музичного інструменту та практичного застосування отриманих знань і практичних навиків на уроках музичного мистецтва під час навчальної практики у закладах загальної середньої освіти. Саме цей підхід обумовив використання сучасних дидактичних засобів навчання, передбачених вимогами концепції Нової Української Школи.

Важливо, що в навчально-методичному посібнику враховані змістові особливості систем загальної та професійної музичної освіти, що історично склалася в Україні. Зміст посібника включає та об'єднує і традиційні розділи педагогіки (дидактика, теорія виховання, педагогічна майстерність), і спеціальні, безпосередньо пов'язані з підготовкою музикантів-педагогів (музичне сприйняття, музична інтерпретація, музична імпровізація).

Музично-методична конкретика посібника представлена українськими народними піснями «Ой на горі жита много», «Грицю, Грицю, до роботи!» і колядкою «Добрий вечір тобі, пане господарю!», а також польською народною піснею «Зозуля». У включених до посібника музичних творах звучить шкільна тематика: «Школа – весела сім'я», «Дружба», «Я малюю», «Шкільна пісня», «Пісенька про чистоту». Багато уваги приділено прекрасній українській природі: «Кольоровий світ», «Промінчик», «Осінь», «Вже надходить ніч чарівна», «Зимонька жартує», «Прийди, весно», «Весняні котики». Не забули автори і про хореографічне мистецтво – запропонували до вивчення «Гопак» на слова Л. Ямкового а музику О. Злотника.

Цікаво побудований розділ «Відомості про композиторів». Зокрема, подана інформація про Марію Мазур – авторку змістовно багатих музичних збірок для дітей. Йдеться і про Назара Савка – композитора і виконавця, учасника шоу «Голос країни» та відбіркових турів «Євробачення», сина солістки легендарної «Смерічки» Марії Ісак, першої виконавиці пісні «Водограй» Володимира Івасюка. Згадано імена блискучого педагога-піаніста минулого сторіччя Віктора Косенка, володарки Гран-прі на всеукраїнських і міжнародних фестивалях Наталії Май, автора музичних збірок для дітей, музиканта, диригента і композитора, тернополянина Олега Зозулі, барда і композитора, вінничанки Зої Красуляк, народного артиста України, члена Спілки композиторів України Олександра Злотника, поета-пісняра з Івано-Франківщини, керівника творчого об'єднання «Немеркнуче сяйво» Ігоря Танчака, української композиторки з Вінничини, лауреатки багатьох пісенних конкурсів Ольги Янушкевич.

Автори посібника подають інформаційно-методичну довідку про українські народні пісні, колядки та щедрівки, називають конкретні електронні адреси інформаційних ресурсів щодо включених до книги музичних творів. Беззаперечне практичне і методологічне значення має словник естетичних емоцій для визначення характеру звучання, в якому для кожного із 27 зафіксованих основних настроїв запропоновано та розтлумачено по 10–20 їх варіантів для кожного(!). Практично корисними для вчителя музики будуть названі авторами посібника 26 виразних характеристик динаміки, 31 – тембру, 23 – гармонії, 35 – мелодії, 27 – ритму, 32 – темпу, по 20 – штриха і регістру. В цьому – не просто «суха» методична статистика, а конкретна і предметна методична допомога вчителю музики в його мистецько-педагогічній творчості.

Окремо приділена увага вимогам до підготовчої музичної інформації. Такі вимоги вчителя музики застерігають та спрямовують, йому пропонують і нагадують: вступне слово має бути лаконічним і емоційним; вивчення музичного твору за структурною схемою, яка включає історію його створення та зміст, дані про авторів і виконавців, особливості виконання, емоційне навантаження; музичний твір повинен мати просторово-часові характеристики (зв'язок із соціальними реаліями); у вивченні музичного твору мають гармонійно поєднуватися образність та емоційність; інтерес до музичного твору має бути стійким і динамічним; необхідно уникати стереотипів, які шкідливі для всякого мистецтва.

Особливо корисним у практичному відношенні бачиться розділ посібника, де йдеться про найбільш типові помилки та ускладнення, що виникають у діяльності вчителя музики. На основі аналізу таких помилок і ускладнень автори посібника пропонують, насамперед, включити в зону «слухання» всіх присутніх на занятті, тобто тримати в полі зору всю аудиторію, змінювати тональність голосу у відповідності зі змістом навчального матеріалу, не зловживати швидкістю мовлення, методом самоаналізу уникати слів-паразитів, зберігати логічну канву вивчення теми, використовувати наочність і технічні засоби навчання, сприяти самостійності учнів у виконанні ними навчальних завдань, цілеспрямовано розподіляти власну увагу та зосереджувати увагу учнів на найважливіших елементах теми, особливу увагу і такт виявляти при контролі знань та вмінь учнів, вміти нейтралізувати відхилення від навчальної дисципліни без втрати навчального часу, забезпечити об'єктивність в оцінюванні знань учнів, завжди враховувати їх інтелектуальні та творчі можливості та формувати в них віру в такі можливості, самокритично аналізувати власну вербальну та невербальну поведінку на занятті, забезпечити розумний підхід у власному вияві серйозності та гумору до своїх учнів, уникати авторитарно-командного стилю у взаєминах із учнями, забезпечити підхід до кожного учня як до неповторної особистості.

У навчально-методичному посібнику запропоновано необхідний список навчально-методичної літератури, позитивними рисами якого є його наповнення виданнями останніх років, звернення до національних теоретичних і навчально-методичних літературних джерел, а також до відповідних електронних ресурсів.

(З матеріалами наукової частини академії)

ДО ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ

Назар БАГНЮК, Юлія КОНОНЬЧУК

Кафедрою історії та методики її навчання нашої академії спільно з колективом Кременецької центральної бібліотеки імені Юліуша Словацького підготовлена і проведена краєзнавча конференція «Волинське Тернопілля: на шляху до незалежності». До цього важливого заходу, приуроченого 30-річчю незалежності Української держави, активно долучилися студенти спеціальності «Історія» – члени Студентського історичного клубу «Десятий легіон», завідувач кафедри доктор історичних наук, професор Ірина Скакальська, директор бібліотеки Оксана Вальчук-Тимчук і головний редактор книгозбірні Сергій Синюк. Модераторами наукового заходу виступили Ірина Скакальська та Сергій Синюк.

Ольга Ониськів: «Чужі» на своїй землі

Цікавий підхід до висвітлення проблематики конференції продемонструвала четвертокурсниця Ольга Ониськів у власній науковій розвідці «Від історії родини – до історії України», де вона розкрила одну із чорних сторінок в історії України і Польщі – насильницькі переселення українських родин із Закерзоння, що робилося з метою протидії Українській повстанській армії і націоналістичному підпіллю. Згадані процеси юна авторка розглядає на основі спогадів переселенки із села Задуброве Ярославського повіту Ольги Робак, яка дала яскраві свідчення про трагічну депортацію українців до початку сумнозвісної операції «Вісла».

Студентка підкреслює, що тисячі українських родин були змушені жити під ворожим гнітом, в засланнях далеко від рідної землі, в окупаціях. Багато сімей були насильно переселені із власних домівок. Кожна українська сім'я має власну історію. І саме з цих родинних історій твориться велична історія незалежної України. Саме зараз, у важкий для України час, вивчення правдивої історії, висвітлення всіх «білих плям» її трагічної історії є надзвичайно важливим. В повоєнний час великі групи народів опиняються за межами своїх держав проти власної волі. Така доля очікувала і багатьох українців. 26 липня 1944 р. був установлений кордон між СРСР та Польською державою. Але такі межі двох держав нікого не задовольняли, адже СРСР прагнув приєднати до своїх територій Лемківщину, Холмщину та Перемишль, а польська сторона мала намір зберегти свої території в межах Львова й Закарпаття Це все спричинило підписання угоди між СРСР та Польщею 9 вересня 1944 року про взаємний обмін населенням, яке проживало у прикордонних зонах. У договорі зазначалося, що переселення є лише добровільним.

Здебільшого давали згоду на переселення лише ті, що втратили своє майно, не мали за що жити, та боялися переслідувань зі сторони поляків. Але із самого початку цих подій було зрозуміло, що українці, які проживають на території Перемишльського, Ярославського, Любачівського та іншого повітів, не захочуть залишати ці краї, бо вважають їх рідними.

Для врегулювання проблеми переселення було проведено конференцію у Варшаві з участю представників польської влади та українських громад. Українці висловили бажання залишитися на території проживання, користуючись тим, що переселення відбувається за добровільною згодою, а ті українці, які хотіли виїхати, вже переселилися. Крім цього, представники українських громад сформували окремі вимоги: відновлення українських шкіл, гарантування рівних прав і свобод, припинення переселення. Польська сторона прийняла до уваги ці вимоги, але їх виконання відкладала, та порушила дану обіцянку щодо добровільного переселення – вдавалася до примусового виселення українців.

Для цього були організовані спеціальні військові підрозділи, які часто до мирного українського населення застосовували методи терору, зокрема, знищували цілі поселення українців; влада позбавляла українців права власності на землю, не визнавала українських шкіл, руйнувала православні церкви. Переселення та масові репресії активізували дії Української повстанської армії, яка складала велику загрозу для тоталітарного польського режиму. Значна частина українців залишилася на Закерзонні, тож польська влада розпочинає шукати шляхи остаточної ліквідації українського населення на цих територіях. Готується операція «Вісла», до основного завдання якої відносять і ліквідацію загонів УПА на території Польщі. Уже 28 квітня 1947 р. о 4 годині ранку розпочинається операція, яка закарбувалася в пам'яті багатьох українських родин: польські війська оточили всі поселення українців і дали їм на збори тільки 2-3 години. Така доля чекала багатьох українських родин, які в післявоєнний період були переселені із Польської Республіки.

Дослідниця-студентка завершує свою розвідку словами: «Події депортацій стали горем для нашого народу, вони поламали долю багатьох тисяч людей, змусили українців назавжди покидати рідний дім, залишивши в ньому спогади про все своє життя. На жаль, вже ніхто з них назад не повернувся як власник будинку, а, як закордонні гості, аби на кілька хвилин полинути у спогади, згадати, як жили, як росли, як зустріли долю, як ростили дітей. Цей злочин має бути визнаний польською стороною, адже українське населення тільки просто хотіло жити на своїй землі та мати автономію, а в перспективі – незалежну Україну».

Олена Сорока: За свідченнями археології

В роботі «Археологічні знахідки Юрія Шумовського на Волині» майбутній вчитель історії Олена Сорока інформує про археологічні знахідки Юрія Шумовського – нашого краянина, археолога та священика, вихідця із Мирогощі, що на сусідній Дубенщині, який навчався у Дубенській гімназії та Кременецькій духовній семінарії, освіту археолога здобув у Варшавському університеті, якого знають як активного представника культурно-просвітницької діяльності та в житті якого археологія займала особливе і значуще місце.

Юрій Шумовський як волинський делегат Варшавського археологічного музею офіційно провів розкопки біля рідного села Мирогощі, де знайшов багато неолітичних знарядь праці та кераміки, що належали до Трипільської культури. Цими його здобутками зацікавилися музеї Польщі та Український національний музей у Львові. В 1934 --35 рр. – нова знахідка молодого вченого: тут же, біля Мирогощі, він відкрив добре збережені поховання неолітичного періоду, які викликали сенсацію в археології Польщі. В могилі було багато начиння з орнаментом культури шнурової кераміки. Про це відкриття писала польська преса. Подивитись відкриття,приїжджали вчені-археологи з Вільна, Кракова, Львова, Познані та Варшави.

Згодом неподалік від попереднього відкриття Юрій Шумовський розкопує курган, де знайшов чоловічий скелет епохи Середньовіччя з мідним образом св. Миколая Чудотворця на грудях. За припущенням археолога, це міг бути християнський місіонер-монах, що прибув на Волинь в XII-XIII ст. Трохи пізніше дослідником були знайдені поховання лужицької культури. У селі Вілігори, що поблизу Рівного, Юрій Шумовський віднайшов рештки палеомастодонта – предка мамонтів та слонів. Це була перша знахідка кісток цієї праісторичної тварини в Україні.

Свої археологічні знахідки археолог повинен був відправляти у Варшавський музей, але давав себе знати патріотизм дослідника і археолог-українець намагався передавати свої знахідки у відповідні установи Львова, Луцька, Дубна.

Студентка-авторка дає несподіване уточнення. Про свої археологічні знахідки вчений-дослідник писав у пресі для ознайомлення широкого загалу. Він подавав інформацію про те, що скелети і знаряддя праці перших людських мешканців Волині походять переважно з палеолітичної і неолітичної епохи. Буває, що місцеві мешканці, не розуміючи вартості археологічних пам'яток, знайшовши їх, необдумано знищують, або вживають для господарських потреб. Зокрема, крем'яні стріли, ножі, списи використовують як кресала, урни та амфори – як посуд для зберігання насіння, а неолітичні жорна – як преси для виготовлення сиру чи зберігання квашеної капусти. Наукові працівники місцевих музеїв, закликав Юрій Шумовський, покликані піклуватися такими знахідками і зберегти їх для науки.

Дмитро Васильків: Інтелектуальний Почаїв

Студент-історик Дмитро Васильків у науковій розвідці «Інтелігенція Почаєва у міжвоєнний період XX століття» дає характеристику інтелектуального середовища Почаєва того часу та наводить приклади діяльності його знакових осіб. Він вважає, що в умовах, коли Україна, з одного боку, перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень, а з іншого – знаходиться у стані загрози її національної безпеки, актуальним є звернення до історії боротьби за власну державність, ролі у ній інтелігенції, еліти окремих українських регіонів, яка вела активну культурно-просвітницьку, мовну політику і спонукала до об'єднання всіх національно свідомих українців, навіть в умовах втрати незалежності, переслідувань і конфронтації. У 20 – 30 роках містечко Почаїв перебувало під владою Польщі. Польська державна політика асиміляції перешкоджала піднесенню української освіти й культури.Реалізовуючи колонізаційну ідею стосовно численних національних меншин, зокрема українців, котрі могли загрожувати стабільності держави, влада розробляла й активно втілювала в життя програму закриття шкіл, обмеження права на відкриття приватних навчальних закладів, заміну вчителів корінними поляками. Однак це не змогло зупинити консолідаційний рух місцевої інтелегенції, яка набувала досвіду та прагнула відстояти національну ідею у всіх сферах суспільного життя краю. Як підтвердження цього, у Почаєві створювались й активно працювали освітні та культурні товариства, економічні організації, які захищали інтереси українців, виховували у молоді любов до рідного краю, слова та традицій: розгорнувся кооперативний рух, діяли «Просвіта», «Союз Українок», Українське культурно-освітнє товариство. У міжвоєнний період в українській православній громаді Волині розгорнувся національний церковний рух, скерований на демократизацію й українізацію релігійного життя, утвердження в ньому засад соборноправності, всенародного керування церковними справами. Активна позиція українських патріотичних сил була чітко окресленою і визначалася основними вимогами національного церковного руху: видання єпархіального часопису рідною мовою, ведення діловодства українською мовою, відновлення діяльності православних парафій та монастирів, створення при них органів церковного самоврядування. Важливу роль у розгортанні українського національного поступу в Почаєві відіграв Семен Жук, який сприяв пожвавленню кооперативної і культурно-освітньої діяльності у містечку: організовано окружний молочарський, овочевий і будівельний кооперативи, кооператив пасічників і кооперативна цегельня. Як член Почаївської «Просвіти», він долучився до заснування української кооперативної книгарні «Громада» в 1925 році; з його ж ініціативи у приміщенні Українбанку була облаштована театральна зала для просвітянських вистав.

Активним представником просвітянського руху Почаєва міжвоєнного періоду був Олекса Волошин. Він став керівником драматичного гуртка, який за всі роки існування опрацював 48 п'єс авторства Тараса Шевченка, Марка Кропивницького, Івана Карпенка-Карого, Володимира Винниченка. Дружина кооперативного діяча Івана Трофимлюка Євдокія була головою управи «Союзу Українок», який об'єднував у своїх лавах понад двісті почаївчанок. Основною ціллю «Союз» мав збереження національних культурних традицій. Діапазон інтересів об'єднання був дуже широкий: хорова діяльність, конкурси на найкращий національний костюм, діяльність в драмгуртку, курси домогосподарок і кравчинь, ліквідація неграмотності, допомога дітям-сиротам.

На початку 30-их років польська влада заборонила діяльність «Просвіти» Почаєва, але вже у 1936 році було створене Українське культурно-освітнє товариство, діяльність якого можна вважати продовженням діяльності «Просвіти». Наукова розвідка завершується висновком: «Інтелігенція Почаєва відіграла важливу роль у збереженні та поширенні національної ідеї, у вихованні молоді з активною життєвою позицією; вона стала тією мужньою та непохитною частиною українського суспільства, яка не злякалася ні польських в'язниць, ні радянських таборів, а свято вірила у те, що рано чи пізно Україна стане незалежною процвітаючою державою».

Назар Багнюк, Юлія Кононьчук: Вчений і політичний діяч

Конкретну характеристику наукової діяльності українського вченого, інженера, громадського та політичного діяча першої половини XX століття Івана Фещенка-Чопівського здійснили четвертокурсники спеціальності «Історія» Назар Багнюк і Юлія Кононьчук. У своїй статті «Наукова діяльність Івана Фещенка-Чопівського» вони проаналізували зміст і значення наукової творчості українського вченого як важливого внеску у скарбницю національної науки.

Автори дослідження зазначають, що для українських земель перша третина XX століття стала справжнім випробуванням: революція, світова війна, занепад промисловості, що переплелися з піднесенням національної свідомості, боротьбою інтелігенції та простого народу за самовизначення у всьому цьому вирі хаосу.

Саме тоді народжуються нова генерація вчених, яка поміж усього цього безладу, соціально-політичної «круговерті», кровопролиття намагається усіма силами вберегти і розвинути все те, що дороге для нашої батьківщини. Серед них – Іван Фещенко-Чопівський, уродженець міста Чуднова, що на Житомирщині. Перша світова війна застала вченого у Німеччині, де він проходив фахове стажування. Після повернення до Києва він стає співробітником Воєнно-промислового комітету, займається питаннями розподілу палива й металів в умовах воєнного стану. Саме ця проблема зацікавило його: тут він здобуває широкі знання, стає експертом у цій важливій галузі. Зібрані під час поїздок Україною матеріали вчений використав при написанні першої україномовної «Економічної географії», а також праць «Природні багатства України» й «Цукрова промисловість України».

ДО ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ

З початком національно-визвольних змагань поринув у вир політики: був членом Центральної ради, Київської міської Національної Ради, головою Губерніальної Ради Київщини, директором Департаменту Промислу в уряді В. Винниченка, міністром торгівлі й промислу в уряді В.Голубовича, заступником голови і міністром народного господарства в уряді Директорії. Тож здобув колосальний державницький досвід, а своїми фаховими здібностями та компетентністю яскраво виділявся серед урядових посадовців.

Політична діяльність не перешкоджала йому здійснювати наукові дослідження: за дорученням Михайла Грушевського займався аналізом інформації про природні багатства України, результатом чого стала публікація книги «Матеріальні багатства та велика промисловість України».

Після поразки української революції і з метою уникнення переслідувань з боку радянської влади Іван Фещенко-Чопівський вимушено емігрує за кордон, до Польщі. Він повністю відходить від політики та зосереджується на професійній діяльності як металознавець, що принесло йому заслужені успіх і визнання. Вчений продовжив працювати у сфері металургії на кафедрі металознавства у Варшавській політехніці; згодом створює та очолює кафедру металографії та загальної металургії Краківської гірничо-металургійної академії. У 1921 році друком вийшла найвідоміша та найважливіша двотомна праця вченого «Економічна географія України», яка дала точну характеристику тодішнього господарського потенціалу українських земель після лихоліть Першої світової війни та революції. Іван Фещенко-Чопівський у передмові до праці пише: «Природа поставила Україну в такі умови, що вона мусила б бути однією з найбагатших країн світу, а в дійсності є однією з найбідніших… І тільки один засіб є для оздоровлення нашої економічної політики… і це поліпшення працездатності населення, підвищення корисного коефіцієнта його праці. А коли це буде досягнуто, то знайдуться і гроші, і золото, прийдуть всі інші ознаки висококультурного життя». Ці слова, навіть через сто років після випуску у світ книги вченого, залишаються актуальними, адже природній потенціал нашої країни справді здатний вивести Україну на високі щаблі економічного рейтингу світу.

У 1926 році до науковця надійшла пропозиція щодо повернення на Батьківщину. В першу чергу, це було пов'язано з політикою українізації, яку проводила партійна верхівка СРСР. Однак, ситуацію змінила інформація про відкриту сталінізацію України та про репресії проти культурно-громадських діячів, а також пропозиція уряду Польщі про надання науковцю громадянства.

Навіть перебуваючи у еміграції, Іван Фещенко-Чопівський старався опікуватися українцями, що навчалися в академії, а пізніше саме з його ініціативи було створено стипендіальний фонд імені Симона Петлюри. Паралельно з цим науковець жив активним громадським життям у Кракові, підтримуючи зв'язки з місцевою «Просвітою»; започаткував для молодих інженерів «Свято української техніки»; став членом Українського технічного товариства (УТТ), організував перший конгрес українських інженерів, на який запросили чимало вчених з різних куточків світу та України. Він неодноразово приїздив на Волинь, а в 1938 році завітав до Кременеця, де у стінах Кременецького ліцею прочитав лекцію, яка зібрала чимало слухачів, особливо з числа місцевої інтелігенції.

Доля вченого, як і більшості його колег видалася складною, пережив дві світові війни, революції, еміграцію, у 1945 році його було арештовано агентами НКВС і, незважаючи на клопотання зі сторони польського уряду, І.Фещенка-Чопівського засудили до 15 років у таборах, де він і помер у 1952 році. На довгі роки ім'я науковця, як і його місце вічного спочинку, залишилися забутими. Проте пам'ять про вченого живе і донині: іменем Івана Фещенка-Чопівського названі вулиці у Львові та Житомирі, а у будинку Гірничо-металургійної академії в Кракові встановлена меморіальна дошка. У 1996 році внаслідок експедиції була знайдена могила науковця та після освячення на ній встановили іменний залізний хрест.

Студенти-дослідники приходять до висновку, що саме завдяки праці наукової еліти, представником якої був Іван Фещенко-Чопівський, українські дослідження та наукові здобутки минулого змогли «вижити» в умовах еміграції, репресій та втраченої державності, а українське слово та думка навіть через призму років залишаються гордістю нашої нації.

На краєзнавчій конференції виступили і науковці кафедри історії та методики її навчання: завідувач кафедри, професор Ірина Скакальська оприлюднила доповідь «Погляди Романа Бжеського в контексті націоналістичних ідей Дмитра Донцова»; кандидат історичних наук, старший викладач Віталій Галішевський здійснив огляд історії українського війська в XVI– XVII століттях, а головний редактор бібліотеки імені Юліуша Словацького Сергій Синюк інформував про розвиток краєзнавства та видавничої справи на Кременеччині.

РОДОМ І СЕРЦЕМ ІЗ ВОЛИНІ

(бібліографічний огляд до 90-річчя з дня народження Бориса Харчука)

Ольга СТАВІНСЬКА

Творчий шлях Бориса Харчука охоплює лише 30 років (1956 – 1987). Це шлях письменника, який виробив власний світогляд і тверді переконання. За цей час з-під його пера вийшло 5 романів, 31 повість, близько 90 оповідань, півсотні нарисів та статей. Літературний доробок прозаїка не просто великий за обсягом, а й навдивовижу розмаїтий. Його не зведеш до «спільнознаменникової» характеристики. Він писав, як веліло серце, як зобов'язувала совість перед тою землею, що його пустила у широкий світ. Тому й ніколи не соромився своїх найперших книжок, не переписував їх. Борис Харчук лишився в літературі поза часом, поза своїм поколінням, вважаючи, що основна функція літератури – не пропагандистська, і не виховна. «Головна її функція – творити народ». Він не визнавав ні детективної белетристики, ні поезії задля поезії – справжньою вважав лише літературу, яка оправдовує своє існування в контексті історичної долі народу, а що народ наш заслуговує долі кращої, то й література бачилася йому передовсім як сила історієтворна і націєтворна.

Народився Борис Микитович 1931 року в селі Лози Збаразького району. Навчався на філологічному факультеті Кременецького педагогічного інституту (1950 – 1952), де одним із його педагогів був Андрієвський В. П., проте через романтичну історію, описану в повісті «Неслава», диплом про вищу освіту отримав у Полтаві. У 1962 року закінчив Вищі літературні курси у Москві. Борис Харчук був першим редактором популярного дитячого журналу «Малятко». Деякий час працював на журналістській ниві. І писав, писав, як веліло серце, як зобов'язувала совість перед тією землею, що його пустила у широкий світ. Його дебютний твір – автобіографічна повість "Йосип з гроша здачі" (1969). Традиційну розповідь про дитину, її входження в життя молодий письменник вміло використав для художнього осягнення важливих проблем часу. Головний герой – неповнолітній волинянин Йосип Таранчук, якому дуже хочеться вчитися. Однак автор не обмежується колом дитячих захоплень та устремлінь героя, а створює художню картину історичного шляху «західняків» незадовго до повторного після 1918 року возз'єднання з Великою Україною. Повість започаткувала в українській радянській літературі «літописання» волинського краю.

Праця письменника мала системний характер і полягала в послідовному й цілеспрямованому художньому висвітлюванні волинської теми. Б.Харчук – автор панорамного роману-тетралогії "Волинь" (1988) у 2 томах і 4 книгах, який фахівці називають продовженням «Волині» У. Самчука. Письменник подав історію краю з 20 – 30-х років XX століття і до кінця Другої світової війни, коли брат воював проти брата, а батько й син ставали непримиренними ворогами. Ці події відбуваються на тлі родинної саги Гнатюків, чиє коріння губиться у товщі століть, а стовбур зазнав деформацій, неминучих при історичних катаклізмах і зміні епох.

Тема роду, його занепаду й руйнації пронизує всю творчість письменника, і Борис Харчук зосереджував на ній увагу щонайпильнішу. Доля роду здійснюється у родинному колі, символ її – зібрання роду за одним столом. Доля народу здійснюється на перехресті історії, символ її – майдан. У вибраних творах "Майдан" (1981) перед нами постає об'ємне зображення воєнної епохи в житті волинських селян, прагнення змалювати людський натовп, охоплений єдиним пориванням, не масою, в якій годі розрізнити окремі обличчя, а спільністю особистостей, де в кожної своя доля в житті, своя мовна партія у гомінкому багатоголоссі.

Борис Харчук увійшов у літературу з особливою, досить самобутньою манерою письма, суворим лаконізмом, позбавленим розгорнутих романтичних описів, щедрих ліричних відступів, патетики й поетичних порівнянь. Така манера, безперечно, зумовлена реалістичним напрямком, у якому працював письменник, та особливостями характеру самого майстра. Визначними рисами його прози стали словесно-образна місткість й асоціативна багатозначність, дієвість і самодостатність. Рід, народ – єдині, доля їх спільна, вона безмежна, межею її є люди. Хай межі нашої долі були і залишаються гіркими, та пам'ятаймо, що за межами знову починається безмежжя. Роман "Межі і безмежжя" (1991) – це ще один панорамний

твір, в якому літератор правдиво висвітлює історичні події і характер поведінки людини у межових ситуаціях, гостро ставить проблеми „держава і людина", „влада і людина".

Специфіка Харчукового підходу до розкриття цієї теми полягає у зосередженні письменника на життєвій потребі селянина зберегти свій рід, який ішов через жорстоке горнило історії. У романі "Кревняки" (1984) бачимо кілька поколінь цього роду впродовж п'ятдесяти років. Вони не лише обсівали та боронили землю, а знову і знову дошукувалися відповіді на вічні питання: хто є людина? Б. Харчук яскраво показав, як історичні і соціальні конфлікти завдавали роду удари і ззовні, і зсередини, розколюючи його. І все ж рід вистояв, спираючись на основну свою опору – Жінку-Матір, уособницю всього кращого, що притаманне роду, отже, й усьому волинському народові.

Розкриваючи духовні і моральні цінності, що виплекало українське селянство, письменник з великою художньою силою зображує долю не лише одного його роду у XX столітті, а й змушує замислитись у зв'язку з цим над подальшою долею людства. Людина, як носій родової пам'яті, продовжувач роду, творець історії та складова Всесвіту, розглядається у збірці повістей "Подорож до зубра" (1986). Автор порушує у цих творах важливі моральні, психологічні, філософські проблеми, аналізує заперечення родової пам'яті й моралі.

Залишається вірним зображенню народних характерів, суперечностей дійсності на суспільному зламі письменник і в дитячій прозовій збірці "Теплий попіл" (1981). Тема воєнного дитинства набула в повістях Б.Харчука морально-філософського звучання. Письменник переніс акцент із зображення героїки дитячого подвигу на розкриття духовних підвалин дитячої особистості, їх випробування в екстремальних ситуаціях через страждання та моральний вибір. Письменник висвітлив вплив спогадів про війну на свідомість уже дорослої людини, де чи не вперше порушив питання про дитину як жертву війни.

У воєнній прозі особливо виявлено риси творчої індивідуальності Б.Харчука: відстоювання вічних духовних цінностей, гуманізм, схильність до поглибленого психологізму та ліризму. Автор не відповідає, а примушує задуматися над питаннями з розряду вічних: що є людина? які фактори змушують її залишитися собою і причини, що призводять до втрати людськості. Б.Харчук психологічно достовірно простежив процес зради і самозради у виданні "Вишневі ночі: три повісті про любов та зраду" (2009), об'єднані спільною темою любові й вибору на межі життя і смерті. У "Вишневих ночах" письменник задав лірико-романтичну тональність інтерпретації воєнного матеріалу, зблизивши і зіштовхнувши несумісні поняття війни і кохання, майстерно, ідейно й естетично розбудував поширений у світовій літературі мотив кохання між ворогами, Однак центральним у "Вишневих ночах" є не зовнішній конфлікт (непримиренне протистояння УПА і НКВС), а психологічний – боротьба ідеологічної настанови й гуманності та щирості живої душі людини.

Головною темою творчості Бориса Харчука була актуальна донині тема занепаду селянської цивілізації і роду, як останнього притулку людини перед невблаганною і жорстокою дійсністю. Усі лиха на власній землі та поза її межами він пояснював втратою моральності. Жив він важко, бо пропускав крізь серце вади довколишньої дійсності, що й привело до першого інфаркту в 1972 році та, зрештою, вкоротило життя. Передчасна смерть (16 січня 1988 року) не дала змоги завершити і випустити в світ низку творів. Письменницький доробок Б.Харчука перекладено російською, білоруською, вірменською, таджицькою, іспанською, німецькою й іншими мовами. Він боровся за ідеали своєї нації та за рідну мову, знавцем якої був. Його стиль – художній етнопсихологізм, суть якого полягала в освоєнні надбань національної культури, зверненні до пракоренів, відновленні зв'язку між поколіннями, осягненні людської душі. Митець слова ставився до свого покликання дуже вимогливо і саме це акумулював у своєму відомому афоризмі: «Письменник – кардіолог свого часу і своєї доби – не може не вловлювати подиху своїх

ДАЙДЖЕСТ: СПАРТАКІАДА АКАДЕМІЇ ДО ДНЯ ФІЗКУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Галина КЕДРИЧ

Освоюємо дартс і бочче

Дартс – це спортивна гра британського походження. Назва походить від англійського слова darts, що в перекладі означає «дротики». Суть гри полягає у киданні дротиків у закріплену на стіні круглу мішень, поділену на 20 пронумерованих секторів з «яблучком» у центрі. Попадання в «яблучко» дає 50 очок, в зелене кільце навколо нього – 25 очок і так далі. Наші студенти успішно освоїли таку не зовсім звичну для нас гру – і це дало змогу провести відповідні змагання із Дартсу, до чого долучилися і представники інших, окрім фізичної культури, спеціальностей.

Змагання проходили диференційовано для дівчат і хлопців. Серед студенток найсильнішою дартсменкою (саме так іменуються представники цього виду спорту) стала другокурсниця спеціальності «Фізична культура» Ольга Ковпак, «срібло» – у її колеги по фаху, студентки першого курсу Варвари Матвієць, «бронза» – в майбутньої вчительки біології, третьокурсниці Катерини Остаповець. Серед хлопців звання кращого дартсмена виборов Остаповець Микола (12-Фс група), а друге і третє місце посіли студенти 21–Ф групи, відповідно, Віталій Довбуш і Микола Роздайбіда. Серед представників інших спеціальностей змагання з дарсту проходили у змішаному варіанті. Тут перемогу здобула майбутній еколог, першокурсниця Богдана Літвінова; друге місце – за Максимом Дзеніком (11-ІФ група), а третє – за студенткою спеціальності «Образотворче мистецтво» Надією Додатчук.

Наші фахівці фізичної культури не залишили без уваги і бочче – оригінальний вид спортивних змагань, що стає для нас традиційним. Змагання з бочче, що також проходили в рамках Спартакіади академії з нагоди Дня фізичної культури і спорту, проводилися за олімпійською системою. Така система принесла перемогу Віталію Довбушу – «срібному» призеру змагань із дартсу, а друге і третє місце поділили між собою першокурсники спеціальності «Фізична культура» Павло Мочальський і Юрій Королишин відповідно.

Студентки гуманітарно-технологічного факультету та факультету соціально-педагогічної освіти і мистецтва продемонстрували, що їм доступний і такий вид спорту, як бочче. Змагання проводилися за олімпійською системою, яка привела до перемоги двох представниць спеціальності «Англійська мова і література», першокурсницю Іванну Шименюк (І місце) і Анастасію Філіпчук (ІІ місце), а третє місце – також за першокурсницею Мариною Олексійчук, студенткою спеціальності «Дошкільна освіта».

Вересневий пляжний волейбол

Виявляється, пляжний волейбол можна культивувати і поза пляжем, і не обов'язково в «купальні» літні місяці. Це з успіхом продемонстрували студенти нашої академії та коледжу в турнірі з цього виду спорту, проведеному в рамках Спартакіади академії. Сім команд академії і коледжу (п'ять чоловічих і дві жіночих) змагалися на «пляжному» волейбольному майданчику за коловою системою. В жіночому секторі змагань волейбольна Фортуна усміхнулася парі «Ольга Ковпак – Альона Рафалюк», другокурсниці спеціальності «Фізична культура» та першокурсниці з «Дошкільної освіти», які обіграли тріо зі спеціальності «Біологія» у складі «Інна Чорненька – Марта Руда – Софія Мірецька».

Вирували пристрасті, зашкалював спортивний запал і не спадав високий рівень напруги вболівальників на «пляжно-волейбольних дуелях» спортивних дуетів з фантастичними та бойовими назвами «Зірковий пил», «Олімпійці», «Дикі Орли», «Нагібатор» і «Надія».

З однаковим рахунком 2 : 0 команда «Надія» (Мирослав Шилюк – Микола Роздайбіда) перемогла усіх своїх суперників і блискуче виграла турнір. На другому місці – «Нагібатор» (Михайло Пуренко – Максим Ширма), який уступив тільки переможцям змагання. Третя сходинка п'єдесталу пошани – за «Дикими Орлами» (Богдан Савчук – Леонід Сімора).

Належний рівень гри і високу спортивну майстерність продемонстрували всі команди. Змагання стали такими яскравими завдяки самовідданому спортивному супротиву, який вчинили переможцям і призерам турніру «Олімпійці» (Андрій Миколайський – Юрій Королишин) і «Зірковий пил» (Максим Дзенік – Василь Дробинюк).

Турнір обслуговувала суддійська бригада на чолі з головним суддею, доцентом Володимиром Прокоповичем і секретарем змагань Галиною Кедрич.

Футзал – «родзинка» Олімпійського тижня

Немає сумніву, що наймасовішим і найяскравішим за спалахами емоцій видом спорту був і залишається футбол. Тож у спортивному залі нашої академії з нагоди Олімпійського тижня та Дня фізичної культури і спорту відбувся турнір із футзалу серед студентських команд навчального закладу. В заключній частині турніру брали участь чотири команди: «Олімпійці» – команда 11-Ф групи, «Надія» – команда 12-Ф групи, «Шахта» – команда 31-Ф групи (зі спеціальності «Фізична культура») та «Удар» – збірна команда четвертих курсів. Ігри відбувалися за Олімпійською системою. Переможця турніру чекав оригінальний приз – право «схрестити футбольні мечі» зі збірною командою викладачів академії. Матчі обслуговували судді, науково-педагогічні працівники кафедри теорії та методики фізичного виховання Василь Довгаль і Галина Кедрич. Обов'язки секретаря змагань виконувала Діана Мартинюк.

За результатами змагань, переможцями стали «Олімпійці», які обіграли «Надію» з рахунком 6 : 3 та «Удар» із рахунком 2 : 1. Друге місце за командою «Удар», яка перемогла «Шахту» (4 : 1), а на третьому місці – команда «Надія». Як і було передбачено, переможець турніру (а цього титулу досягли «Олімпійці») зустрівся у футбольному двобої зі збірною командою викладачів факультету. Матч був змістовно цікавим і багатим – за ігровою напругою на майданчику, за емоційною реакцією вболівальників, і навіть за статистичним показником – кількістю забитих голів, що набралося аж 12, з яких 7 «влетіли» у ворота викладачів і на 2 менше – у ворота студентів. Тож студенти переграли своїх наставників і цим підтвердили високу ефективність навчально-фахової та спортивно-тренувальної роботи на факультеті. Голи на свій рахунок записали студенти Ярослав Пташнік, Іван Присяжнюк, Олександр Смик, Павло Мочальський та викладачі Василь Довгаль і Олександр Ястремський. Кращими голеадорами турніру стали Ярослав Пташнік і Василь Довгаль. Успішно справився із функціями судді матчу другокурсник спеціальності «Фізична культура» Микола Роздайбіда.

Не спортом єдиним...

Олімпійський тиждень і Дні фізичної культури і спорту – це не тільки спортивні змагання та турніри, а й заходи культурно-мистецького характеру за змістом, близьким до спортивної тематики. Саме з метою популяризації олімпійського руху, фізичної культури і спорту в нашому навчальному закладі науково-педагогічні працівники кафедри теоретико-біологічних основ фізичного виховання та кафедри теорії та методики фізичного виховання нашої академії спільно з Тернопільським відділенням Національного олімпійського комітету України провели конкурс спортивної фотографії, приурочений Дню фізичної культури і спорту та Олімпійському тижню. У фаховому тематичному конкурсі брали участь студенти всіх курсів спеціальності «Фізична культура». До процесу визначення переможців були залучені користувачі мережі Інтернет, відвідувачі веб-сайту Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, які за допомогою Мережі виявляли своє ставлення до конкурсних фоторобіт. Тож за кількістю отриманих лайків кращими визнані фотохудожні знахідки на спортивну тематику, представлені фотохудожниками-аматорами із 21-Ф групи; друге місце посіли самодіяльні фотомайстрі із 11-Ф групи, а третє – фотоаматори 22-Фс групи.

Переможець і призери Конкурсу нагороджені Грамотами та цінними подарунками від Тернопільського обласного відділення Національного олімпійського комітету України і Студентського профспілкового комітету нашої академії.

Туристичний квест

Ще одним важливим спортивно-масовим заходом, підготовленим кафедрами фізкультурно-спортивного профілю нашого навчального закладу став туристичний квест, проведений на горі Воловиця, що височіє над Кременцем із протилежної від Замкової гори сторони. Програма включала подолання смуги перешкод, змагання з туристичного футболу та вирішення конкурсних завдань. За результатами змагань були визначені кращі команди в кожному конкурсі та загальний переможець туристичного квесту. Перше місце у смузі перешкод зайняла 31-Ф група, у туристичному футболі - 21-Ф, у конкурсних завданнях – 11-Ф. По підсумку туристичного квесту, загальні місця розділилися наступним чином: перше загальнокомандне місце посіла команда 31-Ф, друге – 21-Ф, третє – 11-Ф групи.

Фінальний акорд

Воля, цілеспрямованість і рішучість характеру формуються і в процесі підготовки, і в ході проведення спортивних змагань, і в постійному прагненні досягати кращих спортивних успіхів і здобувати перемоги в здоровому спортивному протиборстві та суперництві. Саме в такому напрямі і з такою організаційно-виховною метою відбувалися спортивно-масові заходи, приурочені Дню фізичної культури і спорту та Олімпійському тижню в Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії імені Тараса Шевченка.

Програмою Днів фізичної культури і спорту та Олімпійського тижня в нашій академії було передбачено проведення відкритої лекції «Олімпійський урок», яку прослухали студенти і викладачі факультету фізичного виховання, біології і психології. Теоретичні викладки лекції знайшли своє практичне підтвердження у проведенні комплексу спортивних змагань з участю студентів академії та Фахового коледжу. Особливою масовістю відзначалися спортивні «баталії» з волейболу. Суддівську бригаду цього сектора спортивних змагань очолював доцент Володимир Прокопович, якому допомагали студенти Дмитро Кужель і Назарій Демидюк. У фінал волейбольного турніру «пробилися» команда 21-Ф групи «Надія» та збірна команда четвертих курсів «Фортуна». «Надія» оправдала надії своїх вболівальників – і другокурсники здобули перемогу над своїми старшими колегами-четвертокурсниками з рахунком партій 2 : 1.

І знову найяскравішим моментом спортивного свята стала зустріч вихованців з їх наставниками, цього разу у складі волейбольних команд студентів «Надія» та команди викладачів «Досвід». Тож вихованці отримали змогу помірятися силами та майстерністю, вміннями та навичками, продемонструвати свій спортивний характер та прагнення до перемоги у спортивному двобої зі своїми наставниками. Але, про що і свідчить назва команди викладачів, «Досвід» є досвід – і «Надія» цього разу не оправдала надій своїх уболівальників: рахунок партій 2 : 0 на користь викладацького досвіду в його спортивному суперництві зі студентським ентузіазмом. І викладачі побажали своїм вихованцям успіхів у майбутній спортивно-педагогічній праці, вдосконалення спортивної майстерності та перемог у спортивних змаганнях різних видів, рангів і рівнів.

Заключним етапом спортивного місяця стало нагородження. Т.в.о. ректора, професор Микола Курач разом із головою первинної профспілкової організації викладачів Василем Трифонюком привітали усіх учасників змагань та вручили грамоти за зайняті призові місця, також нагородили кращих здобувачів вищої освіти за успіхи у навчанні та спорті. А також до Дня фізичної культури та спорту були оголошені подяки за сумлінну працю, професіоналізм і розвиток фізичної культури та спорту усім працівникам спеціальності «Фізична культура».

Дні фізичної культури і спорту та Олімпійський тиждень в Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії імені Тараса Шевченка завершилися. Але спортивне життя, оволодіння науками про фізичну досконаліть, здоров'я та довголіття людини і навиками їх забезпечення продовжуються і сьогодні, і завтра, і не залишатимуть нас упродовж усього життя. Бо наука бути здоровим – це наука кожного дня!

І ЗНОВУ – СВЯТО!

Валентина КАЩУК

Студенти та викладачі Кременецького фахового коледжу провели традиційне вересневе спортивне свято, приурочене Дню фізичної культури та спорту.

До вишикуваних у колони учасників дійства та його гостей звернулися ведучі Катерина Кузьо та Микола Білецький. Кращим студентам-спортсменам коледжу Русланові Шуманському, Мирославу Шилюку, Вікторії Коваль та Юлії Федьків надано право внести Прапор під супровід спортивного маршу. Гімн України офіційно відкрив свято.

З вітальними словами перед присутніми виступили директор Кременецького фахового коледжу Оксана Камінська, перший заступник голови міської ради Микола Матвіюк і начальник відділу у справах сім'ї, молоді та спорту Кременецької міської ради Андрій Станіславенко, якому випала почесна місія вручити нагороди кращим із кращих спортсменів нашого коледжу, що входять до складу збірної команди України, впевнено крокують крутими стежинами спортивної слави і постійно поповнюють скарбницю визначних здобутків нашого навчального закладу: другокурсники Вікторія Коваль, Мирослав Шилюк, Денис Рибчук, Руслан Шумський, Юлія Федьків, студенти 31-Фк групи Тетяна Пилипчук, Катерина Кузьо, Анастасія Пасічник і представники випускного курсу Віталіна Герасимлюк, Микола Білецький, Діана Дячук і Діана Мартинюк. Окремі нагороди отримали наставники спортивної зміни Катерина Єрусалимець, Тетяна Кіркова та Анжела Майборода. Студенти спеціальності «Музичне мистецтво» Вікторія Грицюк і Макарій Гусак подарували свій пісенний сувенір.

Ведучі дали старт спортивним поєдинкам і представили суддів: Василя Трифонюка (голова журі), Василя Коханця, Юрія Яворського, Тетяну Кіркову, Оксану Петрів, Анжелу Майбороду.

Змагання «Старти надій» розпочалися зі знайомства з командами груп та їхніми капітанами: 11-Ф – Діана Мартинюк, 11-Дк – Олег Смолінчук, 11-Мк – Діана Андрійчук, 11-Рк – Олександр Горошко, 11-Ток – Діана Дячук.

Як завжди, свою спритність, кмітливість, наполегливість і витривалість учасники показували під час веселих традиційних конкурсів та спортивних ігор, які й визначили

переможців. У перервах між конкурсами мистецькі виступи дарували солістка Катерина Кузьо, студентський хореографічний дует Юлія Федьків – Анастасія Пасічник, танцювальна група «Орієнталь» РБК (керівник Іванна Запольська) та представники танцювальної студії «Антре» (керівник Ольга Стецюк).

За підсумками конкурсного журі, третє місце вибороли команди 11-Мк і 11-Дк груп (по 13 балів), друге місце – у команди 11-Ток групи (20 балів), а найвищий результат показали юні фізкультурники 11-Фк групи, яким нараховано 24 переможних бали. Всі вони отримали відповідні грамоти та призи.

МИСТЕЦЬКА АКЦІЯ В ЗАМКУ

Творчі люди довго не сидять на одному місці. Вони відвідують музеї, виставкові зали, будинки культури, де залюбки пропагують свою творчість і діляться власними здобутками.

На початку осені Збаразький замок гостинно відкрив свої двері для талановитих майстринь і залюбленої в образотворче мистецтво малечі. Тут для них було організовано серію майстер-класів. Майстер бісероплетіння Ольга Шевчук-Боярська ділилася вмінням плести іменні браслетики, а заслужений майстер народної творчості Тетяна Балбус провела майстер-клас

із декоративного розпису паперових метеликів на тему «Відлетіло літечко».

Наш фахівець з образотворчого мистецтва, доцент Тетяна Балбус працювала з дітьми 3 – 12 років, кожна з яких по-своєму відобразила літо на паперових крильцях, передала колорит і настрої цієї прекрасної пори року. Дехто з дітей використовував запропоновані шаблони квітів, сердечок, кругів, листочків і, крім цього, доповнювали композиції новими елементами. Під час роботи користувалися яскравими кольоровими маркерами.

Такі мистецькі акції розширюють поле діяльності митців, а дітям дають змогу проявити своє внутрішнє бачення довколишнього світу і набути додаткові вміння та навики. До речі, велична історична споруда замку діє на дитячий організм організовано, магічно, збуджує творчу фантазію і спонукає до створення нових мистецьких образів.

«MODERN LIFE»

Лілія МОЛЯВЧИК

Під такою назвою для здобувачів вищої освіти 11-ДО та 11-ПО груп був проведений квест з нагоди посвяти в студенти та прийняття до дружної родини КОГПА ім.Тараса Шевченка.

Квест передбачав виконання завдань на 5 станціях. Здобувачі вищої освіти писали лист у майбутнє, розв'язували логічні завдання, придумували ТікТок-танець, складали вірш із рядків, здійснювали тлумачення сучасних слів та малювали «єдиний» малюнок. Іншими словами, на кожній станції вони отримували якості, з якими будуть наполегливо опрацьовувати студентську «книгу бакалаврату».

По закінченні квесту учасники дійства були нагороджені дипломами

та отримали невеличкі смаколики на згадку.

Ще раз вітаємо вас, «першокурсники», у великій родині нашої Альма-матер! Щиро бажаємо вам натхнення, успіхів у всіх починаннях, сил та мудрості, а також побільше емоцій та хороших моментів студентського життя.

ІНТЕРТЕКСТ «ВІДКРИТОГО ПОРТАЛУ»

Ліна ВЕРЕСЕНЬ

Про досягнення й успіхи випускників нашого навчального закладу писати надзвичайно приємно і радісно. Сьогодні наша розмова – про талановитого майстра – художника, різьбяра і скульптора Василя Петровського, слава про якого вже давно сягнула далеко за межі України.

Родинне місце Василя Петровського – село Кисоричі, що в Рокитнівському районі на Рівненщині. З дитячих років хлопчика захоплювала краса довколишньої природи, яку він усамітнено відтворював у своїх перших малюнках. І тоді навіть не міг уявити, які дороги та їх переплетіння йому готує доля.

Після школи Василь закінчив відділ трудового навчання і креслення Кременецького педагогічного коледжу. Це було перше знайомство з Кременцем, де він навчився працювати з деревиною, розпочав свій творчий і трудовий шлях. Та неспокійна душа митця прагнула віднайти роботу не лише для заробітку, а насамперед для задоволення власних творчих потреб. Тому він здобуває додатковий фах дизайнера інтер'єрів у Прикарпатському національному університеті ім.Василя Стефаника.

Випадково чи ні (хоча випадковостей не буває!), та чергова мистецька дорога приводить Василя Петровського до найбільшого парку відпочинку Europa-Park (м.Руст, Німеччина), де наш художник-різьбяр натхненно виготовляє дивовижні вироби, що стали окрасою цієї казкової території. Крім цього, він отримує інші замовлення і в повному масштабі реалізує свою творчу фантазію та мистецькі плани.

Однак доля знову цікавим чином втрутилась у насичене улюбленою діяльністю повсякдення майстра: відбулась друга і довготривала зустріч із таємничим сивочолим Кременцем, де судилося йому створити

сім'ю, жити і продовжувати втілювати власні мистецькі задуми. Так і працює митець: пів року в Німеччині, поки відкритий для відвідувачів Europa-Park, і наступні пів року – в Україні, у Кременецькому ботанічному саду – мальовничому куточку природи, що став для нього своєрідною мистецькою Вітчизною і сповнює душу творчою енергією та нестримним натхненням. Із вдячності до цієї природної перлини талановитий художник-різьбяр вирішив створити у саду цілу галерею робіт із символічною і досить красномовною назвою «Відкритий портал», не обмежуючись деревом, а долучаючи бетон, метал та інші матеріали. Перші твори вже привертають увагу як місцевих відвідувачів, так і туристів.

Під кінець вересня кременчани та гості міста мали нагоду відвідати мистецьку виставку авторських робіт Василя Петровського, експонати якої доповнили мальовничі пейзажі осіннього ботанічного саду. Саме тут, у цій древній перлині Кременця, пройшло відкриття цього дивовижного вернісажу. Вдячна за таку увагу і мистецький дарунок, виконувач обов'язків

директора Кременецького ботанічного саду, кандидат біологічних наук Антоніна Ліснічук привітала автора виставки і запросила його до слова. Приємно розчулений такою великою кількістю відвідувачів, Василь Петровський коротко розповів про свою творчість, плани на майбутнє і представив молоду кременецьку поетку Анастасію Михайлюк, яка прочитала добірку авторських поетичних творів, де висловила власне бачення робіт митця.

З вітальними словами до винуватця події звернулися колега і помічник автора, місцевий художник і фотограф Володимир Крутевич, заступник міського мера Микола Матвіюк, представники освітніх закладів та інших установ і всі бажаючі, яких автор запросив спілкуватися у невимушеній обстановці відпочинку і ділитися своїми враженнями.

Сам митець розповідає, що на створення нових образів його надихає і матеріал, і вся невід'ємна природна атмосфера саду. Окремі вироби навіть самі підказують, якими вони хочуть бути. Й оригінальні назви, і коментарі до них, і вигляд робіт несуть не лише естетичне задоволення, а й певний, частково прихований філософський зміст, змушують задумуватись на життям і його цінностями. Таким чином відбувається велике таїнство відкриття порталу «природа – матеріал – митець – творчий задум і процес виконання – твір як реалізація ідеї і символічне послання – споглядач як споживач естетичного продукту – твір і його прихований сенс – свідомість із переоцінкою цінностей – нове бачення світу і людини в ньому». І дійсно, кожна робота здійснює вихід на минуле і майбутнє, тісно переплітається з історичним корінням і звертається до майбутнього людства – отак скромно, ненав'язливо, але щиро і досить переконливо. І навіть погода в цей день подарувала яскравий сонячний день, немов раділа разом із майстром та відвідувачами виставки.

Таким чином, Василь Петровський уже залишив свій перший неповторний слід в історії старовинного Кременця, продовжує творити на радість жителів міста і його гостей, тим самим прирікаючи себе на звання гідного кременчанина.

Фото Валентини КАЩУК

У СВІТІ КАРПАТ

Вікторія КАМІНСЬКА

Студенти академії та коледжу разом зі своїм наставником Сергієм Колісецьким відвідали найцікавіші місця Прикарпаття. Незвичайна атмосфера гори та столітні ліси, що вкривають майже всю територію Карпат, зачаровують своєю красою.

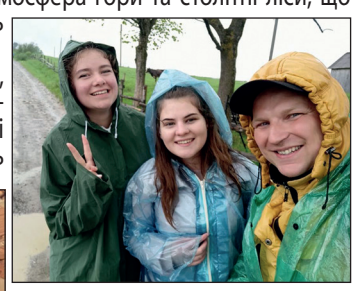

У Карпатах безліч неймовірних локацій: окрім гір, тут є річки, озера, водоспади, музеї, мистецькі галереї, а також сувенірні ринки, де є все, що завгодно. І ще ці маленькі селища, котрі зберегли свою автентичність і містять

«своєрідну родзинку», яка приваблює туристів як з України, так і з інших куточків світу. А самі гори красиві в будь-яку пору року і в будь-яку погоду!

За час подорожі ми відвідали багато цікавих місць. Кругом люди дуже привітні та щирі. А чого вартий місцевий діалект! Найбільше приємних вражень залишили водоспад Гук та гора Писаний Камінь, з якої відкриваються неповторні краєвиди.

Карпати немов притягують до себе якоюсь невидимою силою, що змушує повертатися до них знов і знов. Ми привезли із собою масу цікавої інформації, теплих спогадів, яскравих емоцій та красивих сувенірів. До наступної зустрічі у світі Карпат!

"Замок" - газета КОГПА ім.Тараса Шевченка
Видається українською мовою.
Свідоцтво **ТР №422-22Р**, 05.12. 2006 р.
Індекс **96492**
Засновник і видавець: трудовий колектив КОГПА ім. Тараса Шевченка

Наш розрахунковий рахунок:
IBAN:UA 638201720314251001201039187
МФО 838012
УДК в Тернопільській області
ЗКПО 02125556

Головний редактор
Анатолій БАГНЮК
Літературний редактор, відповідальний секретар
Ніна БАГНЮК

Художньо-технічний редактор, дизайнер
Валентина КАЩУК
Фотохудожник
Петро ДАНИЛЮК

Видрукувано у друкарні "Від і до" м.Чернівці, вул. Заводська, 37в

Наклад 1000 прим.

Наша адреса: 47003, вул. Ліцейна, 1, м.Кременець, Тернопільська обл.